

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

TŠIANG KAI-ŠEKIN SOTATAITO

Pro gradu

Kadetti
Mika Jääskeläinen

Kadettikurssi 91
Kranaatinheitinopintosuunta

Maaliskuu 2008

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Kadettikurssi 91	Linja Jalkaväkilinja
Tekijä Kadetti Mika Jääskeläinen	
Tutkielman nimi Tšiang Kai-šekin sotataito	
Oppiaine, johon työ liittyy Sotahistoria	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MpKK:n kirjasto)
Aika Maaliskuu 2008	Tekstisivuja 115 Liitesivuja 6
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Työn tavoitteena oli tutkia Tšiang Kai-šekin sotataidollista ajattelua hänen omien kirjoitustensa sekä aikalaistekstien pohjalta. Aikarajaus on pääsääntöisesti Kiinan tasavallan (1911–1949) ajassa mutta työssä tarkastellaan osittain myös hiukan myöhempää ajanjaksoa. Sotataidollista ajattelua on tarkasteltu Tšiangin taustavaikuttimien ja omien ajatusten lisäksi myös käytännön tapahtumien kautta: Tšiangin strategiaa Kiinan ja Japanin välisessä sodassa 1937–1945 on selvitetty kolmen strategian tason, suurstrategian, kansallisen strategian sekä sotilasstrategian avulla.</p> <p>Päätutkimuskysymys on ”Miten Tšiang Kai-šekin sotataidollinen ajattelu ja sen taustalla olleet vaikuttimet näkyvät Kiinan ja Japanin välisen sodan strategiassa ja miten se vaikutti sodan lopputulokseen, eli saavutettuun torjuntavoittoon?” Kysymykseen vastaaminen edellyttää mainittujen sotataidollisen ajattelun sekä vaikuttimien selvittämistä, jotka tehdään tutkimuksen luvuissa kaksi ja kolme. Luvussa neljä tarkastellaan mainittua Tšiangin strategiaa Kiinan ja Japanin välisessä sodassa. Työn tärkeimpiä lähteitä ovat Tšiangin omat kirjalliset tuotokset.</p> <p>Keskeiset johtopäätökset: Tšiang Kai-šekin sotataidollisen ajattelun taustalla vaikuttivat useat osatekijät, kuten perinteinen kiinalainen sotataito (esimerkiksi Sunzi), hänen saamansa koulutus Japanin yhä samuraiden bushidoa vaalivassa armeijassa, sotataidon opiskelu Neuvostoliitossa, saksalaiset sotilasneuvonantajat sekä ajan länsimaiset sotataidon trendit, kuten Carl von Clausewitzin kirjoitukset. Lisäksi Sun Yat-senin luoma San Min Chu I eli kansan kolme periaatetta vaikuttivat voimakkaasti Tšiangin ajatteluun. Tšiang hyödynsi periaatteita ennen sotaa ja sodan aikana ja kirjoitti niihin vielä omat lisäyksensä sodan jälkeen. Periaatteet olivat kansallisen ja suurstrategian perusta. Tšiangin sotataidollinen ajattelu perustui myös vankkaan käytännön sotatoimissa hankittuun vuosikymmenien kokemukseen, joka näkyy hänen ajattelussaan painottuen vastustajan toiminnan tuntemiseen. Tšiangia ei voida pitää varsinaisena sotataidon teoreetikkona, mutta hänen vaikutuksensa asevoimien kehitykseen sekä Japanista saavutettuun torjuntavoittoon voidaan pitää</p>	

merkittävänä.

Kiinan ja Japanin välisessä sodassa *suurstrategian* tavoite oli vastarintasodan sekä oman puolustuskyvyn säilyttämisen ja kasvattamisen ohella hankkia liittolaisia lännestä ja Aasiasta yhteisen Japanin vastaisen rintaman luomiseksi. Lopullinen tavoite oli Aasian supervalta Kiina, eli kumouksellinen taistelu imperialismista irti pääsemiseksi.

Kansallisen strategian tavoite oli (jälleen Sunin periaatteisiin nojaten) politiikan, teollisuuden, hallinnon ja talouden avulla nostaa yhteiskunnan valmius sota-ajan vaatimalle tasolle siten, että voimavarat riittävät Japanin vastaavia kauemmin. Sotaa tuli pitkittää ja omaa toimintakykyä kasvattaa kaikilla tasoilla. Näin Japanin resurssit ja voimavarat kuluisivat ennen pitkää loppuun. Kansalliseen strategiaan liittyi myös yhteisen rintaman luominen maan sisällä, toisin sanoen kommunistien saaminen samaan rintamaan nationalistien armeijan kanssa. Puolustuslaitoksen kehittämiseen liittyi myös aiempi sotalordien yksityisarnejoiden kukistaminen ja puolustusvoimien koulutuksen, asevelvollisuuden ja kaaderin kehittäminen. Kansan kolme periaatetta toimivat myös armeijan yhteishengen luojana. Kansan kolme periaatetta olivat Tšiang Kai-šekin luoman henkisen liikekannallepanon perusta, tavoitteenaan hengen nostaminen ja yhteisen vastarinnan luominen Japanin vastaisessa sodassa. Kansalliselle strategialle kuvaavaa oli valmius uhrata joukkoja, siviilejä ja strategisesti tärkeitä kaupunkeja ja liikenneyhteyksiä vielä tärkeämmän aikavoiton saavuttamiseksi. Tämä heijastelee meille vaikeasti ymmärrettävää kiinalaista ajatusmaailmaa ja strategista ajattelua.

Taistelukentän *sotilasstrategiassa* näyttäisi tapahtuneen muutoksia sotavuosien kuluessa. Alkuvaiheen jäykän torjuvan ja puolustusvoittoisen, uhrautuvan strategian jälkeen taisteluun tuli uusia elementtejä ja toimintatapoja, kuten ”magneettinen sota” ja sissisodankäynti. Sotilasstrategia palveli ylempien strategioiden päämääriä, ja alussa yhteiskunnalle hankittiin puolustus- ja viivytystaistelulla aikavoitto omien toimintaedellytysten turvaamiseksi. Toisessa vaiheessa Tšiangin armeijat harjoittivat uudenlaista sodankäyntiä, hyödyntäen aikaa ja maastoa sekä olosuhteita. Näin rintamalinja saatiin pysäytettyä ja aikaa ylempien strategioiden toteutumiseksi. Magneettinen sota ja sissisota olivat länsimaisin silmin tarkasteltuna epätavanomaista sotaa, mutta perinteistä kiinalaista sotataitoa ajatellen ennemminkin paluu juurilleen, Clausewitzista Sunziin. Sodan viimeisessä vaiheessa Kiina toteutti onnistunutta suurstrategiaa yhteisessä rintamassa Yhdysvaltojen kanssa. Samaa aikaan kansallinen strategia pyrki kasvattamaan resursseja sotilasstrategian loputtomasti miesvoimaa vaativille raskaille taisteluille.

AVAINSANAT

Tšiang Kai-šek (Jiang Jieshi), Sun Yat-sen, Kiinan ja Japanin välinen sota, toinen maailmansota, sotataito, strategia, kansan kolme periaatetta

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	5
1.1 Historiallinen ajoitus ja tutkimuksen päähenkilöt	5
1.2 Aiheen rajausta ja tutkimusongelma	9
1.3 Aikaisempi tutkimus	12
1.4 Tutkimusmetodi ja lähdekritiikki	15
1.5 Käsitteiden määrittely	18
2. OMAA VAI LAINATTUA? TŠIANG KAI-ŠEKin SOTATAIDOLLINEN AJATTELU JA SEN TAUSTATEKIJÄT	25
2.1 Kiinalaisen sotataidon historia Tšiangin ajattelun taustalla	25
2.2 Japanilaisen sotataidon merkitys Tšiangille	34
2.3 Tšiang Kai-šekin ajatuksia sodasta sekä muiden sotateoreetikkojen ja aikakauden sotataidollisten trendien vaikutus	42
3. SAN MIN CHU I: KANSAN KOLME PERIAATETTA TŠIANG KAI-ŠEKin SOTATAIDOLLISESSA AJATTELUSSA	46
3.1 Sun Yat-senin kansan kolme periaatetta: nationalismi, demokratia ja sosiaalinen hyvinvointi	46
3.2 Tšiang Kai-šekin lisäykset periaatteisiin: koulutus ja vapaa-aika	58
3.3 Tšiang Kai-šekin kansallinen strategia: periaatteiden käyttö yhtenäisen ja voimakkaan armeijan luomiseksi	65
4. SOTATAITOA TAISTELUKENTÄLTÄ: SOTILASSTRATEGIAN TARKASTELU KIINAN JA JAPANIN VÄLISESTÄ SODASTA	76
4.1 ”Viimeiseen mieheen ja patruunaan!” Puolustusotaa ilman menestystä vai strategista aikavoittoa?	79
4.2 Magneettinen sota ja sissisota: murros Tšiangin sotataidollisessa ajattelussa ja kenttästrategiassa	88
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	102
6. LÄHTEET	116
7. LIITTEET	123

TŠIANG KAI-ŠEKIN SOTATAITO

1. JOHDANTO

”Sotataidon huippu ei ole voittaa taistelussa ja tulla yleisesti kutsutuksi ”mestarilliseksi”, sillä syksyisen untuvakarvan nostamiseen ei tarvita suuria voimia, auringon ja kuun erottaminen toisistaan ei todista hyvää näköä, ukkosenjyrähdyksen kuuleminen ei osoita tarkkaa kuuloa”¹

1.1 Historiallinen ajoitus ja tutkimuksen päähenkilöt

Aasian 1900-luvun sotataidon historia vaikuttaa tämän päivän länsimaiseen sotataidolliseen ajatteluun merkittävästi. Monet lähihistorian aasialaiset sodanjohtajat (tai sotateoreetikot, jota nimitystä yleisesti käytetään) kuten Mao Tsetung, Tšiang Kai-šek, Vo Nguyen Giap tai Ho Tshi minh ovat ajatuksillaan ja varsinkin saavutuksillaan taistelukentällä tehneet syvän vaikutuksen länsimaissa. Tšiang Kai-šekin nationalistien torjuntavoitto Japanista (1937–45), Maon sissien ja kansan armeijan voitto sisällissodassa Kiinassa (1945–49), Vo Nguyen Giapin ja Ho Tshi Minhin sissien menestyksenkäs vastarinta suurvaltoja Yhdysvaltoja ja Ranskaa vastaan Vietnamissa (1946–75) ovat kaikki olleet aikalaisiaan hämmentäneitä ”urotekoja”, joissa kaikissa on yhteisiä piirteitä: jokaisessa tapauksessa ennakkoon ylivoimaisena pidetty, strategisilta resursseiltaan vahvempi osapuoli on pystytty torjumaan tai ainakin lopullinen oman maan nujertaminen on pystytty estämään niin, ettei vastustaja ole pystynyt saavuttamaan strategista tavoitettaan.

---

¹ Sun Tzu: Sodankäynnin taito. WSOY 1998. Sivu 94.

Kaikissa näissä sodissa on myös toinen, tämän tutkimuksen kannalta merkittävämpi tekijä: Sotataito, jolla menestys on saavutettu. Kaikissa tapauksissa sotataito on ollut jotain muuta kuin meillä länsimaissa perinteistä esimerkiksi ensimmäisen tai toisen maailmansodan mielikuvaan perustuvaa sotaa. Sitä ei käyty (maajoukkojen näkökulmasta) pelkästään vastakkain kaivetuihin juoksuhaudoista eikä rintamahyökkäyksillä. Sota oli epätavanomaista².

Tällaisen epätavanomaisen sodankäynnin vaikutuksesta myös länsimaiseen sotataitoon on kehittynyt samoja piirteitä. On esimerkiksi helppo uskoa, että Suomen alueellinen puolustusjärjestelmä on saanut vaikutteita aasialaisesta sotataidosta ja sodankäynnin periaatteista, onhan sissisodankäynti ja laajalla alueella taisteleminen itselle edullisissa paikoissa aasialaisen ja suomalaisen sodankäynnin tavaramerkkejä. Esimerkiksi Esa Seppänen tutki aikanaan kumouksellista sotaa ja sen vaikutuksia historiaan ja tulevaisuuteen, ja tällaiset tutkimukset ovat varmasti olleet kylmän sodan aikana hyvin kiinnostavia. Kuten Seppänen totesi, ”*kaikissa tähänastisissa kumouksellisissa sodissa voittaja on lähes poikkeuksetta ollut sissi*”³.

Tässä tutkimuksessa selvitetään edellä mainituista sodanjohtajista Tšiang Kai-šekin sotataitoa ja sotataidollista ajattelua. Mao tunnetaan yleisesti heistä kahdesta saman aikakauden kiinalaisesta ”suurempana” sotateoreetikkona, mutta Tšiang Kai-šekin ajatuksia sodankäynnistä ei mielestäni voi sivuuttaa puhuttaessa aasialaisen sodankäynnin vaikutuksesta länsimaissa. Tšiang Kai-šek oli vuosikymmenten ajan keskeisellä paikalla Kiinan nationalistien asevoimien johdossa. Lähes koko sen ajan maassa käytiin sotaa. Itse asiassa monet hänen kirjoituksistaan ovat puheita tai upseerien opetukseen tähdänneitä oppitunteja, joissa hän puhuu ennemminkin kuin professori peilaten kuitenkin itse sodissa kokemaansa. Chen-Yan mukaan tekstit eivät tästä syystä vaikuta varsinaisesti sotataidon teorioilta, vaan ennemminkin kyseiseen, käynnissä olevaan tilanteeseen soveltuvalta filosofiselta pohdiskelulta⁴.

---

² Nykykäsitteillä puhutaan erotukseksi meille tavanomaisesta käsityksestä konventionaalista ja ei-konventionaalista tai sitten symmetrisestä ja epäsymmetrisestä sodasta. Näin voidaan toki nykypäivänä sanoa mutta Maon tai Tšiangin aikana se ei suinkaan ollut näin. Heille epätavanomainen sota länsimaisesta näkökulmasta on saattanut olla hyvinkin tavanomaista. Aasian alueen sodista puhuttaessa etenkin käsite ”kumouksellinen sota” on hyvin yleinen. Kuten myöhemmin ilmenee, esimerkiksi kiinalainen sotataito juontaa juurensa tuhansien vuosien taakse. Sunzin ajatukset sotataidosta näkyvät myös 1900-luvun Kiinassa. Muutoinkin edellä kuvatut käsitteet olivat tuohon aikaan tuntemattomia.

³ Seppänen, Esa. Sissisota, aikamme sota (1971). Sivulla 212.

⁴ Chen-Ya tien. 1992. Chinese military theory. Ancient and Modern. Spa Books Ltd, UK. Sivu 175.

Kiinan ennustetaan olevan lähitulevaisuudessa suurvalta, ainoa todellinen kilpailija Yhdysvaltojen rinnalla lähihistorian Neuvostoliiton tapaan⁵. Tšiang Kai-šekin aikana tästä suurvalta-asemasta vasta haaveiltiin. Kuitenkin näyttäisi siltä, että pohjatyö tulevaisuuden supervallalle saatettiin luoda jo Tšiang Kai-šekin aikakaudella. Ainakin voidaan todeta, että Tšiang Kai-šek vaikutti merkittävästi myöhempään Kiinan asevoimien kehitykseen olemalla mukana kaikissa Kiinan 1900-luvulla käymissä sodissa ja useimmiten keskeisenä toimijana joko sotajoukkojen komentajana tai poliittisena johtajana.⁶

Historiallinen ajoitus

Kiinan historia voidaan karkeasti jakaa kolmeen jaksoon: 1) Dynastioiden aika, aina muinaisesta historiasta vuoteen 1911, 2) lyhyt tasavallan aika 1911–1945 sekä 3) kansantasavallanaika, jota Kiinassa edelleen eletään⁷. Tutkimuksessa käsitellään 1900-luvun Kiinan merkittävimpiä henkilöitä jotka liittyvät murrokseen, jossa Kiinan dynastioiden aika päättyi ja nuori tasavalta otti ensiaskeleensa kohti ”modernia maailmaa”. Tutkimuksen ajallinen tarkastelu sijoittuu painopisteisesti edellä kuvatun jaottelun mukaiseen lyhyeen tasavallan aikaan 1911–1945, joskin osittain otetaan kantaa Tšiangin 1960-luvulla kirjoittamiin teksteihin.

Tarkasteltavana olevana ajankohtana Kiinassa koettiin muutaman vuosikymmenen aikana suuri murros: Tuhansia vuosia vanha keisaridynastia, muulta maailmalta eristäytynyt sivilisaatio, joutui imperialististen pakotteiden vaikutuspiiriin. Jalansijan saatuaan läntinen maailma tunkeutui väkisin Kiinaan. Samalla Kiinaan levisi lännestä sekä uusia aatteita että uutta teknologiaa, jotka omalta osaltaan vaikuttivat maan kehitykseen.

⁵ mm. eversti Juha Pyykösen luento 91. KadK:n strategian kurssilla 8.3.2006 ja Murawiec, Laurent: Chinas strategy is to make war while avoiding a battle. Viitattu 21.8.2006. Saatavilla internetistä: <http://www.armedforcesjournal.com/2005/11/1164221>

⁶ Tšiang osallistui kaikkiin vuosisadan aikana käytyihin sisällissotiin, yhdisti verisesti Kiinan kahdessa vuodessa 1920-luvulla (alueellisten sotalordien kukistaminen, kommunistien takaa-ajo pohjoisen operaatioissa jne.), johti maata Japanin invaasion ajan 1937–45 sekä koki tappiollisen sisällissodan Maolle 1945–49. Chenin mukaan hänen kehittämishankkeensa ehkä jäivät kesken, koska samaan aikaan oli käynnissä niin paljon muita huomiota ja resursseja vaativia tapahtumia, kuten jatkuva sodankäynti.

⁷ Esimerkiksi Huotari, Tauno-Olavi, Seppälä, Pertti: Kiinan kulttuuri ja Spence, Jonathan, Chin, Annping: Kiinan vuosisata, sadan viime vuoden historia valokuvina. Muitakin Kiinan historiaa käsitteleviä yleisteoksia lukiessa huomaa tämän jaottelun olevan yleinen ja historiallisten tapahtumien valossa selkeä jaottelu.

1900-luvulla Kiina kävi sotaa sekä vieraita valloittajia vastaan että sisäisiä taisteluja nationalistien ja kommunistien kesken. Vuonna 1949 päättynyt sisällissota aloitti kommunistien valtakauden. Tuolloin Kiinan kansantasavalta jäi Maon johdolla mantereelle ja Tšiangin nationalistit pakenivat pienelle Taiwanin saarelle ja perustivat sinne Kiinan tasavallan.

Päähenkilöt

Tutkimuksen päähenkilö, Tšiang Kai-šek (31.10.1887–5.4.1975), oli kiinalainen kenraali, valtionpäämies ja puoluejohtaja sekä vuodesta 1949 lähtien Kiinan tasavallan eli Taiwanin presidentti aina kuolemaansa asti. Tšiang Kai-šek oli lähtöisin köyhästä perheestä, ja aikakaudelle tyypillisesti hän sai sotilaskoulutuksen Japanin armeijassa, johon hän liittyi vuonna 1907. Japanista palattuaan hän osallistui vallankumousyrityksiin Kiinassa 1910-luvulla ja tutustui nationalistisen kuomintang puolueen johtajaan Sun Yat-seniin. Myöhemmin Tšiangista tuli puolueen johtaja Sunin kuoleman jälkeen.

Vuonna 1911 keisarivalta kukistui ja kuomintangista tuli yksi valtaa tavoittelevista osapuolista. Suuri osa Kiinan maakunnista jäi ”sotalordien” haltuun, jotka olivat feodaalijärjestelmän kaltaisia maanomistajia ja hallitsijoita omilla alueillaan. Tšiang aloitti 1920-luvulla operaation yhdistääkseen koko maan kuomintangin vallan alle hyökkäämällä hallituksen joukoilla niihin maakuntiin, joissa sotalordit hallitsivat omilla yksityisarmeijoillaan. Voitettuaan sotalordit Tšiang aloitti kampanjan kukistaakseen Kiinan kommunistit. Taistelu osapuolten välillä laantui Japanin sodan (1937–45) ajaksi mutta kiihtyi uudelleen sen päätyttyä. Japanin sodan ajan Tšiang Kai-šek toimi sekä hallituksen päämiehenä että sotajoukkojen ylimpänä komentaja.

Toinen tutkimuksessa tärkeä henkilö, Sun Yat-sen, oli Kiinan tasavallan ensimmäinen presidentti ja nationalistisen puolueen perustaja. Sun Yat-senin merkitys Kiinan uudistuksen alullepanijana näyttää olleen merkittävä. Hänet esitellään tarkemmin toisessa luvussa.

1.2 Aiheen rajaus ja tutkimusongelma

Kiinan historialla on niin pitkä jatkuvuus, että sillä tuskin on vertaa muiden kansojen taholla. Kiinan kulttuuri on omasyntyistä ja sen sivilisaation kehitys on saanut ratkaisevat herätteensä omasta kulttuurista.⁸ Kiinalainen sotataito juontaa myös juurensa kauas historiaan. Kiinan ikivanha historia ja kulttuuri poikkeavat länsimaisesta ja erilaisuus näkyy, kuten sanottu, myös sotalaitoksessa. Erot tulee huomioida tutkimustyössä. Verrattaessa kiinalaista sodankäyntiä perinteiseen länsimaiseen käsitykseen sodankäynnistä voidaan puhua jopa vastakohdista. Kiinalaisten sotateoreetikkojen ehkä kuuluisinta edustajaa, Sunzia, on kutsuttu myös nimellä ”anti-Clausewitz”⁹. Tällä viitataan eurooppalaiseen sotateoreetikoon Carl von Clausewitziin jonka käsityksiä sodankäynnistä ihannoitiin pitkään lännessä. Haastavaa työssä on vieraan kulttuurin ja ajatusmaailman omaksumisen lisäksi myös mittasuhteet: Pystyäkseen arvioimaan ja tekemään päätelmiä strategisen tason johtajasta, jonka vallan kahvan alla on väestöltään maailman suurin maa, on pelkästään taustatyöhän ja aiheeseen perehtymiseen varattava aikaa.

Tässä työssä tutkitaan Tšiang Kai-šekin sotataidollista ajattelua. Tavoitteena on ollut tutkia sotataitoa hänen ajatustensa (kirjoitustensa) pohjalta. Tutkimus on ajallisesti rajattu, kuten edellä on kerrottu, tasavallan aikaan. Tarkemmin aikarajaus koskee 1920-lukua (Sun Yat-senin aika), vuosia 1931–1937 (aika japanilaisten Mantshurian valtaukselta varsinaiseen sodan syttymiseen) sekä vuosien 1937–1945 Kiinan ja Japanin välistä sotaa. Kyseinen sota on painopisteenä, mutta ajattelua tutkitaan myös sotaa edeltävältä ajalta. Lisäksi tarkastellaan lyhyesti sotataidollista ajattelua sodan jälkeen, Tšiangin Taiwanin vaiheisiin liittyen¹⁰. Sisällissota nationalistien ja kommunistien välillä (1920 ja 1930 lukujen operaatiot ja taistelut, sisällissota 1945–1949) on rajattu tutkimuksesta pois työn liiallisen laajenemisen estämiseksi. Lisäksi sisällissodan vaiheita on tutkittu aiemmin niin paljon (Mao Tsetungin sotataitoa) että tutkimus ei mielestäni sen osalta ole tarpeellinen. Edelleen useimmat lukemani tutkimukset, joissa puhutaan Tšiang Kai-šekin menestymisestä taistelukentällä, viittaavat pohjoisen operaatioon ja muihin taktisesti onnistuneisiin 1920-luvun operaatioihin.

---

⁸ Huotari, Seppälä, Sivu 35.

⁹ Murawiec

¹⁰ Ennen vuotta 1937 Kiina valmistautui enemmän tai vähemmän sotaan Japania vastaan. Vastaavasti taas (ja täysin ymmärrettävistä syistä) taistelevat osapuolet kirjoittavat historian auki uudelleen sotien jälkeen (myös Tšiang Kai-šek). Näin ollen on perusteltua tarkastella Tšiangin ajattelun myös vuosien 1937–1945 ulkopuolelta.

Tutkimusongelmat rajaavat aiheen tiiviimmäksi hyvin laajan ja yleisen otsikon ”Tšiang Kai-šekin sotataito”, jälkeen. Otsikko olisi voinut olla rajaavampi ja tarkemmin erittelevä, jopa hypoteesin sisältävä, kuten edellinen tutkimuksenikin ”Sun Yat-senin kansan kolme periaatetta Tšiang Kai-šekin sotataidollisessa ajattelussa”, joka itsessään sisältää jo väitteen *periaatteiden* vaikutuksesta. Tässä työssä rajausta ei tehdä pitkällä ja vaikealukuisella otsikolla vaan rajaus suoritetaan tutkimusongelmassa.

Tässä tutkimuksessa on tavoitteena selvittää, **Miten Tšiang Kai-šekin sotataidollinen ajattelu ja sen taustalla olleet vaikuttimet näkyvät Kiinan ja Japanin välisen sodan strategiassa ja miten se vaikutti sodan lopputulokseen, eli saavutettuun torjuntavoittoon?** Kääntäen voidaan myös kysyä, hieman yksinkertaistettuna, miksi Tšiangin johtama Kiina pääsi sodassa voitolle vaikka japanilaisten piti olla ylivoimaisia Kiinan hajanaisia, huonosti koulutettuja ja - aseistettuja joukkoja vastaan? Vastaukseksi ei riitä ”*koska USA pudotti kaksi atomipommia Japaniin*”. Jotain muutakin täytyy olla, japanilaiset laskivat Kiinan valtauksen olevan ohi muutamassa kuukaudessa mutta sota kesti kuitenkin aina vuodesta 1931 vuoteen 1945 (joskin sodan katsotaan täysmittaisena alkaneen vasta vuonna 1937). ”*Kiinalaisia on niin paljon*” ei myöskään selitä kaikkea. Kuten todettu, Japanin piti olla ylivoimainen. Eli alkuhypoteesin mukaan yhtenä kiinalaisten onnistumisen avaimena olisi ollut myös Tšiang Kai-šekin sotataito.

Tutkimusongelman ratkaisemiseksi täytyy löytää vastaus ensin muutamaaan peruskysymykseen. Ensinnäkin täytyy selvittää, mitä tarkoittaa tutkimusongelmassa mainittu Tšiang Kai-šekin *sotataidollinen ajattelu* sekä myös mainitut *taustavaikuttimet*. eli mitä tarkoittaa Tšiang Kai-šekin sotataito: Oliko olemassa joku sotataidon teoria, mihin se perustui tai mistä ja keneltä se oli peräisin? Mitkä tekijät vaikuttivat Tšiang Kai-šekin sotataidolliseen ajatteluun, olivatko ne perinteistä, kiinalaista sotataitoa (kuten Sunzi), ajan länsimaisten trendien vaikutusta (kuten Clausewitz) vai niiden yhdistelmää (Sun Yat-senin kansan kolme periaatetta)? Jotta kysymykseen saisi kattavan vastauksen, on huomioitava myös Tšiangin vastustajan toiminta. Näin ollen aikakauden japanilaisen sotataidon suorituskyky ja taustat tulee selvittää.¹¹ Tšiang myös opiskeli Japanin armeijan sotilasakatemiassa uransa aluksi, joten lyhyt japanilaisen sotataidon tarkastelu lienee perusteltua. Tšiangin sotataidollisen ajattelun taustaan ja vaikuttimiin pyritään vastaamaan tutkimuksen ensimmäisessä pääluvussa, jossa selvitetään juuri kiinalaisen ja japanilaisen sotataidon historiaa. Toinen pääluku on omistettu Sun Yat-senin kansan kolmelle periaatteelle, jotka näyttäisivät vaikuttaneen merkittävästi Tšiangin ajatteluun ja myös käytännössä sodassa valittuun strategiaan.

¹¹ Tämä on sikäli merkittävä kysymys, että Tšiangin kirjoituksissa näkyy selvästi vahva vihollisen tuntemukseen

Toinen kysymys, joka täytyy kokonaisuuden hahmottamiseksi selvittää, on tutkimusongelmassa mainittu *sodan aikainen strategia*. Tähän vastatakseen täytyy selvittää, mitä Kiinan ja Japanin sodassa eri vaiheissa tapahtui ja mikä vaikutus niillä oli Tšiing Kai-šekin ajatuksiin vai aiheutuivatko sotatapahtumat Tšiingin ajatusten seurauksena? Tämän jälkeen voidaan vasta tarkastella, olivatko Tšiingin sodan aikaiset strategiat hänen sotataidon teoriansa mukaisia vai muuttuivatko ne käytännön sotatoimissa. Edelleen tämän avulla voidaan päätellä, millainen vaikutus Tšiingin strategisilla ratkaisuilla oli sotamenestykseen, koska Japanin hyökkäys kuitenkin pysähtyi alkuvaiheen nopean etenemisen jälkeen. Tähän ongelmaan pyritään vastaamaan kolmannessa pääluvussa. *Strategiaa* pyritään tarkastelemaan niin *sotilaallisen kenttästrategian*, koko maata ja sen yhteiskunnallisia toimintoja koskevan *kansallisen strategian* kuin myös koko Aasiaan ja siellä käytyihin toisen maailmansodan tapahtumiin liittyvän *suurstrategian* kautta. Tšiing Kai-šek ei ollut pelkästään ”kenraali” vaan myös ”hallitsija”, joten pelkän taistelulentän tarkasteleminen ei tuo toivottavaa lopputulosta. Asiaa täytyy pohtia myös laajemmin, maailman väkirikkein valtion johtajan näkökulmasta.

Tutkimusasetelma ohjaa työn rakennetta seuraavasti: Aluksi selvitetään Tšiing Kai-šekin ajatuksia sekä niiden taustalla olevia vaikuttimia. Toisessa vaiheessa siirrytään ”teoriasta käytäntöön” (tai sanoista tekoihin) ja pyritään käytännön sotatapahtumia tarkastelemalla löytämään Tšiingin strategiasta sen taustalla olevia vaikuttimia sekä löytämään mahdollisia muutoksia tai murroksia sotataidollisessa ajattelussa. Eli lähdetäänkin ikään kuin päinvastaisesta suunnasta takaisinpäin: Ensin tarkastellaan tekoja ja sitten vasta sanoja. Edelleen tämän avulla voidaan päätellä, millainen vaikutus Tšiingin strategisilla ratkaisuilla oli sotamenestykseen, kuten tutkimusongelmassa kysyttiin¹².

---

pyrkiminen. Tšiing pohtii monessa kohtaa enemmän vihollisen vahvuuksia ja heikkouksia kuin omiaan. Chen-Yan mukaan Tšiing kehotti upseereitaan tuntemaan vihollisensa ja usein opettaessaan upseereitaan painotti nimenomaan vihollisen toimintatapoihin perehtymistä ja sitä kautta oman toimintatavan valitsemista (Chen-Ya, sivu 186).

¹² Kysymys Japanin hyökkäyksen pysähtymisestä nousee väkisinkin esiin esimerkiksi seuraavassa: Japani valtasi nopeasti pohjoiset ja rannikkoalueet Kiinalta, mukaan lukien talouden keskukset ja merkittävimmän väestön, mutta Kiinan vastarinta ei suinkaan murtunut. Huolimatta sisäisistä taisteluista nationalistien, kommunistien ja sotalordien kesken Japani oli pahasti aliarvioinut Kiinan kansan kyvyn vastarintaan sekä jakautuneiden poliittisten puolueiden kyvyn luoda tehokasta liikekannallepanoa ja puolustusta. Vuonna 1938 Japani löysi itsensä jumittuneena sotaan, joka satoi huomattavasti heidän voimavarojaan, aiheutti huolestuttavan paljon tappioita kalustolle ja henkilöstölle ilman, että ratkaisua olisi ollut näköpiirissä. (Useita kirjoittajia: *Makers of the modern strategy: from Machiavelli to the nuclear age*. sivu 705).

Työ on jatkoa tekijän aiemmin laatimalle tutkimukselle ”*Sun Yat-senin kansan kolme periaatetta Tšiang Kai-šekin sotataidollisessa ajattelussa*”. Kyseinen tutkimus antaa hyvän pohjan lähteä tässä työssä viemään strategisia ratkaisuja ajatuksista käytännön tasolle ja niin poliittiselle kuin sotilaalliselle taistelukentälle.

1.3 Aikaisempi tutkimus

Tšiang Kai-šekistä on tehty 1900-luvulla useita tutkimuksia niin Aasian alueella kuin länsimaissakin. Tutkimukset ovat usein elämäkertatyypisiä tai henkilökuvia. Internetin hakurobotit löytävät satojatuhansia merkintöjä pelkästään nimen ollessa hakusanana. Monet niistä ovat kuitenkin tiivistelmiä ja poimintoja edellä mainituista elämäkerta- tai henkilökuvauksista. Kiinan ja Japanin välistä sotaa sekä Kiinan kommunistien ja nationalistien välistä sisällissotaa koskevia tutkimuksia on tehty sekä Aasiassa, Amerikassa että Euroopassa. Saatavilla olleet tutkimukset käsittelevät pääsääntöisesti poliittista, yleistä tai sotahistoriaa, eivät suoranaisesti kuitenkaan Tšiang Kai-šekin sotataittoa.

Kirjoitettaessa Tšiang Kai-šekin sotilaallisista ansioista esiin nousee usein vuoden 1926 pohjoisen operaatio, jossa monet katsovat Tšiangin onnistuneen sodanjohtajana parhaiten, erityisesti taktisella tasolla. Japanin vastaisessa sodassa, joka on tämän tutkimuksen painopisteenä, hänet osittain tuomitaan ja väitetään selvinneen vain Yhdysvaltojen tuella Japanista.

Tšiang Kai-šekistä oli tähän tutkimukseen saatavilla kuitenkin kaksi hyödylliseksi osoittautunutta lähdettä, jossa kirjoitetaan nimenomaan sotilaallisesta näkökulmasta: Entinen Kiinan nationalistisen armeijan upseeri, sittemmin amerikkalainen tohtori F. F. Liu, kirjoitti 1956 teoksen ”*A Military History of Modern China 1924–1949*”. Kyseisessä teoksessa päästään ehkä lähimmäksi tämän tutkimuksen aihepiiriä. Koska kirjoittaja on myös sotilas, on teksti sitä myöten ehkä käsitellyistä lähteistä itselleni helppolukuisinta selkeän ”sotilaallisen kerronnan” vuoksi. Liu kirjoittaa Kiinan ja Japanin sodassa kahdesti haavoittuneen ja taisteluja päähenkilön joukoissa johtaneen upseerin kokemuksella oman näkökulmansa kyseiseen sotaan. Näkökulma on vahvistanut käsitystäni Tšiang Kai-šekistä johtajana.

Toinen taas on Taiwanilaisen tohtori Chen-Ya tienin tutkimus ”Chinese Military History: Ancient and modern”. Tässä teoksessa Chen-Ya valottaa kiinalaisen sotataidon kehitystä sekä sotilaallisesta näkökulmasta että sosiopoliittisesta ja taloudellisesta näkökulmasta, koska katsoo niiden liittyneen vahvasti kiinalaisen sotataidon kehitykseen. Chen-Yan teos on enemmän sotahistoriaa kuin sotataidon teoriaa, mutta varsinkin Tšiangin osalta päästään myös sotataidolliseen ajatteluun: kirjassa on Tšiang Kai-šekistä noin 40 sivun mittainen tutkimus otsikolla ”Jiang Jieshi`s Military Thought”¹³, joka on ollut merkittävänä apuna haettaessa vahvistusta sille, mitkä tekijät vaikuttavat Tšiang Kai-šekin ajattelun taustalla. Chen-Yalla on myös ollut (Taiwanilaisena) mahdollisuus tukeutua sellaisiin Tšiangin kirjoittamiin lähteisiin, joihin ei tässä tutkimuksessa ollut mahdollisuutta.

Suomen yliopistoissa tehdyissä opinnäytteissä ei ole aiemmin tehty tutkimusta Tšiang Kai-šekistä, Sun Yat-senistä löytyy yksi tutkimus vuodelta 1975¹⁴. Kuvaavaa on, että useat tutkimuksen päälähteistä oli lainattu Helsingin yliopiston kirjastosta viimeksi 1970-luvulla. Siten perustelut tämän työn tekemiselle ainakin tästä näkökulmasta ovat olemassa.

Kiinalaista sotataitoa käsitellään useissa teoksissa. Kuitenkin niissä viitataan useimmiten aina Tšiangin sisällissodan aikaisen vastustajaan, Mao Tsetungiin, kuten esimerkiksi strategian tutkimuksessa ”makers of the modern strategy”.¹⁵ Mao kuuluu maailmalla suurten sotataidon teoreetikkojen joukkoon, mutta Tšiangin nimeä on turha etsiä samoilta sivuilta. Muutoinkin on havaittavissa että Tšiang Kai-šek on selvästi jäänyt kiinalaisen sotataidon tutkimuksessa Maon varjoon ja esiintyy teksteissä aina ”Maon vastustajana” jota vastaan kuuluisia sissisodan keinoja ja kansanarmeijaa käytettiin. Tästä syystä tutkimus on tarpeellinen: On aika selvittää myös sisällissodan hävinneen osapuolen (mutta Japanin pysäyttäneen osapuolen) sotataitoa. Tätä tukee myös se havainto, että Tšiangia kohtaan on herännyt uudelleen kiinnostus hänen jäätyään aikaisemmin Mao ja Sunin varjoon. Kiinnostus koskee nimenomaan hänen luomaansa yhtenäisyyttä kaaosmaisella sotalordikaudella sekä Japanin sodan aikaista johtajuutta¹⁶. Käsiteltäessä aikaisempaa tutkimusta pääosaan nousee kuitenkin päähenkilöiden itsensä tuottama kirjallisuus, joka esitellään seuraavaksi:

¹³ Jiang Jieshi on Tšiang Kai-šekin toinen, usein länsimaisessa kirjallisuudessa esiintyvä nimi. Nimikulttuuria selvennetään tarkemmin tuonnempana.

¹⁴ Kiiskinen, Osmo: Aasian historiaa koskevia opinnäytteitä Suomen yliopistoissa. Viitattu 20.8.2006. Saatavilla internetistä: <http://agricola.utu.fi/tutk/aasia.php>

¹⁵ Useita kirjoittajia: Makers of the modern strategy: from Machiavelli to the nuclear age. Luku 27: Revolutionary war, mm. sivut 838- 850.

¹⁶ Parks M. Coble, B.A., M.A., Ph.D. professor of history, University of Nebraska, Lincoln. Artikkelissaan ”Chiang Kai-shek”, saatavilla osoitteessa

Päähenkilöiden kirjallisuus

Tämän tutkimuksen tärkeimpiä lähteitä ovat Tšiang Kai-šekin itse kirjoittamat teokset (joita löytyi viisi kappaletta, Tšiangin kirjallinen tuotanto ja taltioidut puheet ja oppitunnit käsittävät laajemman kokoelman, mutta kaikkia ei ole saatavilla Suomesta). Osa Tšiangin kirjoituksista on edelleen salassa pidettävää materiaalia¹⁷. Merkittävä lähde on myös Sun Yat-senin ”San Min Chu I: The Three Principles”. Näitä päähenkilöiden itse tuottamia lähteitä on pidetty ”totuutena” ja tutkimuksen primäärilähteenä. Muu jäljempänä mainittu kirjallisuus toimii vertailukohtena sekä heidän omien ajatustensa pohdinnan tukena.

Tšiang Kai-šek kirjoitti suurimman osan teksteistä juuri sinä aikana, jolle tutkimus rajattiin edellä. Jokaisessa kirjassa viitataan Sun Yat-seniin ja hänen *periaatteisiinsa*. Tärkein teoksista on heti sodan jälkeen kerätty ”the Collected Wartime Messages of Chiang Kai-shek 1937–1945”, joka sisältää Tšiangin puheita, kirjeitä ja käskyjä Japanin sodan ajalta. Teoksesta on löydettävissä hänen ajatusmaailmansa murrosvaiheita sodan eri vaiheissa. Tšiangin sodan aikana, vuonna 1943 kirjoittama *China’s Destiny* on myös tärkeä lähde ajatusten tutkimiseksi. Yksi tärkeä lähde koskien valtakunnan valmistamista sotaa varten on teos ”San Min Chu I: The Three Peoples Principles. With Two Supplementary Chapters by Chiang Kai-shek”. Tämä alun perin 1920-luvun teos, joka edellä jo mainittiin, julkaistiin uudelleen Taiwanissa vuonna 1964. Kirja sisältää kaksi uutta lukua jotka Tšiang Kai-šek on kirjoittanut. Kirja kertoo sodanjälkeisestä näkökulmasta, kuinka Tšiang rakentaisi mantereelle paluun jälkeen valtion kaikki toiminnot kulttuurista peruskoulutukseen ja ihmisten harrastuksiin vain yhtä päämäärää tavoitellen: Kasvattaakseen kansalaisista parempia sotilaita.

---

http://encarta.msn.com/encyclopedia_761572748_2/Chiang_Kai-shek.html. Viitattu 24.1.2008.

¹⁷ Chen-Ya tien kirjassaan ”Chinese Military Theory”. Chen-Ya viittaa kahteen lähteeseen: Tšiangin omassa kirjassa *Military Speeches of Jiang* lukee sisäkannessa: ”Nämä puheet ovat sotilaallisia salaisuuksia”. Toinen taas on Tšiangin pojan TV-haastattelu monta vuotta hänen isänsä kuoleman jälkeen, jossa hän vastaa ”*en voi kertoa enempää isäni sotataidollisesta ajattelusta ja joukkojen liikuttamisesta, sillä ne ovat salassa pidettävää tietoa*”.

Tšiang Kai-šekin sotataidosta on kirjoitettu jonkin verran, esim. Hu Pu-yun ”Military Exploits and Deeds of Chiang Kai-shek” sekä kenraali Wagon ”How Generalissimo Chiang Kai-shek Won the Eight Years Sino-Japanese War” käsittelevät Tšiangin Japanin sodassa käyttämiä sodankäynnin keinoja. Teokset ovat tässä tutkimuksessa varsinaisten lähteiden (Tšiangin oman kirjallisen tuotannon) tukena. Kenraali Wagon teos kuvaa Tšiangin alaisen näkökulmasta esimiehen sotataitoa ja sisältää päähenkilön ajatuksia ja kumouksellisten sodankäyntitapojen esittelyä. Hu Pu-yun teos taas avaa tarkemmin muissa teoksissa kohtalaisen yleisluontoisesti käsitellyn, Kiinan ja Japanin sodan toiseen vaiheeseen (1938–41) liittyvän ”vallankumouksellisen sodankäynnin”. Kirja alkaa esipuheella, jossa todetaan, että ”kenraali piti aina epäsuoraa lähestymistä suoraa parempana”. Tämä on erittäin kuvaava lause tutkimuksen viimeistä lukua ajatellen.

Suomenkielistä tutkimusta tai kirjallisuutta tai suomennettua ulkomaista tutkimuskirjallisuutta aiheesta ei ole löytynyt. Ainoastaan tietosanakirjatyypisiä tietoiskuja tai Kiinan yleistä historiaa käsitteleviä teoksia ja kirjoituksia on löydettävissä internetistä sekä kirjastoista. Tässä tutkimuksessa yhtenä lähteenä toimii Jonathan Spencen ”Kiinan vuosisata”, jossa luodaan yleiskatsaus 1900-luvun Kiinaan. Kiinalaiseen ajatusmaailmaan ja kulttuuriin johdattelee erinomaisesti Huotarin ja Seppälän ”Kiinan kulttuuri”.

1.4 Tutkimusmetodi ja lähdekritiikki

Historiaa voi tutkia monella tapaa: Näkökulmana voi olla esimerkiksi poliittinen historia, arjen historia tai vaikkapa naistutkimuksen näkökulma. Tämä tutkimus liittyy sotatieteeseen ja on siten sotahistoriallisesta näkökulmasta laadittu.

Historian tutkimuksessa on ollut aikojen kuluessa myös erilaisia ”muoteja” ja tyylejä. Kuitenkaan mitään yhtä yleispätevää tai kaikkiin sopivaa teoriaa tai menetelmää ei ole olemassa. ”*Historia ja sen tutkimat ihmisten teot ovat liian monimuotoisia alistuakseen yhteen muottiin*”¹⁸.

Tämän tutkimuksen metodi on myös todiste edellisestä. Työssä on pyritty selvittämään sotataitoa kirjoitettujen ajatusten pohjalta ja toisaalta käytännön tekojen kautta. Se, miten totuudenmukaisesti teot on kirjoitettu ylös, on eri kysymys. Tutkimuksen toinen pääluku syntyi induktion keinoin, lähteiden kimppuun käytiin vailla selvää ajatusta siitä, mitä sieltä pitäisi löytymän. Vähitellen sirpaleista alkoi tuskaisen projektin päätteeksi yhden ”ahaa

¹⁸ Lappalainen, Jussi T. 2002. Haluatko historian kirjoittajaksi? Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä. Sivu 56.

elämyksen” myötä syntyä kokonaisuus: Lähteistä alkoi suorastaan tulvia tietoja (esim. kansan kolmesta periaatteesta), kunhan tutkija ensin ymmärsi että periaatteet liittyvät oikeastaan kaikkeen Tšiang Kai-šekin sotataidollisissa ajatuksissa!

Kolmas pääluku (käytännön sotatapahtumat) lähti rakentumaan ensisijaisesti deduktion kautta: Nyt tutkijalla oli selvä käsitys siitä, mitä lähdettiin etsimään. Hypoteesi oli olemassa ja lähteistä etsittiin jälkiä, jotka todistaisivat hypoteesin oikeaksi tai vääräksi, tutkimuskysymyksiä ajatellen viimekädessä ”kyllä tai ei” vastauksiksi. Tämä johti tietenkin jossain vaiheessa myös hypoteesien ja kysymysten tarkastamiseen ja uudelleen arviointiin. Kuten Lappalainen opettaa, hypoteesi ei ole itsetarkoitus vaan väline¹⁹. Todisteita ei tarvitse ahtaa hypoteesin sisälle vaan ajatusmalli auttaa ”esiymmärtämään” ja on muokattavissa pitkin prosessia. Juuri näin kävi myös kolmannessa pääluvussa. Kuitenkin, kuten myös Lappalainen sen esitti, tässäkin tutkimuksessa havaittiin induktion ja deduktion vuorottelevan prosessin aikana.

Työssä käytettiin tutkimusmenetelmänä kirjallisuuslähteiden, artikkelien ja muun kirjallisuuden tutkimisen lisäksi myös käytännön menetelmiä: Syksyllä 2007 olin kahden viikon mittaisella opintomatalla Japanissa tutustuakseni paikalliseen kulttuuriin sekä sotahistoriallisille kohteille. Matkan rahoitti ja tutkimusapurahan myönsi *Scandinavia-Japan Sasakawa Foundation*. Opintomatka tuki tutkimustyötä etenkin Japania koskevan alaluvun kirjoittamisessa mutta toi myös *merkittävällä* tavalla uusia näkökulmia ja ajatuksia aasialaiseen kulttuuriin tutustumisessa. Opintomatkan seurauksena uskon tutkimustyöni laadun parantuneen huomattavasti. Tavoitteena on kuitenkin ymmärtää vieraan kulttuurin ajattelua, jota ei voi pelkästään kirjoista lukemalla saavuttaa.

Lähdekritiikki

Tutkimuksessa on hyödynnetty internetiä jonkin verran. Molemmissa pääluvuissa on käytetty erilaisia internetiin tallennettuja artikkeleita ja kirjoituksia. Internet on niin houkutteleva tavallaan helpon saatavuutensa vuoksi, että kokematon tutkija helposti luottaa sieltä löytämäänsä. Jos lähdekritiikki on merkittävässä asemassa etsittäessä alkuperäisjälkiä arkistoista, niin sitä se on myös internet-lähteitä hyödyntäessä, joskin nykyisin alkuperäislähteitä on myös sähköisessä muodossa. Yhtenä esimerkkinä kattavasta mutta tavallaan epäluotettavasta sivustosta (lukijat voivat muokata halutessaan tietoja kertomatta mistä tieto on peräisin) voi pitää wikipedian sivuja. Kyseisiä sivuja onkin tarkasteltu

---

¹⁹ Lappalainen, sivu 61.

ainoastaan *kansan kolmen periaatteen* erilaisiin tulkintoihin liittyen, eli miten sivuille kirjoittaneet ihmiset ovat nähneet saman asian. Lisäksi Wikistä on otettu kuvia, koska niiden tekijänoikeudet (ja näin ollen lupa kopioida) ovat aina avoimia. Toisaalta Wikiä pidetään jo avoimena ”virtuaalikouluna” joka toimii ilmaisena (ja luotettavana) tiedonlähteenä opiskelijoille, sisältäen jo verkossa pyörivän ”avoimen yliopiston”. Tästä syystä esimerkiksi Shanghain taistelun yleinen kulku voi olla peräisin Wikistä ja Tšiingin strategia Shanghaissa, tutkimuksen kannalta oleellinen tieto, on selvitetty alkuperäislähteestä. Kolmannessa pääluvussa, jossa käsitellään käytännön sotatoimia, on käytetty amerikkalaista ”historians”-sivustoa joka näkökulmaltaan saattaa olla kiinalaisen nationalismin puolella. Teksti antaa kuitenkin niin uskottavan (ja muiden lähteiden tukeman) analyysin magneettisesta sodankäynnistä että sitä ei voi olla mainitsematta²⁰.

Tutkittaessa Tšiing Kai-šekin sotataidollista ajattelua hänen kirjoistaan tulee muistaa, että ihmisen on vaikea olla objektiivinen kirjoittaessaan itsestään. Osa lähteistä on Taiwanissa kirjoitettuja ja ovat selvästi suosiollisia Tšiingille sotataidon osalta. Esimerkiksi Hu Pu-yu ja Wego W. K kirjoittivat omista lähtökohdistaan, Mao Tsetungin kirjoitukset strategiasta ja sissisodankäynnistä taas ylistävät hänen loistavaa voittoa sisällissodassa. Jos on palvellut Tšiingin alaisena voi päätellä, millä näkökulmalla kirja on kirjoitettu. Mielenkiintoinen kysymys on aina myös se, miksi kyseinen henkilö halusi kirjoittaa kirjan, kertoakseen totuuden vai puolustautuakseen syytöksiä ja tappiota vastaan?

Kuten jo edellä on sanottu, Tšiing Kai-šekin ja muiden päähenkilöiden kirjallisuus on ”totuutta”, siellä näkyy henkilön ajatusmaailma kyseisellä hetkellä (kunhan kirja on kirjoitettu tapahtuma-aikoihin). Muu kirjallisuus tukee tai sitten ei tue. Oleellista on, että olen työssäni pyrkinyt (kriittisesti tarkastellen) muodostamaan näiden perusteella *oman käsitykseni* Tšiing Kai-šekin sotataidosta ja esimerkiksi *kansan kolmen periaatteen* merkityksestä.

Nimet ja kielenkäännökset

Tutkimuksen alussa kävi ilmi, että Tšiing Kai-šekistä käytetään eri yhteyksissä eri nimiä. Englanniksi se on useimmiten Chiang Kai-shek, kantonin murteella Jeung Gaaisek ja wadegliesillä Chiang Chung-cheng. Suomenkielisissä teksteissä nimenä on useimmiten käytetty joko Tšiing Kai-šekiä, Tsiang Kai-sekiä tai Jiang Jieshiä. Jiang Jieshi on *pinyinin* käännös ja siten suositeltavampi nimi koska kaikki muutkin kiinalaiset termit yleensä suomennetaan pinyiniä käyttäen. Kuitenkin nimi Tšiing Kai-šek on yleisesti tunnetumpi joten käytän

²⁰ Tekstin ovat kirjoittaneet vuonna 1943 Owen ja Eleanor Lattimore, jotka ovat kuitenkin historian tutkijoita.

tutkimuksessa selvyiden vuoksi koko ajan tätä suoraa käännöstä. Myös suomalaisessa WSOY:n Web-fakta-tietosanakirjassa nimi on kirjoitettu Tšiing Kai-šek. Edelleen Suomen kielitoimistosta suositettiin pinyinistä poikkeamista yleisemmin tunnetumman Tšiing Kai-šekin vuoksi. Kiinalaisissa erisnimissä sukunimi mainitaan ensin²¹.

Kielenkääntäminen on mielestäni yksi suurimmista haasteista tutkittaessa kiinalaista historiaa: Tutkija pääsee alkuperäislähteelle vain opiskeltuaan ensin vuosikausia kirjoitustavaltaan täysin poikkeavaa kieltä. Tämän tutkimuksen lähteet ovat pääosin englanninkielisiä ja niissä käännökset kiinasta englanniksi on useimmiten tehty jo mainittua pinyiniä käyttäen²². Pinyin on kiinankielen opiskelun kieliopin apuväline, mutta ei samaa kieltä, jolla alkuperäistekstit on kirjoitettu. Ongelmaksi tässä kohtaa muodostuu sanojen tulkinta, termit eivät välttämättä kuulosta suomen- tai englanninkielellä niin merkittävältä kuin kirjoittaja on tarkoittanut, kuten esimerkiksi luvussa ”uuden elämän liike” voi huomata. Tutkijan tulee ottaa huomioon kiinalaisen kulttuurin ero sekä puheen ja kirjoituksen vertauskuvallisuus. Tšiingin puheissa heijastuu usein buddhalaiselta kuulostava, henkinen pohdiskelu. Lisäksi täysin poikkeava kieli voi vaikuttaa siihen, että sanojen merkitys avautuu kiinalaiselle eri tavalla mutta kääntäjät eivät ole löytäneet omasta kielestään samaa tarkoittavaa yksittäistä sanaa. Näin ollen on täysin selvää, että englanninkielinen käännös on menettänyt osan vaikuttavuudestaan, joka sillä on alkuperäistä kieltä ja sen sanasymboliikkaa ymmärtävälle. Koska termien kääntämisessä on mahdollisuus useisiin tulkintoihin, olen jättänyt osassa tekstiä myös englanninkielisen termin näkyviin. Teksti sisältää myös poikkeuksellisen paljon suoria lainauksia. Olen katsonut tämän tarpeelliseksi nimenomaan edellisestä johtuen: Olen halunnut useasti tuoda julki päähenkilöiden vertauskuvalliset lauseet sellaisenaan, jotta ne eivät menettäisi enää enempää alkuperäistä vaikutustaan lukijaan.

1.5 Käsitteiden määrittely

Tutkimuksessa vilisee sotilaallisia termejä, kuten *strategia* ja *sotataito*, joiden selvittäminen on tutkimuksen ymmärtämiseksi välttämätöntä. Lisäksi pitää ymmärtää, että esimerkiksi sana *strategia* voidaan käsittää niin monella tavalla, että selkeä, tässä tutkimuksessa käytettävä määrittely on tarpeen: Mitä tarkoittaa *strategia tässä tutkimuksessa* huolimatta siitä, mitä se tarkoittaa 2000-luvulla läntisen maailman sotatieteellisessä tutkimuksessa.

---

²¹ Spence, Chin, Sivu 7.

²² Huotari, Seppälä, sivut 273-288.

Sotataito

Keskeisimpiä käsitteitä tässä tutkimuksessa on sotataito (engl. art of war). Sampo Ahto määrittelee sotataidon käsitteen taidoksi johtaa sotavoimia sodan päämäärän saavuttamiseksi. Lisäksi sotataitoon kuuluu Ahton mukaan rauhan aikana tähän tarvittavat valmistelut²³.

Carl von Clausewitzin (1780–1831) mukaan sotataito on taito käyttää käsillä olevia keinoja taistelussa. Laajemmin siihen kuuluvat myös värväys, aseistaminen, varustaminen ja harjoittaminen. Taistelujen järjestäminen ja johtaminen on taktiikkaa ja niiden yhdistäminen strategiaa.²⁴ Tämän mukaisesti strategiaa on nimitetty myös sotataidoksi ja vastaavasti taktiikkaa taistelutaidoksi²⁵. Näin ollen Clausewitzin tulkinnan mukaan käsite Tšiing Kai-šekin *sotataito* voitaisiin lukea hänen strategisten ratkaisujensa ja ajatustensa tutkimiseksi. Clausewitz toimii kuitenkin yhtenä pohjana lähinnä länsimaiselle sotataidon ja strategian käsitteelle. Niinpä sotataito tuleekin määritellä myös sen mukaan, miten se on ymmärretty tutkimusajankohtana Kiinassa:

Tšiing Kai-šek määritteli itse sotataidon yksinkertaisesti ”mitä tarvitaan vihollisen voittamiseksi sodassa”. Edelleen taito voidaan jakaa kahteen osaan: Toinen liittyy sotilaallisiin operaatioihin ja joukkojen liikutteluun taistelukentällä, toinen taas liittyy komentajan persoonallisuuteen ja moraalin harjaannuttamiseen, jonka avulla hän saavuttaa alaistensa kunnioituksen. Tšiing linkittää sotataidon filosofiaan toteamalla, että sotataitoa ei opi pelkästään kirjoista ja historiasta, vaan korkein tietoisuuden taso saavutetaan henkisen voiman harjoittamisella ja olemalla jalo, ylivertaisen rohkea ja taitava.²⁶

Tässä tutkimuksessa käsitteellä *sotataito* ymmärretään sekä Tšiingin mukaisesti voimien tarkoituksenmukaista käyttöä tavoitteen saavuttamiseksi, että Clausewitzin mallin mukaan strategisten ratkaisujen ja ajatusten tutkimista. Tämä siitä syystä, että myös Clausewitz näyttää vaikuttaneen jossain määrin Tšiingin sotataidolliseen ajatteluun. Tässä tutkimuksessa käsitteeseen sotataito liittyy sodanajan johtamisen lisäksi rauhan ajan valmistelut. Koska

²³ Useita kirjoittajia: Strategian käsikirja 1983, Sampo Ahto, sotataito. sivut 121-124.

²⁴ Clausewitz, Carl von. 1999. Ajatuksia sodasta ja johtamisesta. Suom. O. V. Kaarnakari. 12. painos. Tallinna. Sivut 81-82.

²⁵ Visuri, Pekka: Turvallisuuspolitiikka ja strategia. Sivu 8.

²⁶ Chen-Ya tien. 1992. Chinese military theory. Ancient and Modern. Spa Books Ltd, UK. Sivu 175. Chen-Ya viittaa Tšiingin kirjaan ”Military Speeches of jiang”, puheeseen The Aim and Purposes of Military Education”.

strategian käsite selvästi liittyy sotataidon käsitteeseen, on sitä syytä avata omassa kappaleessaan.

Strategia

”Ei ole enää olemassa termiä sotilasstrategia. On niin paljon poliittisia ja muita asiaan vaikuttavia osa-alueita että puhtaasti sotilasstrategiaan pohjautuvaa toimintaa ei voi olla”²⁷.

Vaikka edellinen tulkinta on 2000-luvulta, on perusteltua asettaa tutkittavaksi Tšiing Kai-šekin aikaisesta strategiasta sodankäynnin lisäksi muut strategian osa-alueet, kuten politiikka, talous, maantiede, väestö tai kulttuuri. Tšiing Kai-šek on itse todennut, että tarvittavien sotilasaseiden lisäksi modernin sodankäynnin tunnusmerkkeihin kuuluvat taloudellinen, koulutuksellinen ja poliittinen koneisto²⁸.

Visurin määritelmän mukaan käsitteen nimihistoria juontaa juurensa antiikin kreikkaan. Sana *strategi* (strategos) tarkoitti sodan ajaksi valittua armeijan (stratos) ylipäällikköä. Tehtävästään selvitäkseen hänellä täytyi olla taitoa johtaa (agein) joukkojaan ja käsitys menestyksellisen sodankäynnin periaatteista eli hyvä *strategia*. Näin tästä kreikkalaisesta sanasta kehittyi yleisesti tunnettu käsite kuvaamaan sodan johtamisen oppia.²⁹ Heiho taas on kiinalaisperäinen sotilaallista strategiaa merkitsevä sana. Hei tarkoittaa sotilasta ja ho menetelmää tai muotoa³⁰.

Maailmansotien aikana sodat laajenivat koskemaan kokonaisia kansoja. Syntyi käsite totaalinen sota. Tämä pakotti huomioimaan ulkopoliitiikan ja talouden sotilaallisten operaatioiden onnistumiseksi. Kylmän sodan aikana klassisen (sotilas)strategian laajemmaksi termiksi tuli nimitys *kokonaisstrategia* (Euroopassa ranskalais-saksalaisella kielialueella) tai *suurstrategia* (etenkin anglosaksisella alueella). Kokonaisstrategiaan (tai suurstrategiaan) luettiin tuolloin kuuluvaksi ensi sijassa poliittiset, taloudelliset, sotilaalliset ja henkiset

---

²⁷ Kenraalimajuri evp., tohtori Karlis Neretnieks (Ruotsi), MpKK:n Sotatieteen päivillä pitämällään luennolla ”remarks concerning the uncertainties of strategic decision making in wartime conditions”. 31.05.2006.

²⁸Tšiing Kai-šek, adressissaan ”Resistance to Aggression and Renaissance of the Nation”. Tšiing kirjoitti adressin 1934, mutta se julkaistiin vasta 1937. The collected wartime messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937- 1945 I- II. sivu 9.

²⁹ Visuri, sivu 8.

³⁰ Harris, Victor, kirjassa Miyamoto Musashi: Maa, vesi, tuli, tuuli ja tyhjyys (Harris, Victor 1974: Go Rin No Sho, A Book Of Five Rings, suom. Lahdenperä, Samppe). Otava, Keuruu 1995. Sivun 44. Tieto löytyy Musashin kirjasta Victor Harrisin tekemistä selventävistä alaviitteistä, joissa strategian käsite ensimmäisen kerran esiintyy.

osatekijät.³¹ Englanninkielisessä kirjallisuudessa termi on *grand strategy*. Näin termi erottautuu sotilasoperaatioista poliittisen tason strategiaksi.³²

Strategian käsitettä voidaan käyttää myös takautuvasti. Tällöin puhutaan strategisesta suunnittelusta ja johtamisesta sellaisissa ajallisissa yhteyksissä, joissa strategian käsite oli toisenniminen. Esimerkiksi voidaan tarkastella Rooman valtakunnan strategiaa tai 30-vuotisen sodan strategisia periaatteita.³³ Tällainen tulkinta antaa mahdollisuuden käyttää strategian käsitettä myös Tšiang Kai-šekin aikakautta tutkittaessa.

Kenraali Wego, Tšiang Kai-šekin entinen alainen, kuvaa vuonna 1979 julkaistussa kirjassaan Tšiangin johtajana tekemiä ratkaisuja käsitteillä suurstrategia, kansallinen strategia ja kenttästrategia. Hän mainitsee myös uudet sotilaalliset termit, ”strateginen konsepti” ja ”strateginen suunta”.³⁴ Tšiang Kai-šekin aikalainen ja kuuluisa sotataidollinen ajattelija, Mao Tsetung, määritteli strategian tehtäväksi ”*koko sotilaalliseen tilanteeseen vaikuttavien lainalaisuuksien opiskelun*”³⁵. Sotilaalliseen tilanteeseen voi liittyä tällöin koko maailma (siis suurstrategia), yksittäinen valtio (eli kansallinen strategia), tai sitten itsenäinen rintamalohko tai sissien toiminta-alue (sotilaallinen strategia).

Tšiang Kai-šekin omissa teoksissa toimintalinjan valintaa kuvaavat usein esimerkiksi ”fundamental tasks, basic principles, military speaking sekä erityisen usein uudesta toimintatavasta käytetään nimitystä campaign, joka tarkoittaa kampanjaa tai sotatoimea. Tšiang kuitenkin määritteli myös strategian termin, tosin vasta vuosia sodan jälkeen³⁶:

---

³¹ Visuri, sivut 8-9.

³² Visuri, sivut 8-9.

³³ Visuri, sivu 9.

³⁴ Chiang, Wego W.K. 1979. How Generalissimo Chiang Kai-shek won the eight-year Sino-Japanese war 1937-1945. Taiwan. Sivut 303-305.

³⁵ Mao Tsetung. Strategic problems of China's revolutionary war. Peking, 1954. Sivut 8.

³⁶ Chen-Ya tien. Sivut 181-184. Chen-Yalla on ollut päässä sellaisille Tšiangin lähteille, joihin Suomesta käsin on ollut hankalaa päästä. Strategian määritelmät ovat sotilaallisista puheista kerättyjä, esimerkiksi suora lainaus on asevoimien ”yhteisoperaatioyliopiston” avajaisseremonian puheesta ”*the Importance of Studying of Strategies in Military education*”, Taiwanissa 30.6.1969, Chenin mukaan.

”strategia on valtion tai useiden valtioiden muodostaman liiton harjoittamaa, itselle edullisten tilanteiden luomisen ja hyödyntämisen taidetta sodassa asetettujen tavoitteiden, kampanjoiden ja ratkaisutaisteluiden voittamisen saavuttamiseksi ja jotta edistettäisiin menestyksen ja lopullisen voiton todennäköisyyttä”.

Edellisestä kuvastuu se, miten kaikessa Tšiangin tuon ajan ajattelussa heijastuu taustalla oleva haave Manner-Kiinan takaisinvaltaamisesta ja siinä mahdollisesti tarvittavista liittolaisista. Lause on ainakin englannin- ja suomenkielellä hiukan vaikeaselkoinen mutta idea on kuitenkin ymmärrettävissä.

Käsitteet suurstrategia, kansallinen strategia, kenttästrategia ja sotilasstrategia Tšiang määrittelee puheissaan ja kirjoituksissaan Chen-Yan mukaan seuraavasti: *Suurstrategia* on liittoutuneiden valtioiden yhteistä strategiaa, joka perustuu heidän yhteisiin intresseihin ja tavoitteisiin. Suurstrategiaan liittyvät myös yhteisoperaatiot sekä yhteiset toimintatavat vihollista vastaan.

Kansallinen strategia on kansallisten voimavarojen rakentamisen ja käytön taitoa sekä yhtenäisten asevoimien kehittämistä kansallisen päämäärän saavuttamiseksi. Kansallinen strategiassa hallitus ohjaa politiikkaa, taloutta, yhteiskuntaa, kulttuuria, psykologiaa sekä sotilaallista toimintaa. Kaikkien eri toimialojen tulisi tukea toisiaan. Esimerkiksi politiikan tulisi tukea sotilaallisia päämääriä ja sotilaallisten toimien tulisi olla samassa linjassa politiikan kanssa. Poliittisen johtajan tulisi näin ollen ymmärtää täydellisesti sodankäynnin periaatteet.

Sotilasstrategia on kansallisen strategian tukemisen tärkein pilari. Se sisältää sotilaallisten toimien peruseriaatteet sodan aikana, armeijan rakentamisen sekä sotaan tarvittavat valmistelut, kuten mobilisaatio (ja saatavilla oleva miesvoima sekä mobilisoinnin vaatima nopeus). Tšiangin mukaan rauhan ajan kansallinen strategia jakaantuu neljään yhtä suureen osaan (25 prosenttia jokainen): Sotilaallinen sodankäynti, poliittinen sodankäynti, taloudellinen sodankäynti sekä psykologinen sodankäynti. Sota-aikana sotilaallisen toiminnan osuus nostettaisiin 30 prosenttiin.

Kenttästrategia on Tšiangin määritelmän mukaan taistelulinjojen luomisen ja käytön taitoa, kun taas taktiikka on sotajoukon liikkeen ja taistelun ohjaamista kenttästrategialla luoduille taistelulinjoille. Kenttästrategiassa tärkeintä on ajankäytön, tilan ja joukkojen suorituskyvyn laskeminen ja hyödyntäminen.

Monille kenttästrategia, operaatiotaito ja taktiikka sekoittuvat usein toisiinsa ja niiden erottaminen toisistaan on hankalaa. Tutkimusajankohtana käsite kenttästrategia todennäköisesti kattoi operationaalisen tasan toiminnan, koska käsite ”operaatiotaito” keksittiin paljon myöhemmin. Kun tässä tutkimuksessa puhutaan sotilaallisesta tai kenttästrategiasta niin sen katsotaan kattavan myös kaiken sen alapuolella olevan (taktisen tason) toiminnan. Sotilasstrategiassa ei siis ole tarkoitus mennä taisteluteknisiin yksityiskohtiin, vaan ennemminkin korkeintaan joukkojen ”manöövereihin” yksittäisellä sotanäyttämöllä.

Tämän tutkimuksen päämääränä oli tutkia Tšiang Kai-šekin sotataittoa. Tutkimusajankohtana ei länessä vielä käytetty suurstrategian käsitettä ja Kiinassakin strategialla käsitettiin sotatoimien johtamista. Kuitenkin Tšiang Kai-šekin sotataittoa näyttäisi liittyvän strategian lisäksi muita, esimerkiksi suurstrategiaan liittyviä piirteitä. Tutkimuksen ajatuksena on kuvata Tšiangin strategiaa ja sotataittoa nimenomaan kolmen erilaisen ja erilaajuisen näkökulman kautta: Strategia taistelukentällä (sotilasstrategia tai kenttästrategia), strategia kotirintamalla (kansallinen strategia) johon voidaan lukea kuuluvaksi sisäpolitiikka ja taloudelliset resurssit. Kolmantena tulee suurstrategia keskeisenä toimijana ja suurmaana Aasian alueella yhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa. Näin ollen tässä tutkimuksessa käytetään tutkimusajankohtaa aavistuksen tuoreempia termejä suurstrategia, sotilasstrategia tai kenttästrategia sekä kansallinen strategia. Käsitteitä käytetään, kuten edellä on mainittu, takautuvasti, käyttäen myös osittain edellä avattuja, Tšiangin omia, myöhemmin laatimia strategian määritelmiä kuvaamaan Kiinan ja Japanin välistä sotaa. Näin on mahdollista erottaa Tšiang Kai-šekin sotataidollisessa ajattelussa se, mitä kokonaisuutta ja päämäärää käsitellään.

Sissisodankäynti, kumouksellinen sota

Sissisota on sodankäynnin muotona vanha, toisin kuin sen tukahduttamiseen pyrkivä vastasissisota.³⁷ Sissisodan luonne on yleensä aina strateginen.³⁸ Sissisota on osa kumouksellista sodankäyntiä (*insurgery*) joka on määritelty organisoiduksi liikkeeksi perustuslaillisen hallituksen syöksemiseksi vallasta kumouksellista toimintaa ja aseellisia konflikteja käyttäen. Kumouksellisessa sodassa osa maan asukkaista käy hallitsevaa valtaa

---

³⁷ Kesseli, Pasi: Kumouksellinen ja vastakumouksellinen sota: tutkimus Malaijin (1948-60), Vietnamin (1946-75) ja Algerian (1954-62) sodista, Maanpuolustuskorkeakoulu, historian laitoksen julkaisusarja 2 N:o 4 Saarijärvi 1998, sivu 7

³⁸ Kesseli, sivu 10

vastaan suunnattua taistelua valtakunnan alueella joko ulkopuolisen tuen turvin tai ilman sitä.³⁹

Maon kommunistien harjoittaman toiminnan voidaan katsoa olevan kumouksellista sotaa. He pyrkivät Neuvostoliiton tuen turvin kaatamaan Tšiingin laillisen hallituksen ja saamaan maassa aikaan sosialismin periaatteiden mukaisen vallankumouksen. Kuitenkin kumouksellisen sodan juuret ovat nähtävissä myös Kiinan ja Japanin välisen sodan aikana ja kiinalaisjoukot harjoittivat sissisodankäynnin kaltaista toimintaa japanilaisia vastaan. Tällöin sissisotaa onkin tarkasteltava sodankäynnin ennakkoon heikomman osapuolen keinona taistella ylivoimaa vastaan. Näinhän asia on ollut historiassa monesti myös Kiinan ja Japanin sodan jälkeen (kuten Vietnam, jopa jossain määrin ehkä uudenaikaisilla menetelmillään myös 2000-luvun Irak).

Sissisodalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sekä Tšiingin nationalistiarmeijan että Maon kommunistiarmeijan harjoittamaa ”uudenaikaisista” sodankäynnin muotoa japanilaisten valtaamalla kiinalaisalueilla ja selustassa. Sissisotaa käytettiin osana muuta sodankäyntiä. Siten sissisota liittyy edellä määritellyn alimman strategian tason, sotilasstrategian, toimintaan. Sissisota oli Tšiingille kumouksellista, ei suinkaan laillisen hallituksen kaatamiseksi, vaan koska se oli sodankäynnin muotona kumouksellinen.

Kuomintang

Suomenkielisessä kirjallisuudessa (pinyin käännös) kuomintang tai guomintang. Kiinan nationalistinen puolue, perustaja Sun Yat-sen. Tšiing oli puolueen johtohahmoja vuosikymmenien ajan. Kuomintang ja kommunistinen puolue olivat tasavallan ajan merkittävimmät poliittiset tekijät, kuomintangin ollessa hallitsevampi osapuoli suurimman osan aikaa sisällissodan tappioon saakka 1949. Sana kuomintang on yhdistelmä kolmesta kiinalaisesta sanasta, jotka tarkoittavat maata, kansaa ja puoluetta⁴⁰. Useimmiten käännös englanniksi on People's party, kansan puolue.

---

³⁹ Kesseli, sivu 9

⁴⁰ Gangulee, N. Professor. 1945. The teachings of Sun Yat-sen. Selections from his writings. 1. Painos. The Sylvan Press, London. Great Britain. Sivut 131.

2. TŠIANG KAI-ŠEKIN SOTATAIDOLLISEN AJATTELUN TAUSTATEKIJÄT

Tšiang Kai-šekin sotataidollisen ajattelun tarkastelemiseksi täytyy selvittää, millaisista lähtökohdista ja taustoista sen on täytynyt rakentua. Tehtävä ei ole suinkaan helppo, eikä häneltä itseltään sitä voi enää kysyä. Niinpä vastaus täytyy löytää tutkimalla hänen ajatuksiaan ja vertaamalla niitä niihin vaikuttimiin, joiden voidaan arvioida olleen hänen ajatustensa taustalla. Sen jälkeen voidaan selvittää, oliko hänellä omaa sotataidollista ”teoriaa”, ajatusta siitä, kuinka sota voitetaan ja millä keinoin? Valitettavasti tämän asian selvittämistä hankaloittaa, kuten todettua, hänen sotataitoon liittyvän kirjallisen tuotantonsa rajoittunut saatavuus, joka Taiwanissa on edelleen osittain salassa pidettävää materiaalia. Kuitenkin uskon, että ne tekijät, jotka ovat muovanneet hänen ajatusmaailmaansa, ovat löydettävissä näillä käytettävissä olevilla lähteillä.

2.1 Kiinalaisen sotataidon historia Tšiangin ajattelun taustalla

Kiinalaisen sotataidon klassikot

”Sotataidon perustekijät ovat ensiksi, tilan mittaaminen, toiseksi, määrien arvioiminen, kolmanneksi, laskelmat, neljänneksi, vertailut ja viidenneksi, voiton mahdollisuudet.”⁴¹

Kirja, josta edellinen lause löytyy, on Kiinalaisen Sunzin kirjoituksista laadittu kokoelma joka on suomennettu nimellä sodankäynnin taito. Sen arvioidaan syntyneen noin 2000–2500 vuotta sitten, joskin koko henkilön olemassaolo on kyseenalainen⁴². Sunzi esitti kirjoituksissaan lyhyillä teeseillä sodankäynnin lainalaisuuksia ja syy-seuraussuhteita mitä ilmeisimmin pitkänajan kuluessa tehtyihin käytännön sodankäynnin havaintoihin perustuen.

Pekka Visuri tulkitsee Sunzin teoksen siten, että Sunzi esitti mietelauseiden avulla näkemyksiään sodankäynnin strategisesta johtamisesta, jossa taistelutekniikka on jätetty vähemmälle huomiolle. Kirjan tema on Visurin mukaan valtion johtajan ja hänen sotapäällikkönsä suhde, jossa ”hallitsija” ja hänen ”kenraalinsa” keskustelevat hyvän komentajan ominaisuuksista sekä noudatettavasta opista.⁴³

⁴¹ Sun Tzu: Sodankäynnin taito. WSOY 1998. Sivu 96.

⁴² Sun Tzu, Sivu 7. Wolf H. Halstin esipuhe.

⁴³ Visuri, sivut 28-29.

Tšiang Kai-šek oli ”hallitsija” jonka käskyjä ja ohjeita ”kenraaleilleen” on taltioitu kirjalliseen muotoon runsaasti. Tšiang Kai-šek myös mielellään siteeraa puheissaan Sunzia.⁴⁴ Visurin mukaan kiinalainen sotataito on ollut samankaltaista aina Sunzin ajasta Mao Tsetungiin asti. Vuosilukuina se tarkoittaa, että samoja periaatteita on noudatettu vuodesta 500 eKr. 1900-luvun puoleenväliin.⁴⁵ Länsimaalaisena on ymmärrettävä Clausewitzin ajattelun ja Sunzin ero: Toisessa puhutaan perinteisestä länsimaisesta sodankäynnistä, jollaisena tutkimusajankohtana voitaisiin tarkastella esimerkiksi ensimmäisen maailmansodan alkua. Sunzi taas kuvaa hyvin kiinalaisen ajattelun ja kulttuurin mukaista sota, jossa länsimaisen silmin kaikki ”epätavallinen toiminta” on normaalia. Jos Clausewitzille sota on politiikan jatkamista toisin keinoin, Sunzille sota on jonkinlaista mielen tai järjen peliä⁴⁶, kuten seuraava teksti hyvin kuvaa:

”Sun Tzu sanoi: Vihollinen ei saa tietää, missä aion ryhtyä taisteluun. Sillä jos hän ei tiedä, missä aion taistella, hänen on valmistauduttava monissa paikoissa. Ja kun hän valmistautuu monissa paikoissa, on vastus valitsemassani kohdassa vähäinen.”⁴⁷

Kuva 1. Maalauksen epäillään esittävän Sunzia, tai kuten useimmissa teksteissä nimi kirjoitetaan, Sun Tzuta (nimen kääntäminen kiinalaisista kirjoitusmerkeistä suoraan tai sitten pinyinin avulla antaa ilmeisesti eri tuloksen). Sunzin aikaisessa Kiinassa käsitettä *strategia* ei tunnettu lainkaan, mutta oli käsite *shi*, jolla tarkoitettiin ratkaisevaa voimaa, liikevoimaa, muotoa ja vaikutusta, minkä avulla sodankäynti ja

⁴⁴ Esimerkiksi Tšiang Kai-šek puheessaan *China Cannot be Conquered*” vuodelta 1939. *The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I- II*. New York 1969. (China news service 1943, 1944, 1945, 1946). Sivu 163. Myös Sivut 165-166.

⁴⁵ Visuri, sivu 29.

⁴⁶ Murawiec (<http://www.armedforcesjournal.com/2005/11/1164221>, 21.8.2006)

⁴⁷ Sun Tzu, Sivu 105.

taistelu käännetään voitoksi⁴⁸. (kuvan lähde: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Kuva:Suntzu2.jpg>, 25.1.2008).

Sunzin tekstejä arvostetaan, luetaan ja hyödynnetään yhä edelleen, myös länsimaissa. Kiinalaiset sotilaat ovat perinteisesti opiskelleet klassisia, muinaisten aikojen sotureiden kirjoituksia koulutuksensa alusta asti. Kiinan klassisessa sotahistoriassa puhutaan seitsemästä sotilasklassikosta. Näitä ovat Sunzin sotataidon lisäksi *Wu Zin sotataito* (tunnetaan myös nimellä *Wu Qin sotataito*), *kolme strategiaa*, *Tang Tai Zhongin ja Li Jingin väliset kysymykset ja vastaukset*, *Sima Rangjun sotataito*, *kuusi opetusta* sekä *Wei Liaon sotataito*⁴⁹. Edellisistä Wu Zi oli kiinalainen sotilasjohtaja ja myös poliittisen vallan käyttäjä muinaisessa Kiinassa. Wu Zin sotataitoa pidetään erityisesti valtion ja sen kansan vahvistamiseen painottuneena, kun taas Sunzin teos katsotaan olevan enemmän yleinen ”sodan ohjekirja”. Wu Zin kirjassa on kuusi lukua, joista vain yksi koskee sodan muuttuvien olosuhteiden käsittelyä. Tästä syystä on suositeltu luettavaksi molemmat, Sunzin ja Wu Zin kirjat⁵⁰.

Kolme strategiaa taas on Huang Shi Gong nimisen kiinalaisen käsialaa. Hänen uskotaan olleen Liu Bang nimisen keisarin (Han Dynastian perustajan) neuvonantajan ja oikean käden, Zhang Liangin opettaja. Hänen kolme strategiaansa ovat ylästrategia, keskimäinen ja alempi strategia.⁵¹ Alin taso lienee keskittynyt ihmisten johtamiseen ja ylimmällä käsitellään jo valtioiden välisiä asioita ja ”kenraali tason murheita”.

Muita klassikoita ovat ainakin *36 muinaista strategiaa*, *Zhuge Liangin sotataito* sekä *Sun Binin sotataito*. Näistä Zhuge Liangin sotataito on kolmen kuningaskunnan aikakaudella eläneen kuuluisan sotilasneuvonantajan hengentuote. Kirja jakautuu kahteen lukuun joissa painopiste on kenraalien laadun arvioimisessa ja heidän sotatilanteiden ja sotajoukkojen hallinnassaan. Kirja täydentää Sunzin teoksen vastaavia lukuja.⁵²

⁴⁸ Aki Mauri Huhtinen, Sodan ja Väkivallan filosofiaa antiikista mediaikaan, saatavilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/filosofia/s2006/Huhtinen.htm>, viitattu 25.1.2008.

⁴⁹ http://www.chinese-wiki.com/Military_Strategists_and_Works, viitattu 3.12.2007. Englanninkieliset termit ovat samassa järjestyksessä 1) Art of War, 2) Wu Zi Art of War, (tai Wu Qi Art of War), 3) Three Strategies, 4) Question and Answer between Tang Tai Zhong and Li Jing, 5) Sima Rangju Art of War, 6) Six Teachings ja 7) Wei Liao Zi Art of War.

⁵⁰ http://www.chinese-wiki.com/Military_Strategists_and_Works, viitattu 3.12.2007. Wu Zin kirjan kuusi lukua ovat 1) Valtion voimistaminen 2) vihollisen tuntemus 3) Joukkojen johtaminen 4) kenraalien valinta 5) sodan muutoksiin vastaaminen sekä 6) motivoivat lahjat.

⁵¹ http://www.chinese-wiki.com/Military_Strategists_and_Works

⁵² http://www.chinese-wiki.com/Military_Strategists_and_Works

Miten sitten sotataidon klassikkojen vaikutus näkyy Tšiing Kai-šekin ajatuksissa? Ensinnäkin hänen tiedetään opiskelleen jo nuorena, silloisen opettajansa johdolla ainakin Sunzin teosta mutta todennäköisesti myös muita klassikoita. Tšiing halusi esimerkiksi kenraaliensa saavuttavan kungfutselaisen itse pohdiskelun kautta ymmärryksen, jota hän kuvasi klassisesta kirjasta *Shujing* otetuilla neljällä, filosofisella sanalla: Vaara, yksityiskohtaisuus, tarkkuus ja ykseys. Edelleen Tšiing kirjoitti, että komentajan seurattessa itse harjaannuttamisen tietä Sunzin teorian mukaisesti, ovat taistelun voiton avaimet hänen saatavillaan.⁵³ Henkisen sotataidon merkitys kiinalaisessa ajattelussa lienee aina ollut merkittävä, ja klassiset teokset käsittelevät (alueen uskontojen ja filosofoiden mukaisesti) runsaasti sodankäynnin mentaalista puolta. Näin ollen klassiset sodankäynnin kirjat ovat luultavasti olleet tuohon aikaan, jos ei tänäkin päivänä, kiinalaisen nuoren upseerinalun opiskelun perusteoksia. Tšiing Kai-šek viittaa monissa puheissaan klassisen Kiinan teoksiin, erityisesti Sunziin. Hänen teksteissään on monia yhtäläisyyksiä Kiinan klassisiin sodan ”lainalaisuuksiin”, kuten myöhemmin ilmenee. Esimerkiksi kansan ja valtion vahvistaminen kestävästi sodan rasituksia ilmenee hyvin voimakkaasti tarkasteltaessa Tšiingin ponnistuksia valmistaa Kiinan hajanaista yhteiskuntaa sotaan Japania vastaan.

Toinen seikka on Kiinassa käydyn sodan luonne. Meille perinteinen käsitys sodankäynnistä perustuu usein Carl von Clausewitzin kaltaisten ajattelijoiden teksteihin. Kuten edellä todettiin, ”sota on politiikan jatkamista toisin keinoin”. Kuitenkin puhuttaessa Aasian alueen kumouksellisista sodista politiikka onkin sodan jatkamista toisin keinoin⁵⁴. Tämä kuvastaa vastakohtaisuutta länsimaisen ja aasialaisen sotataidon välillä Tšiing Kai-šekin aikana. Sunzin kirjan ihanne sota on sellainen, joka voitetaan ilman taisteluja. Tämän tyyppinen epäsuora lähestymistapa lienee kiinalaisen sotataidon perinteelle hyvin tyypillinen piirre, jonka on täytynyt vaikuttaa myös Tšiing Kai-šekin ajatteluun.

---

⁵³Tšiing Kai-šek, Chen-Ya tien mukaan. 1992. *Chinese Military Theory. Ancient and Modern*. Spa Books Ltd, UK. Sivut 177. Sunzin teoriaan liittyen Tšiing linkittää itsensä harjaannuttamisen moraalisen tekijän kontrollointiin (Zhiqi), fyysisen tekijän hallintaan joidenka rinnalla on suunnittelu ja strategia.

⁵⁴ Seppänen, Esa. Sivut 39.

Kiinalaisen kulttuurin ja strategisen ajattelun tarkastelu

Länsimaalaisen on erittäin vaikea päästä sisälle kiinalaiseen ajatusmaailmaan. Heitä on vaikea ymmärtää olematta itse kiinalainen. Kuten James Clawell kirjoitti kuuluisassa Kaukoidän seikkailuromaanissaan, ”yhdet kasvot näytetään julkisesti muille, yhdet kasvot ovat vain läheisimmille ja uskotuimmille ja kolmannet, ne todelliset kasvot, ovat vain itselle, syvällä sielun syövereissä”. Näin suomalainen sanonta ”kaksinaamainen” kohoaa jo ”kolminaamaiseksi” ja Sunzin mukainen sodankäynnin menetelmä, harhaanjohtamisen taito tulee korostuneesti esille. Vaikka Clawell tarkoittikin kuvauksellaan ensisijaisesti japanilaisia, sopii kuvaus hyvin myös kiinalaisuuteen. Todellisten kasvojen näyttäminen ja asioiden epäsuora lähestymistapa ovat länsimaalaisittain vieraita. Esimerkiksi avoimen vihamielisyyden osoittaminen on meille tyypillistä, suuttuessamme kerromme mielipiteemme hyvinkin suoraviivaisesti. Aasialaisessa kulttuurissa toisen aiheuttama suuttumus verhoillaan hymyn taakse ja talletetaan myöhempää, epäsuoran lähestymisen kautta tapahtuvaa ”takaisin maksua” varten. Tämän kiinalaisen asioiden lähestymistavan kanssa painii tällä hetkellä luultavasti moni muukin, joka haluaisi ymmärtää tämän tulevaisuuden supervallan kulttuuria ja ajattelua paremmin, ja sitä kautta ehkä pystyisi ennustamaan heidän mahdollisia intressejään globaalissa kilpailussa vallasta ja resursseista. Yhä useampi yhtiö toimii nykyisin myös Kiinassa, joutuen väistämättä yhteistyössään näiden ajattelun erojen eteen. Seuraavassa pyritään yhden esimerkin avulla pääsemään sisälle kiinalaiseen tapaan ajatella.

Kiinalaisen filosofian historia on tuhansia vuosia vanha. Sen merkittävimmät vaikuttajat ovat eittämättä olleet konfutselaisuus ja taolaisuus. Jos vertaillaan länsimaista filosofiaa (tai ajattelua) kiinalaiseen, voidaan niitä pitää täysin vastakohtina. Konfutsen perusajatuksen mukaisesti kiinalainen filosofia on pyrkinyt luomaan yhteisön (yhteiskunnan) jota säätelee eettiset säännöt. Yhteisön sisäinen yhteenkuuluvuus on tyypillistä. Kiinalainen filosofia painottaa hyvántahtoisuutta, harmoniaa, viisautta, perhettä sekä esi-isien kunnioittamista. Länsimaisen filosofian perustana taas voidaan pitää yksilöllisyyttä, kunnianhimoa, rationaalisuutta, vapautta ja valtaa. Kiinalainen filosofia on enemmän sisäistä kun taas länsimaisen filosofian fokus on ennemminkin ulkoinen.⁵⁵ Ehkä tätä kautta olisi mahdollisuus myös ymmärtää paremmin jäljempänä esitetyn kansan kolmen periaatteen merkitys yksilön ja koko yhteisön tienä (*tao*) tai prinssiippinä (*Li*). Niiden avulla, valittua *taoa* kulkien (ja vielä siten, että *jang* ja *jin* ovat tasapainossa), yhteisö saa aikaan *Den* (valtaa, joka on hyveellistä) sekä *qin* (elinvoimaa). Ilmeinen johtopäätös edellisestä on se, että kiinalaisessa traditiossa henkisen sotataidon merkitys on suuri. On ymmärrettävä, että filosofinen pohdiskelu kuuluu itsensä kehittämisen osa-alueisiin myös sotilasuralla. Kuten Tšiing itse toteaa,

*” henkinen sotataito on tieteellistä sotataitoa tärkeämpää. Sotilastieteen avulla voi saavuttaa korkeamman tason omassa sotataidossaan, mutta filosofia on sotataitoa kehitettäessä tiedettä tärkeämpi”*⁵⁶.

Kiinalaisten sanotaan myös olevan pelihullua kansaa⁵⁷. Yhtenä keinona länsimaalaiselle kiinalaiseen kulttuuriin tutustumiseksi onkin perehtyminen kiinassa syntyneisiin, ikivanhoihin (mutta edelleen pelattaviin) ja täysin omaleimaisiin peleihin. Pelit saattavat avata jälleen uudenlaisen näkökulman ja syventää käsitystä siitä, kuinka rikkaasta, perinteikkästä ja tutustumisen arvoisesta kulttuurista on kyse. Tutkimuksen kannalta erityisen tärkeää on, että peleihin tutustumalla tarjoutuu mahdollisuus ymmärtää ehkä paremmin kiinalaisen sotilasjohtajan tapaa ajatella ja tehdä päätöksiä. Esimerkiksi *weiqi*- peli saattaa heijastella kiinalaista strategista ajattelutapaa, jossa tappiot ovat hyväksyttäviä strategisen voiton saavuttamiseksi. Lisäksi pelissä ilmenee epäsuoran lähestymisen tehokkuus: Suoraviivainen hyökkäys ei välttämättä johda toivottuun lopputulokseen. Vertailuna voi pitää länsimaissa ja myös meillä Suomessa olevaa ajattelua, jossa omat tappiot pyritään minimoimaan viimeiseen asti. Meille jokainen yksittäinen sotilas on tärkeä ja pelastamisen arvoinen, Tšiing Kai-šekin

⁵⁵ Chinese philosophy, saatavilla osoitteessa http://en.wikipedia.org/wiki/Chinese_philosophy. Viitattu 26.1.2008.

⁵⁶ Tšiing Kai-šek, Chen-Yan mukaan kirjassa *military speeches of Jiang, “An Introduction on military education and its systems”*. Sivut 178-179, myös sivulla 180 mainitaan samasta asiasta.

⁵⁷ Huotari, Seppälä, 1999. Kiinan kulttuuri. Sivun 466.

aikana Kiinassa yksittäisen kansalaisen tai sotilaan ihmishenki ei välttämättä ollut yhtä arvostettu, jos sen kustannuksella saavutettiin jotain suurempaa. *Weiqi* pelissä jokainen voi tehdä koko pelilautaa koskevia, suuria ratkaisuja ja yrittää ajatella joko länsimaalaisittain tai Tšiangin ja Sunzin malliin. Voitto pelissä kertoo sitten ajatusleikin keinoin, kumpi oli oikeassa.

Weiqi on peräisin tuhansien vuosien takaa, varhaisimmat merkinnät löytyvät 300-luvulta ennen ajanlaskun alkua. *Weiqi* tunnetaan perinteisen kiinalaisen oppineen harrastuksena kalligrafian, runoilun, maalaamisen ja *qin* soittimen näppäilyn lisäksi. *Weiqi* tunnetaan nykyisin kaikkialla maailmassa ja on erityisen arvostettua Koreassa ja varsinkin Japanissa, jossa se tunnetaan nimellä *go*. Pelistä järjestetään myös kilpailuja, niin Aasiassa kuin jopa Euroopassakin.⁵⁸

Kuva 2. *Weiqi* pelilauta (kuvan lähde <http://senseis.xmp.net/?WhatIsGo>, 13.6.2007)

Weiqin on uskottu kehittävän älyä ja intuitiota sekä strategista ajattelua Sunzin hengessä⁵⁹. Peli aktivoi, toisin kuin eurooppalaisten paremmin tuntema shakki, molempia aivopuoliskoja eikä pelkästään matemaattiseen päättelykykyyn tarvittavaa puoliskoa⁶⁰. *Weiqi* oli ylhäisen aatelin ja sitä kautta *sotilasjohtajien* peli.

⁵⁸ mm. Huotari, Seppälä, 1999. Kiinan kulttuuri. Sivü 466. Internetin sivulla <http://senseis.xmp.net/?FunGoFacts>, (viitattu 13.6.2007) kerrotaan pelistä seuraavaa: *Weiqiä* pelataan pelilaudalla jossa on 19 kertaa 19 ruutua, joiden risteyskohtiin valkoiset ja mustat pelinappulat asetetaan. Pelaajia on kaksi, kummallakin käytössään 180 kiveä. Päämääränä on vallata mahdollisimman paljon aluetta pelilaudalla sekä piirittää vastustajan kiviä ja ”vangita” ne. Suuremman alan vallannut pelaaja on voittaja. Vaikka idea kuulostaa yksinkertaiselta, on peli hyvin monivivahteinen ja vaativa, siinä on sanottu olevan ratkaisuvaihtoehtoja enemmän kuin atomeja avaruudessa. Se on myös ainoa peli, jossa tietokone ei pysty mitenkään ihmistä voittamaan (Tieteen Kuvalehti 09/2005. Sivut 58-59).

⁵⁹ Huotari, Seppälä, 1999. Kiinan kulttuuri. Sivü 467. Toinen Kiinassa suosittu lautapeli on *xiangqi*. Kiinalaiseksi shakiksi kutsuttu peli on mahdollisesti syntynyt kiinalaisen ajanlaskun mukaisella Tang- kaudella (618-907), josta lähtien se on ollut kaikkien kansankerrosten suosima peli. Päämääränä pelissä on ”matittaa” vastapuolen kenraali 8 kertaa 9 ruutua kokoiselle laudalle, 16 nappulan turvin. *Xiangqi* on koko kansan peli,

Voiko *weiqin* kaltainen peli sitten kertoa jotain Tšiang Kai-šekin tavasta ajatella ja tehdä päätöksiä? Mielestäni se on mahdollista. Hänen kirjoituksistaan on löydettävissä päätöksiin liittyviä perusteluja, jotka voi helposti nähdä *weiqin* kaltaisena strategisena, kiinalaisille tyypillisenä tapana ajatella. Rinnastus voi äkkiseltään tuntua kaukaa haetulta, mutta seuraava esimerkki on kuitenkin kiinalaiselle ajattelutavalle tyypillinen: Tšiangin päätös aukaista Keltaisen joen padot kesäkuussa 1938 (jonka tavoite oli hyökkäävien japanilaisjoukkojen ja vaunujen liikkeen pysäyttäminen ja tulvaveden alle peittäminen mutta joka samalla aiheutti paikalliselle maaseudun väestölle ja viljelyksille mittavaa tuhoa, joidenkin arvioiden mukaan 500 000–900 000 kuollutta) tuomittiin länsimaisessa tutkimuksessa ja Tšiangista kertovassa kirjallisuudessa poikkeuksetta vääränä ja enemmän itselle ja omille joukoille haittaa tehneenä. Onko kuitenkin niin, että tapaus kuvastaa Tšiangin tapaa nähdä kokonaisuus ja strateginen tavoite: Maaseudun väestö oli uhrattavissa tärkeän päämäärän hyväksi, aivan niin kuin *weiqissä* saattaisi käydä huonoon asemaan oleville pelinappuloille jotka uhrataan tärkeämpien nappuloiden tieltä.

Tšiang perustelee kiinalaisen ajatusmaailman mukaisesti ratkaisujaan Hankowin kaupungin siviiliväestön evakuoointia seuranneessa viestissään (25.10.1938) Kiinan kansalle:

*”strategisin termein ilmaistuna, emme saa huolestuttaa itseämme miettimällä Wuhanin puolustamista. Meidän tulee nähdä kehityskulku kaikkien rintamien vahvuuden osalta. Strategiamme ei ole takertuminen yksityiskohtiin samalla kun päätavoitteet katoavat ajatuksistamme. Pitkän tähtäimen politiikkaa ei pidä unohtaa tilapäisten ja hetkellisten tappioiden ja menetysten takia”.*⁶¹

Mielestäni edellinen kuvaa hyvin Tšiangin strategisen ajattelun ideologiaa. Samassa kirjoituksessa on strategisen tason perusteluja siviiliväestölle siitä, miksi se joutuu kärsimään ja miksi armeijan joukot eivät taistele heitä puolustaakseen. Tšiang kuvaa, kuinka siviilien ja teollisuustuotannon evakuoinnilla ja sotilasjoukkojen siirroilla kolme kaupunkia evakuoitiin ja myöhempi sotilaallinen operaatio pystyttiin luomaan itselle edullisemmassa asemassa. Edelleen Tšiang kertoo, kuinka Wuhan on ainoastaan laajalla alueella keskeinen kaupunki mutta strategisesti ainoastaan toisarvoinen. Näin japanilaiset ovat ainoastaan vallanneet tyhjiä kaupunkia ja alueita saavuttamatta tavoitettaan, kiinalaisten päävoiman tuhoamista samaan

---

weiqin ollessa enemmän eliitin suosima

⁶⁰ <http://senseis.xmp.net/?FunGoFacts>, viitattu 13.6.2007

⁶¹ Tšiang Kai-šek, viestissään “A Turning Point in Our Struggle” Kiinan kansalle 25.10.1938. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945, I ja II. Sivut 125-131.

aikaan kun Tšiangin armeija valmistautui uuden taktiikan mukaiseen, hyökkäykselliseen sotatoimeen.⁶²

*”Tee yksikin varomaton siirto ja huomaat hävinneesi koko pelin...tämä totuus pätee niin lautapelissä kuin sodassakin.”*⁶³

---

⁶²Tšiang Kai-šek, samassa puheessa.

⁶³ Mao Tsetung. Strategic problems of China's revolutionary war. Peking, 1954. Sivu 9.

2.2 Japanilaisen sotataidon merkitys Tšiingille

”Samurain tie näkyy hänen suhtautumisessaan kuolemaan: Kun tulee joko/ tai tilanne, nopea kuolema on ainoa vaihtoehto. Eikä se ole samuraille oikeastaan mitenkään vaikeaa”⁶⁴

Vaikka lähes kaikki vaikutteet, niin uskonnot kuin sotataidon teorialtkin, ovat tulleet muinaiseen Japaniin Kiinasta, ei voida kuitenkaan väittää, että ne olisivat täysin identtisiä. Päinvastoin, japanilaiset ovat muokanneet lähes kaikista saamistaan vaikutteista omanlaisensa, japanilaiseen ajatteluun ja kulttuuriin sopivan. Koska Tšiing Kai-šek opiskeli ja aloitti upseerinuransa Japanin keisarillisessa armeijassa, on syytä tarkastella myös japanilaisen sotataidon erityispiirteitä. Todennäköisesti kuitenkin ensimmäisenä kosketuksena armeijaan ja sen tapoihin on Japanin asevoimissa vaikuttaneen kulttuurin ja tapojen täytynyt tehdä lähtemätön vaikutus nuoreen Tšiing Kai-šekiin. Lisäksi japanilaisen sotataidon kehityksen tarkastelu auttaa ymmärtämään myös jäljempänä käsiteltävän Kiinan ja Japanin välisen sodan aikaisia tapahtumia ja lähtökohtia. Edelleen, kuten jäljempänä käy ilmi, Tšiing painotti monessa kohtaa vihollisen tuntemista. Hänen kirjoituksissaan sodasta pääpaino on monesti vastustajan (Japanin) toiminnan arvioinnissa.

Bushido oli samuraiden kirjoittamaton laki ja moraali, jonka avulla voi ymmärtää paremmin sekä samuraiden tekoja ja ajatusmaailmaa että koko japanilaista kulttuuria, sillä bushido on vaikuttanut koko japanilaiseen elämäntapaan. Se sisältää moraalisia periaatteita, jotka ovat muovautuneet vuosisatojen kuluessa sotilaiden keskuudessa siirtyen suullisesti mieheltä miehelle⁶⁵. Euroopassa täydellisen kristityn ritarin kolme hyvettä ja ”sielua” olivat uskonto, sota ja kunnia⁶⁶. Japanin bushidon taustalla on useampia tekijöitä, joista uskontoon tai filosofiaan kuuluvia olivat buddhalaisuus ja shintolaisuus, jotka edelleen ovat Japanin pääuskontoja. Clearyn mukaan primitiivinen shinto oli samurain psykologia⁶⁷. Aki Somerkallio, joka pitää yllä suomalaista samurai- internetsivua, on puolestaan tulkinnut Inazo Nitoben tekstiä ansiokkaasti:

⁶⁴ Yamamoto Tsunetomo kirjassa Hakagure: The book of Samurai.

⁶⁵ Inazo Nitobe. 1905. Bushido. The Soul of Japan. Tuttle Publishing, USA. 1969. Sivu 3.

⁶⁶ Ritarin hyveistä huolimatta esimerkiksi ristiretkille osallistuneista aatelisnuorukaisista monet olivat kaikkea muuta kuin kristinuskoa puolustamassa. Koska vain esikoispojilla oli perintöoikeus, lähtivät monet ”perinnöttömät” veljet ristiretkille lähinnä maallisen hyvän perässä. Mutta kyse olikin *täydellisen* ritarin ihanteista...

⁶⁷ Cleary, Thomas: The Japanese Art of War. Understanding the Culture of strategy. Shambhala Publications, Boston Massachusetts, USA. 1991. Sivu 123.

*”bushido on alkanut buddhalaisuuden, shintolaisuuden ja kungfutselaisuuden sekoituksesta. Buddhalaisuudesta tulee tyyni luottamus kohtaloon, hiljainen alistuminen väistämättömään, mielentyyneys vaaran tai onnettomuuden uhatessa, elämän halveksunta ja ystävällinen suhtautuminen kuolemaan. Shintolaisuudesta juontuu uskollisuus hallitsijaa kohtaan sekä esi-isien ja vanhempien kunnioitus. Bushidolle antoisin on Kungfutse, jonka oppi kertoo viidestä perussuhteesta hallitsija-alamainen, isä-poika, vanhempi-nuorempi veli, mies-vaimo ja ystävä-ystävä. Nämä kertoivat tarkoin jokaisen ihmisen velvollisuudet toisia kohtaan. Koska samurait kantoivat suurta vastuuta ja mahtia, bushido auttoi pitämään heidät aisoissa, kertoen heille miten tulee käyttäytyä”.*⁶⁸

Edelleen Somerkalliota lainaten *”bushidon yhdeksän perushyvettä* olivat *oikeamielisyys, rohkeus, hyvyys, säälintunne, kohteliaisuus, vilpittömyys, kunnia, uskollisuus ja itsehillintä...Samurait eivät kääntäneet selkäänsä vihollisilleen vaikka se olisi tarkoittanut kuolemaa”*. Itsehillintään liittyy varmaankin kärsivällisyyden jatkuva tavoittelu ja myös tapa, jonka mukaan kipua ei saanut näyttää toisten nähden. Myös voimakas häpeään joutumisen pelko oli samuraille tyypillinen, joka liittyy kunniaan (ja sen säilymisen) käsitteeseen. Häpeän ja kunnian äärimmäisin muoto oli länsimaalaisittain ajateltuna *seppuku*, samurain rituaali-itsemurha. Myös *harakirinä* tunnettu operaatio oli kuitenkin koko yhteiskunnan hyväksymä instituutio, johon samurait kasvatettiin valmistautumaan lapsesta asti. Seppukun avulla samurai pystyi sovittamaan virheensä esimiehelleen, *daimiolle*, tai lähtemään kunniallisesti maan päältä sen sijaan, että olisi esimerkiksi antautunut häpeällisesti vangiksi.⁶⁹ Yksi kuuluisimmista samurai-ajan kirjallisista tuotoksista on varmasti voittamattoman samurain, Miyamoto Musashin (1584–1654) suomeksikin käännetty Go Rin No Sho (”maa, vesi, tuli, tuuli ja tyhjiys”). Teos on sotataidon ja strategian oppikirja kaiken mahdollisen käytännössä

⁶⁸Inazo Nitobe, Aki Somerkallion mukaan. Teksti saatavilla sivulla <http://www.samurait.info/>.

⁶⁹ Sotataidon historiaa Kaukoidästä: Japanin opintomatkan havaintoja ja kokemuksia. Mika Jääskeläisen artikkeli luonnos. Artikkelin sisältää tietoisesti seppukusta, jossa mm. todetaan, että lupa itsemurhaan tuli ansaita, mikä länsimaalaisesta saattaa tuntua uskomattomalta mutta joka oli tuohon aikaan täysin normaalia ajattelua. Samurai kasvatettiin lapsesta asti valmistautumaan itsensä tappamiseen, joka toisi mukanaan ainoastaan kunniaa ja mainetta. Seppuku saattoi koskea koko perhettä (ymmärrettävästi isännän takia koko suku joko saa kunniaa tai kärsii häpeää) mutta naisilla seppuku suoritettiin viiltämällä kurkku auki. Algernon Freeman-Mitford kirjoitti vuonna 1871 kirjassaan *Tales of old Japan* länsimaalaisen silmin omakohtaiseen kokemukseen perustuvan silminnäkijäkertomuksen seppukusta, jota hänet oli pyydetty katsomaan Japanissa oleskellessaan. Hän kuvailee kokemustaan ”järkyttäväksi ja kauheaksi” mutta samalla käy ilmi, että ”samurain kasvoilla ei näkynyt kipua eikä edes kasvojen lihakset liikahtaneet tuon erittäin piinallisen ja kivuliaan näköisen operaation aikana”.

taisteluissa kokeilleen ja kokeneen kynästä. Kirja antaa ”pelimerkkejä” niin yhden kuin kymmentuhannen miehen voittamiseksi, toisin sanoen yksittäisen sotilaan taidoista koko joukon sotataitoon. Liikemiehet käyttävät Musashin kirjaa tietävästi edelleen strategian ja taktiikoiden hiomiseen nykyajan Japanissa liikeasioita suunnitellessaan. ”*Kun olet saavuttanut strategian tien, ymmärrät kaiken ja olet näkevä Tien kaikessa*”. Musashi painotti sotilaan taistelutaitojen ohella henkisen sotataidon merkitystä osana bushidoa: Sotilaalle sivistyneisyys ja oppineisuus sekä syvä ymmärrys olivat aivan yhtä välttämättömiä kuin esimerkiksi miekan käytön hallinta. Eli nykypäivän termein sotilaan oli hallittava sekä teoria että käytäntö. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että japanilaisessa sotataidossa, kuten kiinalaisessakin, henkisen voiman merkitys on erittäin suuri. Luomalla armeijalle kuolemaa halveksivan ja oman asiansa puolesta uhrautumaan valmiin hengen saavutetaan jotain sellaista, mitä pelkällä taistelutekniikan hallinnalla ei saavuteta.

Tšiang Kai-šekin aloittaessa palveluksensa Japanin sotilasakatemiassa 1907 armeija oli juuri käynyt lyhyen ajan sisällä läpi merkittäviä uudistuksia. Vuoden 1868 meiji-restauraatio ja sen jälkeen laadituissa uudistuksissa hallitsevan sotilasaatelin, samuraiden olemassaolo kiellettiin ja valta palautettiin keisarille. Meiji-restauraatio merkitsi erään pitkän aikakauden loppua Japanin historiassa. Samuraiden sotilasaateli oli dominoinut maata ja sen kansalaisten elinoloja aina 1200-luvulta vuoteen 1868. Keisari Meiji Tenno aloitti uudistuksen kohti Japanin avautumista länteen. Pitkään kestänyt, totaalinen eristäytyminen muusta maailmasta oli päättynyt, mutta jättänyt kuitenkin lähtemättömästi jälkensä tuleviin sukupolviin. Japanin armeijan osalta se tarkoitti, että armeijaan pääsi nyt muitakin kuin samurai-sukuihin kuuluvia, mikä oli tässä kulttuurissa todella ennenkuulumatonta! Vain samuraille oli vuosisatojen ajan ollut oikeus miekkojen kantamiseen. Edelleen aloitettiin länsimaisen mallin mukaisen, modernin armeijan luominen taistelulaivoineen ja panssarivaunuineen. Katanan (miekan) tilalle ilmestyi kivääri, lyhyemmän miekan tilalle pistin. Mutta katosivatko samurait lopullisesti Japanista?

Japanin uuden armeijan luoja pidetään Yamagata Arimotoa, joka kuului erääseen (joskin alempaan) samurai-sukuun⁷⁰. Muutoinkin Choshun samurai-suvun sanotaan dominoineen Japanin armeijaa ja sen keskeisimpiä tehtäviä aina 1920-luvulle asti. Japanin uutta armeijaa testattiin myös käytännössä, vuosina 1894–1895 ensimmäisessä Kiinan ja Japanin välisessä sodassa sekä 1904–1905 Venäjää vastaan käydyssä sodassa. Sodat osoittivat japanilaisille, että maa on onnistunut uudistusprojektissaan ja kykenee haastamaan myös ”modernit” länsimaat. Myös tavallinen japanilainen, samuraisäätyn kuulumaton sotilas osoitti olevansa

⁷⁰ Forty, George. 1999. Japanese Army Handbook 1939- 1945. Sutton Publishing, Great Britain. Sivu 2.

erittäin rohkea ja tehokas taistelija. Ennen kaikkea länsimaissakin silmät aukenivat viimeistään Japanin voitettua Venäjän 1905. Japani oli noussut kerralla muun maailman tietoisuuteen varteenotettavana suurmaana Aasiassa. Tšiingin aloittaessa sotilaskoulutuksensa Japanin keisarillisessa armeijassa 1908 maa oli juuri nöyryyttänyt sodassa Venäjää ja koulutushenki on varmasti ollut sen mukainen.

1920-luvulla vanhojen samuraiskujen vaikutusvalta väheni merkittävästi ja nuoremman upseeriston parissa levisi salainen liike vanhan koulukunnan syrjäyttämiseksi. Tämä konkretisoitui vuonna 1931 nuorten upseerien temmatessa aloitteen käsiinsä Mantshuriassa, Kiinan valtavassa koillisosassa, jonka tuo nuorten johtama Kwantungin armeija valtasi⁷¹. Tällä oli kauas kantoiset seuraukset, sillä 1937 samalta alueelta alkoi pitkällisten vihamielisyyksien jälkeen toden teolla Kiinan ja Japanin välinen toinen konflikti, joka päättyi vasta Yhdysvaltojen pudottamaan atomipommiin muuhun maailmansotaan liittyen vuonna 1945.

Vaikka kaikki eivät enää toisessa maailmansodassa olleetkaan kuuluisien sotilassukujen ja jälkeläisiä, on selvästi havaittavissa samuraiden rohkeuteen ja uhrautuvuuteen viittaavia tekijöitä, jotka ovat hyvin samankaltaisia tuon entisajan ”ritarikultin” kanssa. Jopa *seppuku* näkyi yhä edelleen toisen maailmansodan aikana. Jokainen on varmasti kuullut kamikazelentäjistä ja yhden miehen torpedosukellusveneistä, joita japanilaiset käyttivät tyynen meren taisteluissa amerikkalaisia vastaan toisen maailmansodan loppuvaiheissa. Amerikkalaisten jälkeinpäin tekemien laskelmien mukaan näillä kyseisillä itsemurhapommittajilla saatiin niin mittavaa tuhoa aikaan, että jos niiden käyttö olisi aloitettu aiemmin, olisi amerikkalaisten sotamenestys tyynellä merellä saattanut kääntyä jyrkkään laskuun⁷². Japanilaiset jalkaväkitaistelijat saattoivat epätoivoisessa tilanteessa köyttää itseensä käsikranaatteja ja sen jälkeen sokat irrotettuna syöksyä päin vihollisryhmää. Sukeltajat uivat räjähdelaistissa kiinni laivoihin ja räjäyttivät itsensä. Yleinen käytäntö oli itsensä surmaaminen ennen vangiksi joutumista.

---

⁷¹ Forty, George, sivut 2-3.

⁷² Forty, George

Kuva 3. *"Minä antaudun"*. Erittäin harvinainen ja epätavallinen valokuva, jossa japanilainen sotilas antautuu amerikkalaisotilaalle. Kuva George Fortyn kirjasta. Kuvateksti kertoo, että dokumentteja antautuvista japanilaisotilaista ei ole juurikaan olemassa. Aivan sodan loppuhetkilläkin sotilaat mieluummin surmasivat itsensä kuin jäivät vangiksi.

Heijastelevatko kaikki edellä luetellut toisen maailmansodan aikaista samuraiden henkisen sotataidon perintöä, vai miten ihmeessä Japanin armeija kykeni muuten moiseen suoritukseen? Kuten edellä mainittiin, samuraille häpeällisintä oli viholliselle antautuminen joka johti kidutuskuolemaan. Kuitenkin lähes kaikkien muiden maailmansotien aikaisten armeijoiden käymistä taisteluista on luettavissa ja kuvista nähtävissä paikka paikoin laumoittain antautuneita sotilasjoukkoja, laahustaen kädet ylhäällä kohti sotavankeutta.

Maailmansodan lopussa, Japanilaisten lopulta itsekin antautuessa vuonna 1945 atomipommien ja tyynenmeren raskaita tappioita aiheuttaneiden taisteluiden jälkeen, samuraiden perintö nousi jälleen kaikkialla armeijassa esiin. Useat tappoivat itsensä kuultuaan antautumisesta. Monet upseerit tekivät seppukun samaan aikaan, kun keisari luki radiossa tietoa maan antautumisesta.

Nankingin surullisen kuuluisa verilöyly 1937

Osittain Euroopassa unhoon jäänyt, toisen maailmansodan aikana Kiinassa (vuodenvaihteessa 1937–1938) tapahtunut tragedia oli Nankingin valtauksen liittynyt, japanilaisten sotilaiden toimeenpanema verilöyly jossa hieman lähteestä riippuen sai kiinalaisten mukaan surmansa 250 000–350 000 ihmistä⁷³. Japanilaisten itsensä mukaan Nankingissa kuoli ainoastaan sotilaita ja siviileiksi naamioituneita sotilaita, lukumäärältään huomattavan paljon vähemmän⁷⁴. William C. Kirby, historian professori Harvardista, lainaa silminnäkijän, W. H. Audenin runonpätkeää esipuheessaan:

*”ja kartoilta löydämme paikat
joissa ihmisen osa on hirvittävin;
Dachau, Nanking.”*⁷⁵

Nankingin vertaaminen Dachauin kauhuihin, jotka koettiin Euroopassa samoihin aikoihin, kertoo millaiset mittasuhteet tapahtuma sai jo aikanaan. On huomioitava, että Kiinan silloisen pääkaupungin valtaus hiertää Kiinan ja Japanin välisiä suhteita yhä edelleen. Japanin koulujen historianopetuksessa tapahtumaa ei viimeaikaisten uutisten väitteiden mukaan ole olemassakaan. Ymmärrettävästi molemmilla osapuolilla on oma näkemyksensä asiasta ja sen vuoksi historian tutkimisen vaikeutena on useimmiten objektiivisuuden säilyttäminen. Koska en ole tapahtumaan perehtynyt alkuperäislähteiden kautta (joiksi voisi ehkä lukea esimerkiksi aikakauden sanomalehtien silminnäkijähavainnot tai puolueettomien silminnäkijöiden haastattelut), en lähde kommentoimaan osapuolien tietojen oikeellisuutta mutta pyrin löytämään samurai- teemani mukaisesti selitystä japanilaissotilaiden käyttäytymiselle.

---

⁷³ Chang, Iris: Nankingin verilöyly. WSOY, Helsinki, 2006. Sivu 14. Changin mukaan Kaukoidän kansainvälinen tribunaali arvio luvuksi yli 260 000 henkeä, kun taas ”joidenkin asiantuntijoiden” mukaan luku olisi selvästi yli 350 000.

⁷⁴ Tokion Yushukan museossa kuvat ja tekstit Nankingin valtauksesta ovat vain yksi taistelu muiden joukossa ja tekstissä kerrotaan taistelussa kaatuneen joitakin kymmeniä tuhansia kiinalaissotilaita tai pakoon yrittäneitä, siviileiksi naamioituneita sotilaita.

⁷⁵ Chang, Iris, William C. Kirbyn esipuhe.

Kuva 5. Japanilaiset sotilaat harjoittelevat pistintaistelua kiinalaisiin sotavankeihin Nankingissa. (kuvan lähde: http://prion.bchs.uh.edu/~zzhang/1/Nanking_Massacre/gallery3.html)

Kuten sanottu, samuraille häpeällisintä oli vangiksi jääminen ja antautuminen, tietysti pahan epäonnistumisen lisäksi. Antautunutta samuraita kidutettiin, eikä hän ansainnut lupaa seppukuun tai nopeaan pään katkaisuun. Kivun näyttäminen oli häpeällistä ja saattoi aiheuttaa kipua näyttäneelle yhä pidennetyt tuskat. Samuraiden ajan ja Tokugawa kauden päättymisestä on hyvin lyhyt aika toiseen maailmansotaan, noin 60 vuotta. Toisessa maailmansodassa ei taistellut enää ”aitoja” samuraita mutta todennäköisesti heidän lapsenlapsiaan kyllä. Tuossa ajassa vanhat perinteet eivät vielä täydellisesti häviä, aivan samoin kuin me nykypäivän suomalaiset sotilaat kunnioitamme syvästi kaksi sukupolvea sitten taistelleita veteraani-isoisiamme. Jotkut historioitsijat olettavat Nankingin tapahtumien saaneen alkusysäyksensä aiemmasta, Shanghain taistelusta. Kyseinen taistelu koettiin japanilaisleirissä häpeälliseksi suurien tappioiden takia ja siten saattoi olla lisäsy Nankingissa riehaantumiseen. Mutta mitä ajattelivat japanilaiset sotilaat ja samuraiden jälkeläiset nähdessään Nankingissa kädet pystyssä seisovat, antautuvat kiinalaissotilaat? Entä kun he selvästi antautuivat häpeään vapaaehtoisesti, ja kaiken lisäksi kenties näyttivät kipunsa avoimesti? Aiheuttiko tämä lisäsyyn julmuuksien alkamiselle, ajateltiinko Japanin armeijassa yhä edelleen samuraiden kulttuurin ja ajatusmaailman mukaisesti tietyissä asioissa? Ajatus voi olla absurdi ja liian mustavalkoinen mutta väitän siinä olevan myös osa totuutta, tämän vahvasti minulle myös asiaa kovasti pohtinut japanilainen, jonka kanssa aiheesta keskustelin. Mao Tsetungin arvio kyseisestä tapahtumasta on varsin hyvin ajatusta tukeva:

*”Japanin armeijalle antaa voiman sen aseistuksen lisäksi myös koulutus. Sen kiihkomielinen uskollisuus keisarille, järjestäytyneisyys, itsevarmuus, tappiottomat viime sodat, ylpeys ja kiinalaisten halveksiminen juontavat juurensa japanilaisten monien vuosien ajan harjoittamasta samurai henkisestä kasvatuksesta sekä kansallisista tottumuksista”*⁷⁶.

Samuraiden perintö vaikuttaa koko japanilaiseen yhteiskuntaan hyvin voimakkaasti yhä edelleen. Sanotaan jopa, että ymmärtääkseen sikäläistä kulttuuria on opiskeltava ensin bushidoa, soturin tietä.⁷⁷ Tätä kautta voidaan hiukan paremmin ymmärtää, millaisista lähtökohdista Tšiang Kai-šek aloitti sotilasuransa ja miten häntä opettaneet sotilaat ajattelivat. Tšiangin kirjoituksissa on nähtävissä Japanissa saadun koulutuksen vaikutus. Hän puhui toistuvasti ”rohkeudesta kuolla” sekä rohkaisi alaisiaan kannustuksella ”älä pelkää kuolemaa”⁷⁸. Tšiang Kai-šekille Japanin kansallinen yhteishenki oli yhtä kuin bushido, samurain soturin tie. Japanin asema supervaltana perustui Tšiangin mukaan, ei suinkaan lännen mallin mukaiseen moderniin armeijaan, vaan samurain filosofian seuraamiseen. Kuten myöhemmin ilmenee hänen teksteistään, niin myös Tšiang yritti kytkeä Kiinassa kansan kolme periaatetta kansalaisten mieliin bushidon kaltaisena, noudatettavana elämäntapana.⁷⁹ Tämä on jopa ilmeistä: Kuten hän oli Japanin armeijassa nähnyt, millaiseen tulokseen ja taisteluhenkkeen bushidon kautta päästiin, niin miksi hän ei olisi yrittänyt tehdä omassa maassaan sitä samaa? Tämä vaati kuitenkin oman ”bushidon” luomisen, jollaiseksi muodostui, kuten myöhemmin ilmenee, Sun Yat-senin kansan kolme periaatetta.

---

⁷⁶ Mao Tsetung. Kirjoituksessaan pitkälisestä sodasta toukokuussa 1938. Kirjasta Teoksia, osa I. Tampere, 1958 (alunperin Shanghai, 1951). Sivut 412-413.

⁷⁷ Cleary, Thomas: The Japanese Art of War. Understanding the Culture of strategy. Shambhala Publications, Boston Massachusetts, USA. 1991. Sivut 2.

⁷⁸ mm. puheessaan kadeteille Huangpussa 1924, ”the Basic Spirit of the Revolutionary Forces Is to Die for the Revolutionary Programs, Works of Jiang, Chen-Yan kirjasta ”Chinese Military Theory”, sivu 170-171. Myös kirjassa ”the Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek” huokuu varsinkin sodan ensimmäisenä vuonna kirjoitetuissa puheissa voimakas vaatimus sotilaiden valmiudesta uhrautua, jota voidaan varmasti pitää japanilaisvaikutteiden ja samurain filosofian aikaansaannoksena.

⁷⁹ Chen-Ya tien. 1992. Chinese military theory. Ancient and Modern. Spa Books Ltd, UK. Sivut 175. Chen-Ya viittaa Tšiangin kirjaan ”Works Of Jiang”, puheeseen ”An Account in His Own Words of Studying of the revolutionary Philosophy”.

2.3 Tšiing Kai-šekin ajatuksia sodasta sekä muiden sotateoreetikkojen ja aikakauden sotataidollisten trendien vaikutus

Tšiing Kai-šekin ajatteluun näyttäisi vaikuttaneen myös lännessä vaikuttaneet sotataidon teoriat. Eräässä puheessaan hän analysoi systemaattisesti sekä Neuvostoliiton että muiden läntisten maiden strategian kehitystä aina Machiavellin ja Fredrik Suuren ajoista Napoleoniin ja sitä kautta Clausewitziin ja edelleen Jominiin. Tšiing arvioi tuolloin modernit strategit ja sen jälkeen ilmoitti omat näkemyksensä strategiasta, kuten ne jo käsitteiden määrittelyssä esiteltiin. Chen-Yan mukaan Tšiingista huokuu lännen strategioiden voimakas vaikutus, joskin Neuvostoliiton Tšiing myönsi vaikuttaneen ainoastaan poliittisen sodankäynnin osa-alueeseen, johon hän lisäsi neuvostovaikutteen lisäksi omat näkemyksensä. Tšiing opiskeli 1920-luvulla kolme kuukautta Neuvostoliitossa sikäläistä sotataittoa. Suurimmat sotataidolliset vaikuttajat tuolloin olivat V.I. Lenin, Mihail Frunze, Aleksander Svetsin ja Mihail Tuhatsevski⁸⁰. Tšiingin vierailuajankohtana Neuvostoliitossa kehitettiin juuri voimakkaasti sotilaallista doktriinia kohti syvän taistelun opin esiasteita. Poliittisen sodankäynnin perusteet tulivat varmaankin hyvin pitkälti Leninin opeista, ja Chen-Ya uskoo Tšiingin olleen vaikuttunut täkäläisistä järjestelyistä (tosin sillä koko uraansa leimaavalla kommunismin epäluulollaan) siten, että Tšiingin uskotaan ottaneen mallia Neuvostoliitolta ainakin poliittisen vallan kytkemisestä armeijan johtoon (puolue kontrolloi asevoimia). Tämä näkyi myöhemmin perustettujen kuomintangin joukkojen johtosuhteissa ja organisaatiossa⁸¹.

Chen-Ya analysoi Tšiingia sotataidon teoreetikkona kirjassaan⁸²: ”*Vaikka Tšiing puhui paljon vallankumouksellisesta filosofiasta, on liioiteltua väittää, että Tšiing olisi kehittänyt systemaattisesti sodankäynnin teoriaa. Useimmat hänen ideansa sotilasfilosofiasta liittyivät sotilaskoulutukseen ja siten olivat lähinnä vallitsevaan sotilaalliseen tilanteeseen liittyviä, eivät niinkään abstrakteja teorioita*”. Edelleen Chen-Ya linjaa, että Tšiingin kirjoitukset ovat usein enemmän professorin tekstiä kuin suuren strategin aikaansaannoksia. Kieltämättä Tšiingin moni-ilmeinen, filosofinen pohdiskelu tuntuu välillä kaikkea muuta, kuin

---

⁸⁰ Kulomaa, Jukka. 2004. Syvään taisteluun. Gummerus Kirjapaino oy, Jyväskylä. Sivut 19-50. Ensimmäisen maailmansodan kulutussodan jäljiltä Neuvostoliitossa syntyi sisällissodan uusien elementtien kautta ajatus uudenlaisesta sodankäyntitavasta, joka vähitellen kehittyi syvän taistelun opiksi (tosin toteutuen vasta paljon myöhemmin). Samaan aikaan vallalla oli käsitys hyökkäyksen soveltumisesta paremmin sodankäyntiin kuin puolustus. Sitä, mitä Tšiing näki Neuvostoliitossa 1925, on vaikea arvioida, mutta Sun Yat-sen lähetti hänet nimenomaan oppimaan sotalaitoksen sikäläistä järjestelyä.

⁸¹ Chen-Ya tien, sivu 165. Tšiing epäili sosiopolitiikkaa, mutta vaikuttui koulutusjärjestelmästä ja armeijan organisaatiosta. Samalla hän kuitenkin asetti kyseenalaiseksi järjestelmän soveltumisen kiinalaisiin oloihin.

⁸² Chen-Ya tien, sivu 175.

yksiselitteisen selvältä sotilaskieleltä, mutta täytyy muistaa, että filosofinen pohdiskelu heijastuu kaikista muistakin kiinalaisista sotataidon teksteistä. Yksikään niistä ei ole aukottomasti tulkittavissa ensilukemalta joten täytyy taas asettua aasialaisen asemaan ja miettiä heidän lähtökohdistaan, onko teksti kuitenkin noin jyrkästi tuomittavissa. Totta on kuitenkin, että puhtaasti sodankäynnin teoriaa on vaikea löytää Tšiangin ajatuksista. Usein ne liittyvät vihollisen toimintatapaan tai omien joukkojen vallitsevaan tilanteeseen. Kuitenkin Tšiang loi tietynlaisia periaatteita, jotka kaiketi voidaan tulkita jonkinasteisiksi sotataidon teorioiksi:

1900-luvun läntisen maailman sotilaiden käsitykset sodasta perustuivat usein sellaisten herrojen ajatuksiin, kuin Jomini, Clausewitz ja Napoleon. Kiinalaiset sotilasjohtajat saivat vaikutteita näistä läntisistä opeista ja omivat ne sellaisenaan itselleen sotilaallisen modernisaation yhteydessä. Sekä Mao Tsetung että Tšiang Kai-šek laativat omilla tahoillaan sodan periaatteensa (joiden osalta tosin Mao taitaa olla hiukan tunnetumpi). Mao loi kansanarmeijan doktriininsa sisällissodan vuosina, kun taas Tšiangilla oli aikaa keskittyä tämänkaltaiseen pohdiskeluun vasta Taiwanin vuosinaan noin kymmenen vuotta myöhemmin. Tšiang ei kieltänyt ottaneensa mallia lännestä luodessaan periaatteita, mutta samalla korostaa niiden perustuvan hänen omiin kokemuksiinsa sodasta⁸³. Periaatteet olivat 1) tavoite ja painopiste, 2) aloite ja joustavuus, 3) hyökkäys ja valmistautuminen, 4) organisaatio ja velvollisuus, 5) yhtenäisyys ja yhteistyö 6) keskittäminen ja säästäväisyys, 7) manööverit ja nopeus, 8) iskuhyökkäykset ja harhauttaminen, 9) turvallisuus ja informaatio sekä 10) moraalit ja kuri. Kaikissa periaatteissa on siis kaksi osa-aluetta, joista ensimmäinen oli samanlainen kuin läntisen maailman tuntema versio; toinen ”ulottuvuus” oli sitten Tšiangin keksimä. Esimerkiksi aloitteen tempaaminen on jokaisen operaation yleinen taktinen periaate, mutta Tšiangin mielestä joustavuus on aloitteen tärkeä piirre. Näin ollen ne ovat yksi ja sama periaate. Samaten tavoite ja painopiste kuuluvat yhteen, koska komentajan tulee muistaa, että ”heillä on yksi painopisteessä oleva päätavoite ja muut ovat toissijaisia tavoitteita”. Chen-Yan mielestä kiinalaiset kopioivat ajan länsimaiset teoriat sellaisenaan, ja Tšiangin johdolla niistä sitten pystyttiin aikanaan muovaamaan omaan maahan ja olosuhteisiin sopivia.⁸⁴ Tämä tulee ilmi myös myöhemmin käsiteltäessä kansan kolmen periaatteen käyttöä taistelukentällä, jossa havaitaan samasta periaatteesta tilanteeseen ja olosuhteisiin sopivan strategian muovaaminen.

---

⁸³ Chen-Ya, sivu 184-185. Tšiang oli kuitenkin mukana kaikissa Kiinan käymissä 1900-luvun sodissa, joten kokemuksia, joihin nojata, varmasti löytyi. Chen-Yan mukaan Tšiangin periaatteet kirjoitettiin ylös armeijan yliopistossa Taiwanissa.

⁸⁴ Chen-Ya, sivu 195, myös 197.

Taktiikasta puhuttaessa Tšiang keskittyi vastustajaan, Japaniin. Hän pyrki löytämään keinon vastustajan voiman väistämiseen ja heikon kohdan löytämiseen. Tšiang rohkaisi alaisiaan keskustelemaan vastustajan toiminnasta ja pyrki jopa ottamaan sen toimintatapoja käyttöön myös omille joukoille. Taiwanissa Tšiang loi *kolmiomuodostelma* nimisen taktiikan, jota voisi pitää ehkä yhtenä sotilasstrategiaan kuuluvana sotateoreetikon luomuksena. Tätä ”triangelia” voidaan pitää joukkojen käyttöperiaatteena, joka soveltuu erityisesti hyökkäykseen. Sitä voidaan soveltaa mihin tahansa vihollistilanteeseen ja Tšiangin mukaan triangelin perusperiaate on voittamaton ja tulee säilymään ikuisesti, huolimatta aseteknologian tai sotataidon kehityksestä. Koska tuolloin Taiwanin korkein taktinen taso oli rykmentti, linjattiin triangelin käyttö enintään rykmenttitasolle asti. Triangelin ideana on kolmion kärkiin ryhmitetyt joukot, jotka voidaan siirtää kolmiossa paikasta toiseen vihollisesta maastosta ja omista toimintamahdollisuuksista riippuen. Tällä mahdollistettaisiin esimerkiksi joukkojen joustava siirtäminen ja aloitteen itsellä säilyminen sekä painopisteen muodostaminen. Tämän mukaisesti myös Taiwanin armeijan joukot muodostettiin 3-3 periaatteella, eli joukko jakautui aina kolmeen osaan, tyyliin rykmentistä kolme pataljoonaa, pataljoonasta kolme komppaniaa, komppaniasta kolme joukkuetta.⁸⁵ Kuitenkaan triangelia ei voida pitää ihmeitä tekevänä ja voittamattomana taktiikkana, vaan ennemminkin yleisenä taktisena ohjeena, jota soveltaen ja tilanteen ja maaston huomioiden kulloinenkin komentaja tekee omat ratkaisunsa.

Tšiangin sodankäynnin periaatteet vaikuttavat edellisen perusteella siltä, että perinteiseen kiinalaiseen sotataitoon on haluttu yhdistää lännessä vallitsevan trendin mukaiset ajatukset, joilla ”muinaiisiin” sotajoukkoihin verrattuna uudenaikaisia, mekanisoituja ja tulivoimaltaan ennennäkemättömiä armeijoita käytetään. Jos siis ajatuksia on kopioitu sellaisenaan, on ne kuitenkin muokattu ajan ja olosuhteiden mukaisesti itselle ja oman kulttuurin mukaiselle ajattelulle sopivammaksi. Aivan kuten Suomessa 1920-luvulla, jolloin luotiin pohja talven 1939–40 talvisodan ihmeelle: Vaikutteita saatiin Saksasta palanneilta jääkäreiltä, venäjän keisarillisessa armeijassa palvelleilta vanhemmilta upseereilta, Ranskan sotakorkeakoulussa opiskelleilta upseereilta ja myös Ruotsista. Näiden vieraiden mallien pohjalta (ja hyvin pitkälti suojeluskuntien työn ansiosta) kehitettiin Suomen oloihin sopivat menetelmät ja taktiikat ja vuonna 1939 suorituskyky oli noussut sille tasolle, että vihollisen hyökkäyksen torjuminen oli mahdollista. Samaan tapaan Tšiang sai mahdollisuuden yhdistää Japanissa ja Kiinassa oppimaansa aasialaista sotataitoa läntisestä maailmasta saamaansa sotataidon oppiin.

---

⁸⁵ Jiang weiquon broadcast program, Chen-Yan mukaan, sivut 184-185.

Merkittävintä on kuitenkin mielestäni se, että kirjoitukset heijastelevat usein vallitsevaa tilannetta ja myös vihollisen toimintaa. Tämä kertoo siitä, että Tšiangin ajatukset sodankäynnistä ovat muovautuneet käytännön sotatapahtumien kautta. Tämä on sotapäällikölle niin arvokas asia, ettei sitä voi itse sotaa käymättömänä edes täysin ymmärtää. Vaikka kuinka olisit lukenut Jominit ja Clausewitzit kannesta kanteen, ei voi tietää murto-osaakaan siitä, millaista sodassa oikeasti on. Tšiang Kai-šek taisteli käytännössä jatkuvasti lähes 20 vuoden ajan, osallistuen sekä taktisen tason johtamiseen (1920-luku) että toimien koko maan asevoimien komentajana. Näin ollen tällaisen sotakokemuksen omaavan henkilön ajatuksia sodankäynnistä ei voi ilman painavia perusteluja tuomita.

Tšiang Kai-šek in sotataidon taustalla vaikuttavat siis aasianlaisen (Kiina ja Japani) sotataidon perinteet mutta myös voimakkaasti länsimainen ajattelu. Sekä Kiina että Japani pyrkivät varmasti samaan kuin tuon aikaiset mahtavat imperiumit tekivät läntisessä maailmassa, eli uuden teknologian avulla rakennettuun armeijaan. Näin ollen tuon tietotaidon hankkimisen myötä otettiin mallia myös ajan sotataidollisesta ajattelusta. Sittemmin Tšiang lisäsi siihen omat näkemyksensä, perustuen hänen kokemuksiinsa kiinalaisiin olosuhteisiin soveltuvasta sotataidosta. Kaikkein konkreettisimpana esimerkkinä lännen ja idän yhdistämisessä sotataidollisessa ajattelussa voidaan mielestäni pitää kansan kolmea periaatetta, joiden käsittelyyn seuraavaksi siirrytään.

3. SAN MIN CHU I: KANSAN KOLME PERIAATETTA TŠIANG KAI-ŠEKin SOTATAIDOLLISSA AJATTELUSSA

3.1 Kansan kolme periaatetta: nationalismi, demokratia ja sosiaalinen hyvinvointi

”Kiinan tasavallan perustuslaki julkaistiin 1. tammikuuta 1947 ja astui voimaan saman vuoden joulukuun 25. päivä. Laki perustuu Sun Yat-senin ”kansan kolmeen periaatteeseen”: kansallisuusaatteeseen, demokratiaan ja sosiaaliseen hyvinvointiin.”⁸⁶

Keisariajan päätyttyä vuosisadan alussa uuden, demokraattisen valtion järjestämiseksi oli luotava myös uusi järjestelmä. Sen perustaksi esitti tohtori Sun Yat-sen luomaansa kansan kolmea periaatetta (San Min Chu I, ”the Three Principles of the People”). Periaatteiden taustalla oli unelma toisista riippumattomasta, voimakkaasta ja suuresta Kiinasta muiden suurvaltojen rinnalla.

Sun Yat-sen ei kuitenkaan eläessään nähnyt periaatteidensa käytännön toteutumista. Työn jatkajiksi nousivat kaksi muuta 1900-luvun Kiinan poliittisesti (ja ennen kaikkea myös sotataidollisesti) ehkä merkittävintä henkilöä, Mao Tsetung ja Tšiang Kai-šek. Sekä kommunistit (Mao) että nationalistit (Tšiang) ottivat periaatteet puolueensa ohjelman perustaksi⁸⁷.

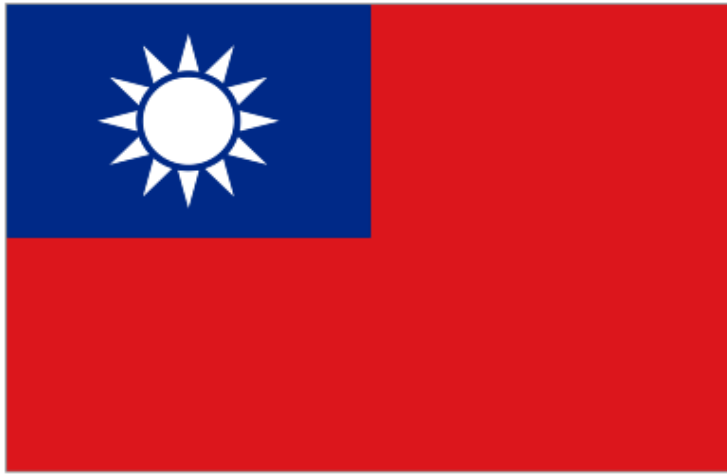
Tästä eteenpäin kansan kolme periaatetta vakiintuivat tahoillaan ”kahden Kiinan” rakenteisiin (Taiwanissa niin voimakkaasti, että mm. maan kansallislaulu ja lippu kuvaavat kolmea periaatetta⁸⁸, kansantasavallassa taas periaatteet jäivät sosialistisen aatteen varjoon).

⁸⁶http://www.taipeioffice.fi/Suomi/Yleistietoa/Silmays_2005-2006/Silmays_Taiwaniin_2005_2006_05-Politiikka_ja_hallinto.htm 20.8.2006

⁸⁷ Mao kirjoittaa itse periaatteista mm. kirjassa Mao Tsetung, teoksia, osa II, puheessaan Uudesta demokratiasta, tammikuussa 1940. Sivut 143-151. Siinä periaatteet tulkitaan sosialismin näkökulmasta, ja samalla Tšiangin tulkinnat tuomitaan ”vääräuskoisiksi” ja Sun Yat-senin tahdon vääristämiseksi.

Lisäksi mm. Hooker, Richard. 1996. Modern China, Mao Tsetung. Viitattu 20.8.2006. Saatavilla internetistä: <http://www.wsu.edu:8001/~dee/MODCHINA/MAO.HTM>. ja Webster geography. Viitattu 21.8.2006. Internet-osoite: <http://www.lycos.com/info/chiang-kai-shek--chinese-communists.html>, josta linkki osoitteeseen: <http://www.m-w.com/cgi-bin/nytmmaps.pl?taiwan>.

⁸⁸ <http://www.lycos.com/info/chiang-kai-shek--chinese-communists.html>, 21.8.2006, myös Gangulee, N. Sivu xxviii. Ganguleen mukaan Sun loi puolueelle ”trikolorin”, jossa sininen tarkoittaa vapautta, valkoinen tasa-arvoa ja punainen väri taas veljeyttä, perustuen kolmeen periaatteeseen. Samat vapaus, veljeys ja tasa-arvo näkyvät myös eräissä toisessa tuntemassamme trikolorissa. Kuten ilmenee, Sun otti useissa asioissa mallia läntisistä demokratioista luodessaan uutta omaan maahansa.

Kuva 6. Taiwanin, Kiinan tasavallan lippu

(lähde: http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Flag_of_the_Republic_of_China.svg)

Sun Yat-sen loi uuteen valtioon yläpuolella näkyvän lipun. Sama lippu on siis ollut sekä Kiinan tasavallan että myöhemmin Taiwanin tunnusmerkki. Lipun kolme väriä kuvaavat *kansan kolmea periaatetta, nationalismia, demokratiaa ja sosiaalista hyvinvointia*.⁸⁹ Myös Kiinan tasavallan kansallislaulu kertoo kolmesta periaatteesta. Jos tavoitteena oli saada ihmiset uskomaan periaatteisiin, on kansallislaulun ja valtiolipun rakentaminen periaatteiden ympärille vaikuttava tehokeino ja siten merkittävä tekijä kansallistunteen kohottamisessa.

Tässä luvussa käsitellään Sun Yat-senin kansan kolmea periaatetta, koska periaatteilla näyttäisi olleen ratkaiseva merkitys Tšiang Kai-šekin pyrkiessä luomaan yhtenäistä hallintoa ja armeijaa Kiinaan. Tšiang Kai-šek oli Sun Yat-senin seuraaja nationalistisen kuomintang puolueen johtajana. Sun Yat-senin luotua valmiin mallin Kiinan hallintorakenteista oli Tšiangilla mahdollisuus jatkaa Sunin kesken jäänyttä työtä omilla menetelmillään, mutta kuitenkin jo kansan osittain omaksuman kansan kolmen periaatteen avulla.

Tšiang Kai-šek näyttäisi korostaneen läpi sotien kansakunnan eheyttämistä ja yhteisten periaatteiden mukaan elämistä oppi-isänsä Sun Yat-senin luomien periaatteiden mukaan. Esimerkiksi Tšiangin yksi Japanin sodan aikaisista kampanjoista, ”vastarinta ja jälleenrakentaminen”, sisälsi yhtenä tärkeimpänä kohtana kansan kolmen periaatteen noudattamisen (kyseinen ohjelma käsitellään tarkemmin 3. kappaleessa). Seuraavassa lyhyesti Sun Yat-senin elämäntehtävästä ja kolmen periaatteen syntyvaiheista.

⁸⁹ <http://www.lycos.com/info/chiang-kai-shek--chinese-communists.html>, 21.8.2006

”Mitä me tarkoitamme sanalla periaate? Periaatteen voidaan sanoa sisältävän ajatuksen, uskon ja voiman...periaate kehittyy ensin ajatuksesta uskoon, sitten uskosta tulee hyvin vakiintunut voima...näiden periaatteiden avulla voimme pelastaa Kiinan, sen aseman kansainvälisissä suhteissa, sen hallituksen, sen taloudellisen statuksen, ja näin tehden, sen pysyvyyden maailmassa. Siten voimme sanoa, että kolme periaatetta voi pelastaa maan.”⁹⁰

Tohtori Sun Yat-sen (12.11.1866–12.3.1925) johti Kiinan vallankumousta ja perusti Kiinan tasavallan. Häntä on kutsuttu jopa ”uuden Kiinan isäksi”⁹¹. Sun Yat-sen opiskeli Honoluluissa ja Hongkongissa ja sai vaikutteita amerikkalaisesta elämästä. Samalla hän pettyi oman maansa poliittiseen elämään. Kiinan hävittyä japanille sodassa vuonna 1894 hän omistautui vapaan Kiinan rakentamiselle.⁹² Kiinan asema kyseisenä aikana tulee tässä kohtaa huomioida: Vieraiden imperialistien vahva ote Kiinasta, sekä merkitystään menettämässä oleva viimeinen keisariajan hallitsija lienee vaikuttanut siten, että Sun on ulkomailla herännyt tietoisuuteen maansa heikkouden tilasta ja nähnyt nationalismissa pelastuksen mahdollisuuden.

Sun Yat-sen vietti joitakin vuosia 1800-luvun lopulla Euroopassa opiskellen sosiaalisia ja poliittisia rakenteita vierailemissaan maissa. Samaan aikaan hän loi kansan kolme periaatettaan levittääkseen sanomaansa vallankumouksesta ympärilleen.⁹³ kansan kolme periaatetta, jotka jäljempänä esitellään, sisälsivät ohjeita ja ajatuksia itsenäisen ja vapaan, demokraattisesti hallitun Kiinan luomiseksi. Ensimmäisessä virallisesti julkaistussa painoksessa (niitä levitettiin muilla keinoin jo vuosia ennen 1. painosta⁹⁴) periaatteet esitetään oppitunteina, kukin periaatteista jakautuen useaan eri oppituntiin.

---

⁹⁰ San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat- sen. 1. painos. Shanghai 1927. Sivun 1.

⁹¹ L.T.Chen, kirjan San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat- sen esipuheessa. Toinen painos, Shanghai 1928. Sivun xvii.

⁹²Sama, sivu xiii.

⁹³ Sama, Sivun xiii.

⁹⁴ Sama, Sivut xiii-xvi.

Vallankumous alkoi vuonna 1911. Sen päätyttyä alkoi kahden koulukunnan välinen kamppailu joista toisen johtohahmona oli sotilaallisen voimaan uskova Yuan Shikai, toisen massojen kansalliseen heräämiseen uskova Sun Yat-sen. Sun luovutti haastajalleen presidenttiyden ja jatkoi itse työtään Kuomintang puolueessa. Sun omistautui yhteiskunnan ja koulutuksen kehittämiseksi saadakseen ihmiset oppimaan demokratian periaatetta. Lisäksi hän tavoitteli taloudellisten resurssien parantamista. Tämän seurauksena Kiina otti ensiaskeleensa kohti teollistunutta valtiota ja mm. koko maan kattavan rautatieverkon suunnittelu aloitettiin.⁹⁵

Sun Yat-sen loi kansan kolmeen periaatteeseen perustuvan yhteiskuntajärjestyksen joka otettiin käyttöön kuomintangissa mutta Sunille riittämättömällä menestyksellä⁹⁶. Kuitenkin periaatteet loivat ihmisille poliittisen ideologian johon samastua. L. T. Chenin mukaan tämä loi pohjan tulevaisuuden yhtenäiselle ja vapaalle Kiinalle. Sun Yat-sen loi myös poliittiset suhteet Neuvostoliittoon, joka johti liittoutumiseen vuonna 1923⁹⁷. Tämän avulla Sun Yat-sen lienee pyrkinyt vahvan liittolaisen ja sitä kautta taloudellisen ja poliittisen avun saamiseen.

Sun Yat-sen luotsasi kiinaa kohti kasvavaa patriotismia ja kansallista heräämistä. Hän viitoitti tietä ja innoitti monia tulevia johtajia jotka tulisivat jatkamaan hänen työtään. Sun Yat-senin kuollessa 1925 jäi hänen työnsä vielä kesken, mutta Tšiang Kai-šek jatkoi siitä mihin Sun oli jäänyt ja otti kansan kolme periaatetta ohjenuorakseen. Tšiang jatkoi yhteiskunnan rakentamista periaatteiden esittämiä ohjeita noudattaen. Näyttäisi siltä, että Tšiang toivoi voivansa luoda yhteiskunnan jonka peruspilareina olisivat hänen oppi-isänsä doktriinit. Samalla hänen oma suosionsa kasvasi ”tasavallan isän” seuraajana. Professori Ganguleen mukaan Kiina ei olisi pystynyt torjumaan Japania ilman yhteistä uskoa jonka Sun Yat-sen loi⁹⁸. Käytännön toteuttajaksi uskon luomisessa jäi kuitenkin Tšiang Kai-šek.

Tšiang korosti ja siteerasi puheissaan ja kirjoituksissaan jatkuvasti kansan kolmea periaatetta ja niiden noudattamista kaikilla tasoilla. Japanin sodan aikaisesta, jo johdannossa mainitusta puheiden, kirjeiden ja sähköiden kokoelmasta ei löydy montaakaan puhetta jossa ei mainittaisi useasti Sun Yat-senin periaatteita. Kokoelma alkaa kaiken kertovalla kuvalla:

---

⁹⁵ Sama, Sivu xv.

⁹⁶ Sama, Sivu xvi.

⁹⁷ Sama, Sivu xvi.

⁹⁸ Gangulee, N. Sivu xiii. Kirjassa the teachings of Sun Yat-sen. Selections from his writings.

Kuva 7. Yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa: Tšiing Kai-šek lukee Sun Yat-senin periaatteista puheessaan. Tšiing kirjoitti vuonna 1943, että ”Sun Yat-senin yhdistettyä Kiinan pitkät perinteet moderneimpiin maailmalla oleviin teorioihin saimme perusteet luoda oman itsenäisen ja nerokkaan ajattelumme⁹⁹”.

(Kuvan lähde: Tšiing Kai-šek. 1969. *The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II*. Sivun VI.)

Vuonna 1926 Tšiing Kai-šek toteutti Sun Yat-senin suunnitteleman vallankumouksen toisen vaiheen, maan yhdistämisen *pohjoisen operaatiollaan*. Tšiing marssi voittoaasti Kantonista pohjoiseen alistuen nationalistien valtaan Sunin kilpailijat.¹⁰⁰ L. T. Chen kirjoittaa, että Pohjoisen Operaatiossa Tšiing loi itselleen loistavan taktikon maineen ylivoimaisilla voitoillaan. Myöhemmin, Japanin sodan alkamisen jälkeen, hän kutsui vastarintasotaa Japania vastaan Sun Yat-senin vallankumouksen kolmanneksi vaiheeksi.

Tšiing Kai-šek menetti vuosien 1945–1949 sisällissodan seurauksena Kiinan Maon kommunisteille ja työ jäi kolmen periaatteen toteutumisen osalta myös häneltä, kuten Sun Yat-seniltäkin, kesken. Tšiing toteutti kuitenkin periaatteiden mukaisen järjestelmän

⁹⁹ Tšiing Kai-šek kirjassaan *China's Destiny* vuodelta 1943, sivu 154.

¹⁰⁰ Sama, Sivun xvi.

menestyksekkäästi Taiwanissa, jossa Kiinan tasavalta jatkoi olemassaoloaan mantereelta paon jälkeen. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kansan kolmea periaatetta sekä tutkitaan Tšiing Kai-šekin lisäyksiä kolmanteen periaatteeseen. Tavoitteena on osoittaa yhteys kolmen periaatteen ja Tšiingin sotataidollisen ajattelun välillä tarkasteltaessa hänen ajatuksiaan (strategiaa) sotilaallisesti vahvan ja yhteiskuntarakenteiltaan sodan kestävän Kiinan rakentamiseksi.

Nationalismi, demokratia ja sosiaalinen hyvinvointi:

Nationalismi

Sun Yat-senin vallankumouksen ja yhteiskunnan uudelleenjärjestämisen ensimmäinen periaate oli nimeltään *Min Tsu Chu I*, joka käännettynä tarkoittaa *nationalismia (the principle of Nationalism)*. Tämä periaate lienee tähdännyt kansallisen itsetunnon ja -heräämisen aikaansaamiseen. Sun ihailee kirjassa verellä ja raudalla yhdistettyä 1800-luvun lopun Preussia ja Bismarckia¹⁰¹. Merkittävää mielestäni on se, että tuolloin Euroopassa ja varsinkin Preussissa elettiin kansallistunteen voimakautta ja kansallisvaltioiden syntyä. Myös kommunismi syntyi samoihin aikoihin ja vaikutteita siitä on myös löydettävissä oppitunneista, jopa aivan suoraan Marxiin viitaten¹⁰². 1900-luvun alussa koettiin ympäri maailmaa Venäjän *bolsevikkien* mallin mukaisia vallankumouksia. Tulkitsisin Kiinan vallankumouksen omaleimaiseksi esimerkiksi kaikkialla maailmassa nähdystä murroksista.

*”Toiset valtiot ovat dominoineet Kiinaa yli 200 vuoden ajan. Kansallistunne on kadonnut. Aiemmin olimme mantshujen orjia, nyt me olemme kaikkien kansojen orjia. Mikäli emme pysty palauttamaan kansallistunnettamme, ei tuhoudu ainoastaan Kiinan valtio mutta myös koko kiinalainen rotu”*¹⁰³.

¹⁰¹ San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat- sen. 1. painos. Shanghai 1927. Sivut 80-81.

¹⁰² San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat- sen. Toinen painos. Sivu 80, myös sivut 91- 94.

¹⁰³ San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat- sen. 1. Painos. Shanghai 1927. Sivu 31.

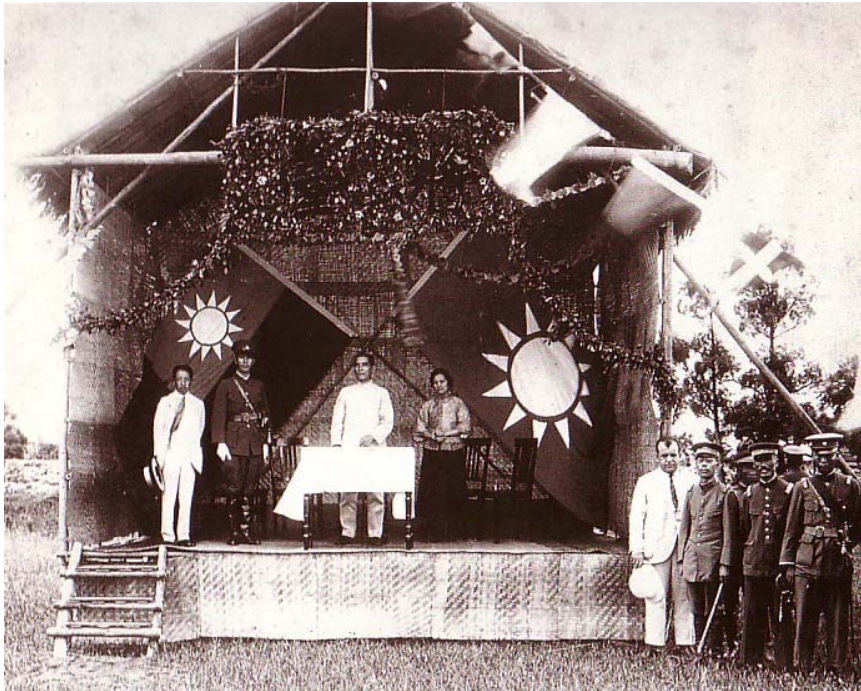
Tällä Sun Yat-sen lienee tarkoittanut vapautumista imperialistisesta hallinnasta. Sun viitanee mantsujen orjilla viimeiset vuosisadat hallinneeseen mantsurialaiseen dynastiaan. Sinänsä puhuminen kiinalaisesta rodusta on mielestäni hieman mustavalkoista, koska myös tuolloin väestö jakaantui useisiin eri aasialaisiin rotuihin. Muutoin teksti viitanee imperialististen valtioiden pyrkimykseen kaupankäynnin etuoikeuksiin ja hyväksikäyttöön joiden uhriksi Kiina oli joutunut. Samalla lause sisältää selvästi tiedostetun naapurimaa Japanin uhan.

”Kiina voidaan vallata minä päivänä tahansa, koska armeijamme ja laivastomme eivät ole tehneet mitään valmisteluja kansalliselle puolustukselle”¹⁰⁴.

Nationalismin periaatteeseen sisältyi myös suunnitelma kansallisen puolustuksen luomisesta. Mainintoja armeijasta kuitenkin löytyy myös alkuperäisestä periaatteesta, kuten edellä. Sun Yat-sen toi tässä esille oman armeijan jälkeenjääneisyyden: Mahdollisesti hänen ulkomaanmatkoillaan Euroopan ja Yhdysvaltojen modernimmat armeijat ovat saattaneet tehdä vaikutuksen. Lisäksi Sun lienee tiedostanut Japanin samaan aikaan kovaa vauhtia modernisoituvat asevoimat. Asevoimien kehittämiseksi Sun yat-sen lähetti Tšiing Kai-šekin opiskelemaan Neuvostoliittoon kolmeksi kuukaudeksi sikäläistä sotataittoa. Myöhemmin Sun perusti Whampoan sotilasakatemiaan puolueen armeijan kouluttamiseksi. Tšiingin Sun nimitti akatemian ensimmäiseksi johtajaksi.

---

¹⁰⁴ Sun Yat-sen samassa kirjassa, sivulla 32.

Kuva 8. Sun Yat-sen (keskellä) ja Tšiing Kai-šek (univormussa) Whampoan sotilasakatemian perustamistilaisuudessa 1924. Sun Yat-sen perusti akatemian, Tšiing Kai-šekistä tuli sen ensimmäinen johtaja. Lavan takaosassa Kuomintangin liput (vrt. Kiinan tasavallan lippu ja sen samankaltaisuus). Whampoan sotilasakatemiasta muodostui myöhemmin Tšiingin armeijan runko. Tšiingin alaisena palvelevat upseerit olivat siten hänen itsensä kouluttamia ja näin ollen kenties enemmän uskollisia kolmelle periaatteelle. Dr. Hu Shih kirjoitti China newsweek lehdessä huhtikuussa 1944, että ”*akatemia perustettiin Tšiingin alaisuuteen uusien ja ideologisesti inspiroituneiden upseerien kouluttamiseksi, uuden vallankumouksellisen armeijan ytimeksi*”¹⁰⁵

(Kuvan lähde: Spence, Annping, Kiinan vuosisata, sivu 71).

Ensimmäisen periaatteen, nationalismiin, oppitunteihin sisältyy muutenkin paljon viittauksia 1900-luvun alun voimakkaisiin valtioihin ikään kuin ihanteena ja tavoitetilana, jossa Kiinan tulisi myös olla.¹⁰⁶

”*Maat, jotka käyttävät poliittista voimaa valloittaakseen muita, omaavat siihen kaksi keinoa: Sotilaallinen voima ja diplomatia. Ne ovat sellaisia aseita, joita me emme osaa käyttää*”¹⁰⁷.

¹⁰⁵ Dr. Hu Shih, Prof. N. Ganguleen mukaan, kirjassa the teachings of Sun Yat- sen, sivu xxxv.

¹⁰⁶ San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat- sen. 1. Painos. Shanghai 1927.

¹⁰⁷ Sama, Sivun 33.

Tšiang Kai-šek ainakin paransi omalta osaltaan väitettä osaamattomuudesta, erityisesti diplomatian osalta. Tšiangin Japanin sodan aikana viljelemä sanonta kuului ”70 % politiikkaa, 30 % sotilaallista voimaa”¹⁰⁸. Näytöt diplomatian osalta ovat vahvat, liittoutuminen Yhdysvaltojen kanssa Japanin vastaiseen rintamaan sodan kolmannessa vaiheessa 1941 ja myöhempi esiintyminen länsimaille kristillisen, kommunismin ja Neuvostoliiton vastaisen taistelun johtajan roolissa sisällissodassa Maoa vastaan kertovat mielestäni onnistuneesta politiikasta.

Sun Yat-sen tiedosti myös kiinan loputtomat väestölliset voimavarat:

*”Joka neljäs ihminen maailmassa on kiinalainen. Samaan tapaan, kuin 150 000 000 venäläistä ovat Euroopassa, ovat 400 000 000 Kiinalaista Aasian kosmopolitanismin perusta”*¹⁰⁹.

Myöhemmin, toisessa maailmansodassa Neuvostoliitto osoitti, että sen armeijan reservit eivät suinkaan lopu sotimalla kesken. Kiinan tulevaisuuden suurvalta-asema perustuu myös osittain valtavaan väestölliseen resurssiin. Nykyisin Kiinalaisia lienee noin 1,3 miljardia, mikä tarkoittaa sitä, että viidennes maailman ihmisistä on kiinalaisia.

Tšiang Kai-šekille nationalismin periaatteen on täytynyt olla erittäin merkittävä. Hänen kirjoituksensa ovat hyvin isänmaallisia ja kansallishenkisiä. Japanin sodan aikainen ohjelma, ”henkinen liikekannallepano”, viittaa suoraan nationalismiin ja siten kansallisromanttisen taisteluhengen luomiseen.

Demokratia

Toinen periaate oli nimeltään *Min Chuan Chu I*, eli *demokratia (the principle of Democracy)*. Periaate on käännetty myös muotoon *kansan valta*. Wikipedian sivuja muokanneiden tulkintojen mukaan tämä tarkoitti Sun Yat-senille länsimaista perustuslaillista hallintoa, jossa hän jakoi tavoittelemansa politiikan kahteen "valtaan": *Politiikka*: Kansan valta ilmaista poliittinen tahtonsa, parlamentin vastine, jota edustaa kansalliskokous. *Hallinto*: Länsimaisen

¹⁰⁸ Hu Pu-yu. The Military Exploits and Deeds of President Chiang Kai-Shek. Taiwan 1973. Sivu 267.

¹⁰⁹ San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat-sen. 1. painos. Shanghai 1927. Sivu 31.

hallintomallin laajentaminen mukauttaen sen kiinalaiseen hallintoperinteeseen luoden viisi haaraa (joista kukin on nimeltään "hovi")¹¹⁰.

Oman tulkintani mukaan periaatteen tarkoituksena näyttäisi olleen hallintorakenteiden luominen nuoreen, vasta keisariajan päättäneeseen ja siten vielä politiikassa vihreään valtioon. Opiskelu ja vierailut ulkomailla takasivat sen, että Sunilla oli monialainen näkemys useista uusimpien oppien mukaan hallituista valtioista. Ensimmäisessä oppitunnissaan Sun Yat-sen viittaa useasti eurooppalaisen historian esimerkkeihin (esim. Rooman tasavalta ja keisariaika, aurinkokuninkaan Ranska; ”valtio olen minä” jne.) onnistuneista ja epäonnistuneista valtiomuodoista asettaen sen jälkeen kysymyksen siitä, että tulisiko Kiinaa hallita monarkian vai demokratian periaattein?¹¹¹ Saman päätöksen edessä oltiin sattumoisin suunnilleen samoihin aikoihin myös Suomessa, vasta itsenäisyyden saavuttaneessa nuorena valtiossa. Sun päätyi vastaukseen demokratiasta, vaikka totesi sen haasteellisemmaksi olosuhteisiin nähden.

Sun painottaa demokratian oppitunnissaan, että vasta käytäntö opettaa, millaiseksi periaate muodostuu eikä päinvastoin, kuten esimerkissä sotilastaktiikoista:

*”Yleisen käytännön mukaan upseerit saavat teoriakoulutuksen sotilasopetuslaitoksessa ja menevät sitten sotaan toteuttamaan teorian käytännössä. Kuitenkin sodassa todetaan toisenlainen, ennen tuntematon taktiikka paremmaksi ja palataan kotiin opettamaan se muille.”*¹¹²

Tämän mukaisesti Tšiang Kai-šek näyttäisi myös toimineen koska erilaisia periaatteiden tulkintoja ja sovelluksia syntyi kulloiseenkin tilanteeseen sopivaksi, kuten myöhemmin ilmenee.

Myös Mao Tsetung puhui periaatteista poliittisen työn ohjeena armeijassaan ja tulkitsti demokratian periaatteen mm. seuraavasti:

”Toinen kolmesta periaatteesta oli ’yhteys kansan ja armeijan välillä, joka tarkoittaa kurin säilyttämistä ihmisten väkivaltaisten intressien estämiseksi, propagandan suorittamista

¹¹⁰ Wikipedia, free Encyclopedia. Viitattu 15.7.2006. Internet osoite:

http://en.wikipedia.org/wiki/Three_Principles_of_the_People

¹¹¹ San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat-sen. 1. painos. Shanghai 1927. Sivu 47.

¹¹² Sama, Sivu 50.

massojen keskuudessa, massojen organisointia ja aseistamista, heidän taloudellisen ahdinkonsa keventämistä sekä niiden tahojen painostamista jotka aiheuttavat harmia kansalle ja armeijalle, jonka tuloksena armeija on läheisesti sidoksissa kansaan ja tervetullut kaikkialle”.¹¹³

Tämä todistaa selvästi sen, että periaatteiden tulkinnat sisälsivät molemmille osapuolille hyödyllisiä ajatuksia. Sun Yat-senin periaatteet olivat eri ominaisuuksien yhdistelmä hänen opiskelemistaan erilaisista valtiomuodoista.

Demokratian periaatteen perimmäinen ajatus Sun Yat-senillä oli selvästi luoda Kiinaan kuomintangin valtaan perustuva hallintojärjestelmä, jossa keskusvalta (kuomintang) kontrolloi paikallisen tason mielivaltaisia virkamiehiä. Sun Yat-sen halusi luoda keisarivallasta toipuvan ja keskenään kilpailevien sotalordien maahan länsimaiden mallin mukaisesti uudenlaisen järjestelmän. Tekstistä heijastuu Sun Yat-senin huoli maansa korruptoituneesta ja heikosta hallinnosta.

Sosiaalinen hyvinvointi

Kolmannen periaatteen kiinalainen nimitys on *Ming Chen Chu I*, käännettynä *sosiaalinen hyvinvointi (the principle of people's Livelihood)*. Erilaisten tulkintojen saamiseksi viitataan jälleen wikipedian sivuihin, joiden mukaan Sun Yat-sen tarkoitti tällä periaatteella teollistunutta taloutta ja tasa-arvoista maaomistusta Kiinan maanviljelijöiden kesken. Sun Yat-sen jakoi hyvinvoinnin neljään osaan: ruoka, vaatetus, asunto ja liikenne, hän suunnitteli myös kuinka ideaalihallitus hoitaisi nämä kansansa puolesta¹¹⁴. Tasa-arvo olikin Kiinassa hyvin kaukainen käsite ja ”rahvas” eli kaikkialla maassa osittain kurjuudessa. Maanomistussuhteita korjattiin kuitenkin vasta kansantasavallan alkuvuosina, joskin sitten hyvin radikaalisti.

Kolmas periaate tähtäsi mielestäni nationalistisia ja kommunistisia aineksia soveltaen kohti niiden yhdistelmää, omansa näköistä Kiinaa jossa sosiaalisen eriarvoisuuden aiheuttamat ongelmat vähenisivät. Sun lienee myös pyrkinyt kansan syvien rivien, ”massojen” herättämiseen puhumalla valoisammasta tulevaisuudesta. Eri tulkintojen mukaan kolmas

¹¹³ Useita kirjoittajia: Makers of the modern strategy: from Machiavelli to the nuclear age. Luku 27: Revolutionary war, mm. sivut 840- 841.

¹¹⁴ Wikipedia

periaate on yhtä kuin sosialismi¹¹⁵, mutta ehkä se on ennemminkin kiinalainen tulkinta jossa yhdistyy eri aatteiden itselle käyttökelpoiseksi katsottuja puolia. Tšiang Kai-šek teki liitteen kolmanteen periaatteeseen, lisäten siihen kaksi hyvinvoinnin osa-aluetta: koulutus ja vapaa-aika. Lisäykset on käsitelty tarkemmin tuonnempana.

Sekä Tšiangin johtama kuomintang että Maon kommunistit ottivat siis kansan kolme periaatetta perustakseen. Wikipedian sivulla esitetään, että kuomintang ja kommunistinen puolue olivat pitkälti samaa mieltä nationalismista, mutta heidän näkemyksensä erosivat kysymyksissä demokratiasta ja kansan hyvinvoinnista, jotka kuomintang tulkitsi länsimaisena sosiaalidemokratiana ja kommunistit marxilaisuutena ja kommunismina.¹¹⁶ Tämä ei ole ehkä kaukaa haettu ajatus, Sun Yat-sen kuitenkin teki yhteistyötä Neuvostoliiton kanssa ja näyttää hyväksyneen osan sosialismin periaatteista ohjelmaansa. Vasta Tšiang Kai-šekin valtakaudella käsitykset jyrkentyivät siten, että sosiaalisen hyvinvoinnin tulkintaa ei missään nimessä verrattu kuomintangissa sosialismiin.

Tšiang Kai-šekin tulkinnat periaatteista nojaavat hänen oppi-isänsä teksteihin, mutta näyttäisivät tarpeen vaatiessa muuntuvan kulloiseenkin tilanteeseen sopiviksi. Mielenkiintoinen on esimerkiksi Tšiangin tulkinta periaatteista adressissa, joka on vuodelta 1941 ja osoitettu Yhdysvaltojen suurlähettiläälle Nelson T. Johnsonille¹¹⁷:

”Amerikkalaisilla ja kiinalaisilla on samankaltaisia piirteitä demokratiassaan ja nationalismissaan. Amerikassa periaatteena on ”of the people, by the people, for the people”. Kiinassa taas kaikki rakentuu kansan kolmen periaatteen, nationalismin, demokratian ja hyvinvoinnin ympärille joilla pyritään Kiinan itsenäisyyteen, samanarvoisuuteen ja vapauteen muiden kansojen joukossa. Kuten Sun opetti, itsenäisyys merkitsee omaa maataan hallitsevaa kansaa, samanarvoisuus ihmisten itsemääräämisoikeutta, vapaus ihmisten tyytyväisyyttä eli toisin sanoen täysin samaa asiaa kuin ”of the people, by the people, for the people”. Molempien maiden poliittiset periaatteet ammentavat kansan tahdosta. Kansan kolme periaatetta ovat yhtä ja samaa Amerikan demokraattisten periaatteiden kanssa”.

¹¹⁵ San Min Chu I: The three principles of the people. By dr. Sun Yat- sen. 1. painos. Shanghai 1927. Sivu 91.

¹¹⁶ Wikipedia.

¹¹⁷ Tšiang Kai-šek adressissaan “Bonds Between China and America” 10.3.1941. The Collected Wartime Messages of Chiang Kai-shek, sivu 584.

Teksti kuvaa hyvin tapaa, jolla Tšiang pyrki vahvistamaan suhteita uuden liittolaisensa kanssa (Japanin hyökättyä myös Yhdysvaltoja vastaan 1941). Kansan kolme periaatetta toimii suurstrategian apuvälineenä kansojen lähentämisyrittämissä.

3.2 Tšiang Kai-šekin lisäykset periaatteisiin: koulutus ja vapaa-aika

Kuten edellä on kerrottu, Tšiang laati Sunin periaatteisiin omat lisäyksensä (ilmeisesti pitkän ajan kuluessa), jotka hän sitten kirjoitti puhtaaksi Taiwanissa vuosia myöhemmin ja painatti ne kansan kolmen periaatteen uudempiin painoksiin, Sunin kappaleiden perään. Lisäykset koskevat kansalaisten kouluttamista ja vapaa-ajan järjestelyjä, ja mielestäni on perusteltua käsitellä myös nämä periaatteet edellisten perään: Hän lisäsi kolmanteen periaatteeseen, sosiaaliseen hyvinvointiin mainitut kansalaisen koulutusta ja vapaa-aikaa koskevat kappaleet. Niissä Tšiang pohtii jälkikäteen (sisällissodan jälkeen, mutta myös mahdolliseen mantereelle paluuseen liittyen, tekstissä on usein maininta ”sitten, kun me palaamme mantereelle...”) mahdollisuuksia joilla kansan rauhanajan valmiutta selvitä kriisin aikana nostettaisiin. Samoja ajatuksia on myös luettavissa jo sodanaikaisissa teksteissä, kuten kirjassa ”the Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937–1945”.

Koulutus

Siviilikoulutuksen tulee sisältää kaikilla tasoilla kansallisen puolustuksen päämääriä palvelevaa kasvatusta ja opetusta. Koulutuksen tulee olla jatkuvaa aina peruskoulutuksesta ylimpiin akateemisiin opetuslaitoksiin. Koulutuksen tulisi jatkua läpi elämän lapsuudesta asti.¹¹⁸ Tšiang Kai-šekin kanta koulutukseen on ymmärrettävän jyrkkä. Aloittaessaan koulutuksen kehittämisen oli Kiinassa tuohon aikaan hyvin alhainen opetuksen taso. Menettäessään vallan Maolle tilanne oli jo kohentunut huomattavasti, esim. kansan lukutaidon osalta.

Tšiang Kai-šek ihaili 1800-luvun lopun Preussilaista kasvatusta, jonka hän uskoi olevan suurimpia voiton syitä Ranskan ja Preussin välisessä sodassa vuonna 1870. Koulujen opettajien työ ja lojaalisuuskasvatus velvollisuuksiin isänmaata kohtaan herätti nuorissa palavan isänmaan rakkauden ja velvollisuuden tunnon. Saman hän katsoi tapahtuneen

---

¹¹⁸ Tšiang Kai-šek kirjassa San Min Chu I: The three principles of the people. With two supplementary chapters by Chiang Kai-shek. Taiwan 1964. Sivut 284-285.

Japanilaisessa koulutusjärjestelmässä joka kanto hedelmää vuoden 1905 sodassa Venäjää vastaan.¹¹⁹

Tšiang puhui vallankumouksellisesta koulutuksesta jonka mukaista koulutusta hän alkoi ajaa läpi puolueensa ohjelmalla¹²⁰. Tšiang loi myös kansan kolmen periaatteen pohjalta Kuomintang koodin, 12 maksimaa.¹²¹ Niiden avulla hän uskoi, että kansalaisten kansallistunne herätetään, sivistystasoa nostetaan, Jumalan lahjana saatu kiinalaisen rodun lahjakkuus ja sivistystaso nousee arvoonsa sekä syntyy ”Kiinan henki”. Fundamentalistinen moraaliharjoittelu ja kyky yhteisen hyvän ajatteluun, velvollisuuden toteuttamiseen ja kurinalaiseen tottelemiseen seuraavat maksimien noudattamista. Tällä tavoin luodaan puuttuva yhteiskunnan tukipilari, *maanpuolustushenki*, asenteiden ja arvojen muokkaamisen myötä. Lopullisena tuloksena on ”love for the fatherland”¹²², rakkaus isänmaata kohtaan. Tarkastellaan seuraavassa yksityiskohtaisemmin kansalaisen sotilaskasvatuksen osa-alueita:

Kansallinen sotilaskoulutus

”Tennispelaaja joka pelaa joukkueensa puolesta samastuu joukkueeseensa ja joukkueovereihinsa sekä katsoo kunniakysymykseksi antaa kaikkensa joukkueelle, iloiten joukkueensa menestyksestä. Sama koskee kansallista sotilaskoulutusta. Kansalainen, joka käy vastaavalla tavalla kuin tennispelaaja läpi koulutuksensa samastuu maahan ja kansakuntaan ja kokee tappiot ja voitot omakseen”¹²³.

Tšiang pohtii, että juuri tällaiseen päämäärään sotilaskoulutuksen tulee tähdätä. Koulutuksen tulee olla sekä fyysistä että henkistä. Kouluttajan pyrkimys on kasvattaa kansalaisista lujasti kansalliseen puolustukseen uskovia, yhteistyökykyisiä ihmisiä jotka elävät kurinalaista ja rehellistä elämää. Tämä on tietysti sotilasjohtajan kannalta ihanteellista, luoda sotilaskoneita

¹¹⁹Tšiang Kai-šek, adressissaan “Revolutionary Education” 28.8.1938. Kirjasta “The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I- II. Sivu 99.

¹²⁰Tšiang, Samassa puheessa. Sodan aikana, vuodesta 1938 alkaen järjestettiin poliittisen koulutuksen instituutissa kursseja maakunnista tuleville alemman tason virkamiehille, jotta nämä levittäisivät tietoa eteenpäin. Kurssi oli suunnattu siviileille, mutta oli puhtaasti sotilasopetusta ja tähtäsi samalla yhtenäisen, nationalistisen politiikan levittämiseen.

¹²¹ Sama, sivu 100.

¹²² Sama, sivu 107.

¹²³ Tšiang, kirjassa San Min Chu I: The three principles of the people. With two supplementary chapters by Chiang Kai-shek. Taiwan 1964. Sivu 285.

jotka täyttävät tinkimättä käskyt eivätkä korruptoidu tai tee rikoksia vaan uhraavat kyselemättä itsensä.

Partiopoikatoiminta

”Aikuisten kansalaisten tulisi saada sotilaskoulutusta, nuorten tulisi suorittaa partiolaistoimintaa. Ne ovat yksinkertaisesti siviilikoulutuksen kaksi eri osa-aluetta”¹²⁴.

Partiolaistoimintaan kuului neljä osa-aluetta: Älyllinen, fyysinen, moraalinen ja sosiaalinen. Tšiang ajaa takaa käden taitojen oppimista teorian lisäksi. Hän huomauttaa, että osa sivistyneistä ei osaa käyttää kuin aivojaan, he eivät osaa tehdä mitään käsillään. Partiolaistoiminnan avulla nuori oppii myös käden taitoja joka on sotilaalliselta kannalta tarkasteltuna tärkeää.¹²⁵ Huomio on nykypäivää ajatellen aikaansa edellä ja äärimmäisen terävänäköinen: Nyky-yhteiskunnan (ja myös armeijan) yhtenä ongelmana on käden taitojen katoaminen korkeamman yleissivistyksen myötä.

Tšiang katsoi, että partiolaistoiminnan avulla nuoriso saa valmiudet tieteelliselle koulutukselle jatkossa mutta samalla saadaan rakennuspalikoita kansalliseen puolustukseen. Mainittakoon, että samaan aikaan Euroopassa tunnettiin järjestö nimeltä *Hitler Jugend* jolla oli samankaltaisia päämääriä.

Työvoimapalvelus

Kansallinen työpalvelus tulisi suunnitella ikään kuin fyysisen kunnon harjoituksena erityisesti osana siviilikoulutusta¹²⁶. Tšiang sanoi, että mies rakastaa yhteisöään paljon enemmän, mikäli hän on palvellut sitä jotenkin.

”Jos istutat lapsena puutarhaasi puun tulet huolehtimaan siitä erityisellä rakkaudella myös vanhuksena.”¹²⁷

Eli jos yhteiskunta tarvitsee apua, voidaan ihmiset kutsua suorittamaan korjaustöitä jotta he voivat samalla kehittää fyysistä voimaansa ja auttaa hyödyllisellä työllä maataan.

---

¹²⁴ Sama, Sivu 286

¹²⁵ Sama, Sivu 286.

¹²⁶ Sama, Sivu 287.

¹²⁷ Sama, Sivu 287.

Kansalaisen fyysinen ja henkinen hyvinvointi

Tšiang Kai-šek näyttää pitäneen tärkeänä kansalaisten fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Luonnollisesti sillä on positiivinen vaikutus myös sotilaalliselta kannalta katsottuna. Hyvinvoivat kansalaiset ovat motivoituneempia maanpuolustukseen ja myös jaksavat sotapalveluksen rasituksia paremmin. Fyysiseen hyvinvointiin kuuluvat Tšiangin mukaan puhtaus, kurinalaisuus, säännölliset elämäntavat, kohtuullinen syöminen ja juominen sekä urheilu. Henkistä hyvinvointia taas voidaan edistää kirjallisuuden, eri taiteiden, musiikin ja laulujen, uskonnon sekä uutena tuon ajan henkisenä vaikuttajana radion ja äänielokuvien avulla.¹²⁸ Seuraavaksi käsitellään Tšiang Kai-šekin ajatuksia kansalaisen hyvinvoinnin ja sitä kautta sotilaskunnan edistämisestä mainittujen henkisten ja fyysisten elementtien kautta:

Kirjallisuus ja sotilastaiteet:

Kaikista nautinnoista korkeimmat ja puhtaimmat löytyvät taiteesta. Muinaisen Kiinan kuusi taiteen muotoa, seremoniat, musiikki, miekkailu, sotavaunujen ajaminen, kaunokirjoitus ja matematiikka olivat osittain kirjallista ja osittain sotilaallista koulutusta. Vaikkakin Min Sheng järjestelmän (Min Sheng on yhtä kuin sosiaalinen hyvinvointi kiinankielellä) mukaisessa koulutuksessa aineet ovat moninaisemmat, ovat yhtäläisyys metodeissa ja päämäärä samat: Kouluttaa sekä sotilasasioita että kirjallista sivistystä¹²⁹. Tšiang uskoo kirjallisuuden ja runouden voimaan kansallistunteen herättäjänä. Hän näkee oman aikakautensa uuden kirjallisuuden ongelmallisena maanläheisyytensä takia ja peräänkuuluttaa perinteisen kiinalaisen kirjallisuuden voimakasta tunnetta. Samalla hän katsoo, että kommunistinen kirjallisuus tuhoaa kiinalaista kulttuuria. Edelleen hän haluaisi rajoittaa kaupallisen kirjallisuuden kulutusta ja nostaa esiin puhtaan, kauniin kirjallisuuden jollaista Kiinassa on kautta aikojen tuotettu.

Musiikki ja laulut:

”Musiikki ja runous ovat luonnollisia ihmisen tunteiden ilmentymiä. Muinaisen Kiinan musiikki kulki käsi kädessä runouden kanssa mutta nykyaikaista musiikkia pyörittävät liikemiehet puhtaasti kaupallisissa intresseissä vailla jaloa päämäärää.”¹³⁰

---

¹²⁸ Sama, Sivut 300- 317.

¹²⁹ Sama, Sivu 300.

¹³⁰ Sama, Sivu 304.

Tšiangin ohjelmassa musiikki on hallituksen säätelystä jonka avulla kohotetaan taisteluhenkä ja korkeampia arvoja. Tärkeimpänä olisi kansallislaulu, joka inspiroi kansalaisen uskoa ja patrioottisuutta. Samaten yliopistojen ja armeijan musiikin tulisi olla moraalialia kohottavaa. Kaupallinen musiikki aiheuttaa yleisön henkiselie hyvinvoinnille suuren uhan.¹³¹ Tšiangin ajatuksissa on perää kun ajatellaan 1960-luvun musiikin vaikutusta vaikkapa länsimaiseen nuorisoon. Sen ennaltaehkäisy vain jälkeenpäin ajatellen olisi ollut mahdotonta.

Tšiangin mukaan musiikin avulla voi lievittää kipuja, vaikuttaa tunteisiin ja jopa alentaa veren painetta. Sotilaskoulutuksessa musiikki olisi käyttökelpoinen työkalu opettaessa sotilaita ryhmänä toimimiseen. Yhteislaulu ja rytmikäs musiikki parantavat joukon yhteishenkä.¹³²

Kuvataiteet:

Tšiangin mukaan kaiken kuvataiteen, arkkitehtuurista maalaustaiteeseen tulisi heijastaa Kiinan ainutlaatuista kulttuuria ja tehdä kauneudellaan vaikutus katsojan silmään toisin kuin kaupallisten taiteiden. Tämän avulla kasvatetaan edelleen arvostusta omaa alkuperää ja kulttuuria kohtaan joka edesauttaa kansallistunnon nostamisessa.¹³³

Elokuvat ja radiolähetykset:

Äänielokuva ja radio ovat modernin teknologian kaksi muotoa joiden avulla voidaan siirtää tehokkaasti informaatiota kirjallisuudesta, taiteesta ja musiikista. Kaupalliset lähetykset johtavat negatiiviseen kehitykseen kirjallisuudessa ja draamassa. Kuomintang suhtautuu vakavasti molempiin medioihin yhteiskunnallisena vaikuttajana.¹³⁴ Tšiang oivalsi hyvin uuden medianmuodon, radion ja television, vaikutusmahdollisuudet yhtenä vahvana propagandan muotona. Hän halusikin vaikuttaa lähetyksiin ja luoda oman sensuurinsa tähän ”henkiseen vaikuttajaan”.

---

¹³¹ Sama, Sivu 304.

¹³² Sama, Sivu 305.

¹³³ Sama, Sivu 306.

¹³⁴ Sama, Sivu 309.

Uskonnosta Tšiang kirjoittaa, että vain uskonnollinen vakaumus ja vahva usko fundamentalistisiin periaatteisiin tasapainottavat voimia jotka säätelevät ihmisen persoonallisuuden kehitystä. Tšiang kirjoitti, että kommunistit eivät näe uskonnon merkitystä yhteiskunnan elämälle ja että yhteiskunnalla jolla ei ole uskontoa ei ole henkistä tasapainottavaa voimaa.¹³⁵ Tšiang kritisoi näin kommunistien ateistisuutta ja uskonnon vähättelyä ja painottaa uskonnon voimaa henkisenä voimavarana.

Fyysinen terveys ja onnellisuus:

*”Eläessämme maailmassa, jota dominoi valtapolitiikka, meidän kiinalaisten tulee luokitella itsemme itsenäisen ja vapaan valtion kansalaisiksi ja kehittää mielemme ja ruumiimme täydelliseen tasapainoon. Meidän tulee harjoittaa itsemme täydellisiksi niin sotilaallisissa kuin älyllisissäkin ominaisuuksissamme.”*¹³⁶

Tšiangin mukaan kansalainen tarvitsee terveellisen ja onnellisen elinympäristön terveellisine elämäntapoineen, joita ovat puhtaus (vaatteet, huonekalut, elintarvikkeet jne. tulee olla täysin puhtaita ja siistejä), säännöllisyys (aikataulut, rutiinit kellon tarkkuudella), sekä kohtuullisuus (ruoka, juoma, vain sen verran kuin ruumis tarvitsee). Jälleen hyvin nyky-yhteiskunnan ongelmia ennustaen Tšiang puhuu työstä josta ei tule stressiä ja kiireettömämmästä elämäntavasta riittävine yöunineen pyrkien näin parantamaan elämänlaatua.

Kansalaisen fyysinen kasvatus:

Tšiang Kai-šekin strategiaan kuuluu myös kansalaisen ohjattu fyysinen kasvatus. Tämä on ymmärrettävä pyrkimyksenä parantaa reserviläisten sotilaskuntoa mahdollista kriisiä silmälläpitäen. Jälleen voidaan havaita yhtymäkohta länsimaiseen nyky-yhteiskuntaan jossa pysyvien liikuntaharrastusten herättäminen on Suomessakin yksi armeijan ja varusmiespalveluksen päämääristä. Tšiangin ohjelmassa kaikkien, niin nuorten kuin vanhojenkin molempia sukupuolia, tulisi harjoittaa fyysistä kuntoa. Tämä mahdollistetaan rakentamalla urheilukenttiä ja -halleja, pitämällä säännöllisesti valmennusleirejä ja urheilukilpailuja, panostamalla koululiikuntaan sekä tukemalla urheiluorganisaatioita kaikin tavoin.

---

¹³⁵ Sama, Sivun 311.

¹³⁶ Sama, Sivun 312.

Tšiang Kai-šekin mukaan tärkeimpiä urheilulajeja, joihin tulisi panostaa, on kahdeksan erilaista.¹³⁷ Näiden lajien avulla reserviläisen valmius sodan ajan tehtäviin säilyy vaadittavalla tasolla.

1. *Ammunta.* Ammunnan tulee olla yksi sotilaskoulutuksen tärkeimmistä lajeista. Muinaisen Kiinan aikainen sanonta, joka pätee niin jousiammuntaan kuin nykyaikaiseen kivääriammuntaan, kuuluu näin: ”ampujan tulee kyetä olemaan rauhallinen ja keskittynyt sekä tähtäämään tarkasti”.

2. *Kyky ohjata ajoneuvoa.* Ajaminen on Tšiangin mukaan yksi sotilaskoulutuksen pääaineista. Muinaisessa Kiinassakin ajajia arvostettiin hänen mukaansa yhtä tärkeinä kuin jousiampujia. Tällä Tšiang tarkoittanee modernin armeijan uudentyypisiä kulkuneuvoja joiden ajokyky aasikärryn kulkevalle kansalle ei varmastikaan ollut itsestäänselvyys. Samalle aikakaudelle ajoittuu Kiinan uusien maanteiden ja rautateiden rakentaminen.

3. *Uinti, luistelu, hiihto ja soutaminen.* Koska pohjoisen maakunnissa ei välttämättä tiedetä merenkulusta mitään eikä päinvastoin etelässä osata hiihtää kuten kylmemmillä seuduilla on välttämätöntä opettaa näitä yleistaitoja kaikille, Tšiang kirjoitti. Tähän lienee syynä se, että sotajoukko voi joutua kuitenkin palvelemaan muuallakin kuin kotiseudullaan.

4. *Kiinalainen nyrkkeily.* Tšiang perustelee, että perimmäisenä tarkoituksena tällä lajilla on mahdollistaa lähitaistelutilanteessa rauhallisena pysyminen, kehon ja mielen koordinoiminen jotta ratkaisevalla hetkellä pystyy kohdistamaan iskun kohteeseen kaikella ruumiin ja sielun voimalla. Aseettoman kamppailun taidoilla on Kiinassa ja Aasiassa pitkät ja edelleen hyvin vahvat perinteet. Poiketen länsimaisesta kamppailu-urheiluperinteestä monissa aasialaisissa lajeissa myös henkistä kasvua korostetaan huomattavan paljon.

5. *Tanssiminen.* Muinaisessa Kiinassa tanssi oli olennainen osa seremonioita ja musiikkia. Sen lisäksi, että sillä voi ilmentää yksilön tunteita, on sillä toinen merkittävä tehtävä: Kouluttaa suuria joukkoja samanaikaiseen liikehdintään ja samalla kehittää yhteistyökykyä. Sama tehtävä on sulkeisjärjestysharjoittelulla, jollaisena me länsimaissa ymmärrämme sotilasjoukon ”tanssimisen”.

---

¹³⁷ Sama, Sivut 314-317.

3.3 Tšiing Kai-šekin kansallinen strategia: periaatteiden käyttö yhtenäisen ja voimakkaan armeijan luomiseksi

”Valmistelujen vuoksi voittoa kenraali saa kansansa taistelemaan kuin padottu vesi, joka nopeasti vapautettuna syöksyy pohjattomaan syvyyteen”¹³⁸

Armeijan henkinen liikekannallepano

Tässä aluvuossa pyritään osoittamaan yhteys kansan kolmen periaatteen ja Tšiing Kai-šekin strategian (voimakkaan armeijan ja kansallisvaltion luomiseksi) välillä. Edellisten välinen yhteys tulee esiin tarkasteltaessa Tšiingin ajatuksia ja keinoja henkisen vahvuuden parantamisesta. Kappaleessa käsitellään yksityiskohtaisesti kahta Tšiingin kuomintangille kehittämää strategiaa, uuden elämän liikettä sekä kampanjaa nimeltä ”vastarinta ja jälleenrakentaminen”. Näyttäisi siltä, että ohjelmilla on ollut merkitystä yhteisen rintaman aikaansaamisessa ja että niiden taustavaikuttimena ovat toimineet Sun Yat-senin periaatteet.

Tšiing Kai-šekin aikana Kiinan puolustuslaitos uudistui radikaalisti. Hänen aikakaudellaan käydyissä sodissa Kiinan kansallinen identiteetti vahvistui ja vaikutti pitkään vielä hänen jälkeensä¹³⁹. Yksi Tšiingin merkittäviä saavutuksia armeijan uudistamisessa oli sen kokoaminen erillisistä yksityisarmeijoista kansalliseksi armeijaksi. Tämä vaati tosin uudenlaisten keinojen löytämistä yhdistääkseen yhteiskunnan, valtion ja armeijan toisiinsa.¹⁴⁰ Tšiing, kuten kaikki kiinalaiset, arvosti suuresti historiaa ja käytti hyväkseen historiallisia esimerkkejä menneestä Kiinan suuruudesta Sun Yat-senin tapaan. Keinot löytyvätkin historiasta:

”Kiinalaiset antavat historialle yhä suuren merkityksen. Ihminen ja ihmisen toiminta ovat olleet keskeistä kiinalaisessa ajattelussa, ei metafyyssinen spekulatio...historia on säilynyt viitekehyksenä, johon jatkuvasti tukeudutaan”¹⁴¹.

Tšiingin puheesta vuodelta 1941 on nähtävissä koko prosessin punainen lanka: Tšiing toteaa koko kansan kolmen periaatteen hengen nojaavan painollaan kansalliseen puolustukseen ikään kuin takuuna kansallisesta hyvinvoinnista¹⁴².

¹³⁸ Sun Tzu, Sivu 96.

¹³⁹ Van de Ven, Hans: Warfare in Chinese history. Hollanti 2000. Sivu 23.

¹⁴⁰ Van de Ven, Sivut 23-24.

¹⁴¹ Huotari, Seppälä, Sivu 35.

Tšiang Kai-šekin aloittaessa yhtenäisen armeijan luomisen Kiinassa taisteltiin nationalistien ja kommunistien kesken. Molemmilla oli omat armeijansa. Kommunistien armeija oli kuitenkin huonosti aseistettu (Stalinin suurin tuki Maolle tuli maailmansodan jälkeen sisällissotaa varten ¹⁴³) ja hajallaan. Lisäksi sot lordit, omia maakuntiaan hallitsevat ”lääninherrat” jotka Tšiang oli 1920-luvun pohjoisen operaatiollaan alistanut muodolliseen valtaansa, valvoivat omilla armeijoillaan alueelleen kuuluvia maakuntia ja kaupunkeja (ks. kartta, LIITE I). Valvomisen tapahtui lähinnä pelolla ja terrorilla. Tästä johtuen talonpojilla oli maakunnissa myös omia ”kyläkaarteja”, aseinaan sirpit ja jokunen ikivanha musketti ja tehtävänä suojella peltoja ja kyliä niin sot lordeilta kuin liikkuvilta rosvoilta.¹⁴⁴ Kuitenkin sodan alkaessa Tšiang Kai-šekin onnistui yhdistää kuomintang, kommunistit ja sot lordit yhtenäiseksi rintamaksi Japania vastaan. Kuinka yhdistäminen sitten käytännössä onnistui?

Ilmeisen tärkeä osa aasialaista sotataittoa on aina ollut *henkinen voima*, kuten japanilaisilla *bushido*. Henkistä voimaa Tšiangille selvästi tarkoitti kansan kolmen periaatteen noudattaminen. Tšiangin strategia näyttää olleen kansan ja massojen henkisen vahvuuden synnyttäminen ja kehittäminen kansan kolmeen periaatteeseen nojaten.

Tšiang määräsi sodan aikana suoritettavaksi liikekannallepanojen ohessa myös *henkisen* liikekannallepanon. Miesvoiman ja materiaalin mobilisoinnin lisäksi tuli mobilisoida henkiset voimavarat. Tšiangin mukaan ohjelmassa tuli keskittää kaikki aika ja voima henkiseen, poliittiseen ja taloudelliseen jälleenrakentamiseen. Näin kansan kolmen periaatteen lopullinen tavoite muuttuisi realismiksi.¹⁴⁵ Tämän kampanjan avajaispuheessa toukokuussa 1939 hän määräsi annettavaksi kansalaisen lupauksen, jossa jokaisen tuli vannota noudattavansa seuraavia ehtoja¹⁴⁶:

---

¹⁴²Tšiang Kai-šek, puheessaan “National Defence First” 1.3.1941, kirjassa “The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II. sivu 563.

¹⁴³ Spence, Chin, Sivut 119-121.

¹⁴⁴ Spence, Chin, Sivut 119-121.

¹⁴⁵ mm. Tšiang kirjassaan Soviet Russia in China (1957) Sivulla 221 ja Tšiang Kai-šek adressissaan “Citizen’s Pact” 1.5.1939, kirjasta “The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II”. sivut 222- 224.

¹⁴⁶Tšiang Kai-šek, samassa adressissa.

- emme toimi kansan kolmen periaatteen vastaisesti
- emme riko hallituksen määräämiä lakeja ja asetuksia vastaan
- emme petä valtion luottamusta
- meistä ei tule maanpettureita
- emme liity epäilyttäviin organisaatioihin
- meistä ei tule upseereja tai sotamiehiä vihollisen tai nukkehallituksen armeijaan
- emme toimi vihollisen tai pettureiden oppaina
- emme vakoile vihollisen tai pettureiden laskuun
- emme työskentele vihollisen tai pettureiden laskuun
- emme hyväksy vihollisen tai pettureiden pankkeja ja pankkikuitteja
- emme osta tavaraa viholliselta
- emme myy elintarvikkeita tai muuta materiaalia viholliselle tai pettureille

Tavoitteena kampanjalla oli Tšiangin kirjoitusten mukaisesti sekä kansan moraalien kohottaminen että uudenlaisen elämän saavuttaminen. Lisäksi jokaisen tuli ymmärtää, että valtio ja kansa ovat kaiken yläpuolella, on sotilaallisesti välttämätöntä voittaa sota ja kansan voiman ja tahdon pitää keskittyä voiton saavuttamiseen. Tšiangin mukaan joka päivä ja joka hetki tulee ponnistella kunnes vihollinen on kulunut loppuun ja kiinalaiset ymmärtävät kansalliset päämääränsä.

Edelleen lupaus ja henkinen liikekannallepano ovat voimakkaampi ase kuin lentokoneet tai pommit. Myös Sun Yat-sen opetti, että todellinen *voima* on 90 prosenttisesti henkistä voimaa. Henkinen voima on vahvempi kuin aseet ja materiaali¹⁴⁷. Lupauksen sisältöä tarkastellessa vaikuttaa siltä, että vedoten kansan kolmen periaatteen puhtaaseen ja rehelliseen kansalaiseen Tšiang halusi vaikeuttaa Japanin vaikutusmahdollisuuksia jo valtaamiensa maakuntien (kartta, LIITE II) asukkaisiin niin sotilaiden ja vakoojien värväämisen kuin puhtaasti jokapäiväisen elämän, kaupankäynnin ja sosiaalisen kanssakäymisen osalta. Nukkehallituksella viitataan Mantshuriaan, jossa kiinalaista väestöä hallittiin Japanin ohjailemalla hallituksella ja jonka vaikutusta Tšiang pyrki vähentämään.

---

¹⁴⁷ Sama, sivut 216- 218.

Henkinen liikekannallepano, jonka osa-alueiksi voidaan mielestäni lukea jäljempänä käsitellyt ”uuden elämän liike” ja sen jatkumona aloitettu projekti ”vastarinta ja jälleenrakentaminen”, näyttää olleen oleellinen osa Tšiang Kai-šekin strategiaa kansallisen puolustuksen luomisessa. Henkisen liikekannallepanon perustana on ollut kansan kolme periaatetta, kuten Tšiang itse puheessaan todistaa:

*”Mikä on tämä yhteinen usko? ei enempää eikä vähempää kuin San Min Chu I, kansan kolme periaatetta joiden lopullinen maali ja korkein poliittinen ideologia on universaali veljeys.”*¹⁴⁸

Uuden elämän liike

Italiassa oli fasismi, Saksalla natsismi, Neuvostoliitolla 1. ja 2. viisivuotissuunnitelma ja amerikkalaisilla ”new deal”. Kaikilla yhteisenä päämääränä oli ratkaista taloudellisia ongelmia ja nostaa kansan hyvinvoinnin tasoa¹⁴⁹. Vaikka osalla liikkeistä olisi ollut ehkä myös hieman toisenlaisiakin päämääriä, on ilmeistä että niiden tavoitteena on ollut myös talouden ja sitä kautta myös sotilaallisen voiman tason nostaminen. Tässä luvussa käsitellään Kiinan versiota edellisistä, joka tunnetaan nimellä uuden elämän liike.

Kiinalla oli omat samankaltaiset ongelmansa kuin edellä luetelluilla valtioilla ja varsinkin maaseudun väestön hyvinvointi oli edellisiin maihin verrattuna paljon suurempi ongelma. Lisäksi imperialistien ja naapurimaa Japanin uhka oli jatkuvasti olemassa. uuden elämän liikkeen ajatus lienee syntynyt 1920-luvun lopun kommunismin vastaisen kampanjan aikana Tšiangin huomattua, että pelkkä kommunistien hallussa olevien alueiden valtaaminen ei riitä, vaan yhteisen hengen luomiseksi alueella täytyy parantaa sekä taloutta että sosiaalisia rakenteita¹⁵⁰. Tšiang ja hänen vaimonsa käynnistivät virallisesti liikkeen vuonna 1934. Tšiang itse sanoi myöhemmin Japanin sodan aikana, että sosiaaliselta tavoitteeltaan uuden elämän liike oli tarkoitettu kansallisen hengen ja itsetunnon nostamiseen ja että sotilaalliselta kannalta liike tähtäsi pelkästään siihen, että joka ikinen ”kynnelle kykenevä” mies saa sotilaskoulutuksen¹⁵¹.

¹⁴⁸ Sama, sivu 178.

¹⁴⁹ Cheng, Pei-kai, Lestz, Michael, and Spence, Jonathan D., *The Search for Modern China*, New York: W.W. Norton and Company, 1999. sivut 295-300. I16.2 *Mme. Chiang on the New Life movement, 1935*. Madame Chiang Kai-shek, *General Chiang Kai-shek and The Communist Crisis* (Shanghai: China Weekly Review Press, 1935), sivut 55-73. Viitattu 20.8.2006. Saatavilla internetistä: <http://www.isop.ucla.edu/eas/restricted/chiang.htm>, UCLA Center for East Asian Studies.

¹⁵⁰ Cheng, Lestz, Spence, s. 295-300.

¹⁵¹ Tšiang Kai-šek kirjassaan *Chinas destiny*. Sivut 122.

Hu Pu-yun näkemyksen mukaan liikkeen tavoite oli seuraava: Maan pelastamisen perustaksi sekä mahdollistaakseen ihmisille sekä taloudellisen selviytymisen että kommunistien myrkyllisten ajatusten hävittämisen Tšiang Kai-šek loi uuden elämän liikkeen kansan kolmen periaatteen tueksi. Liikkeen päätavoitteena oli tehdä maasta henkisesti hyvinvoiva sekä kasvattaa kansallisen puolustuksen henkistä puolta.¹⁵² Tšiang itse määritteli tavoitteeksi vanhojen arvojen nostamisen uudelleen ihmisten ajatteluun: Ihmisten tulisi olla valmistautuneita ja kykeneviä kantamaan vastuuta ja noudattamaan kuria silloin, kun kansakuntaa uhkaa vaara. Valtion olemassaolon säilyttämiseksi tulee taistella yhteisessä rintamassa.

Uuden elämän liike jakautui neljään uuteen periaatteeseen: *Li* eli hyvät tavat ja kohteliaisuus (propriety), *Lien* eli oikeudenmukaisuus ja rehellisyys (righteousness), *I* eli puhtaus tai viattomuus, myös oikeus (purity, justice) sekä *Chih* eli tunnollisuus (conscientiousness).¹⁵³ Näiden neljän säännön avulla ihmisten jokapäiväisestä elämästä tulisi kurinalaista, puhtautta vaalivaa, korutonta, vilpitöntä sekä täsmällisyyttä ja tarkkuutta noudattavaa¹⁵⁴, joka olisi Kiinan viisituhatuotisen kulttuurin kehityksen tulos.

Tšiangin tarkennukset sanojen merkityksestä kuvaavat niiden selvää yhteyttä muinaisen Kiinan hyveisiin: Esimerkiksi *Li* tarkoittaa säädelyä asennetta: mieli, sydän ja käytös ovat kaikki yhtä. Tosin sodan aikana se tarkoittaa Tšiangin ajatusten mukaan ennen kaikkea hyvän käytöksen sijaan hyvää kuria, *I* taas sodan aikana ennen kaikkea uhrautumista. *Chih* taas tarkoittaa Tšiangin mukaan myös itsetietoisuutta, itseluottamusta ja kunniaa, sota-aikana sankarimaista taistelemista. Neljäs, *Lien*, tarkoittaa kriisitilanteessa oikean ja väärän erottamisen sijaan säästäväisyyttä ja talouden hallintaa kansakunnan sotaan kuluvien voimavarojen säästämiseksi.¹⁵⁵

Kiinalainen historian arvostus tulee jälleen näkyviin. Tšiang ammentaa muinaisen Kiinan soturiajattelua oman aikansa yhteiskuntaan, pyrkien ehkä nostattamaan samantyyppistä soturikulttia kuin naapurimaan Japanin samuraikulttuuri aikanaan, joka siis vaikutti

¹⁵² Hu Pu-yu, Sivu 166.

¹⁵³ mm. Hu Pu-yu, Sivu 166 ja Tšiang Kai-šek, the Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937–1945 I- II. sivu xxii.

¹⁵⁴ Hu Pu-yu, sivu 166.

¹⁵⁵Tšiang Kai-šek: the Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I- II. Tšiangin puheissa on nähtävissä pitkin sotaa samat teemat, hän viittaa puhueessaan uuden elämän liikkeestä aina samoihin päämääriin. Asia tulee ilmi toistuvasti kohdissa, joissa puhutaan ko. kampanjasta.

voimakkaasti koko Japanin yhteiskuntaan. Huolimatta länsimaisen mallin mukaan uudistuvista asevoimista Tšiing pyrki selvästi säilyttämään kiinalaisen *henkisen voiman* sotataidossaan.

Sanojen merkitysmuutokset kriisin ajalle vaikuttavat aika radikaaleilta, ainakin englannin- ja suomenkielellä tarkasteltuna. Ehkä merkittäväintä Tšiingin ajatuksissa uuden elämän liikkeestä on kiinalaisen ihmisen elämäntapamuutos, johon ohjelma tähtää. Tavoite sinänsä on valtava, palauttaa muinainen ajattelu koko valtavan väestömäärän asenteisiin. Ratkaisuna hän näkee itseopiskelun sekä massakoulutuksen yhdistelmän. Tšiingin mukaan uuden elämän liike on rauhan ajan elämän standardi ja sodan ajan elämäntapa¹⁵⁶.

Liikkeellä oli henkisen kasvatustyön lisäksi myös käytännöllisiä toimia. Liikkeelle perustettiin esikunta johtamaan käytännössä henkistä kasvatustyötä. Tšiingin mukaan esikunta organisoi vuonna 1938 rintamalle *sota-alueen palvelujoukot*, joiden tehtävänä oli haavoittuneiden sotilaiden hoito, rintamalla ja koulutuskeskuksissa olevien sotilaiden olojen parantaminen, säästökampanjoiden markkinointi sekä nuorison kesäleirien palveluksen organisointi¹⁵⁷.

18. helmikuuta Vuonna 1940, liikkeen kuusivuotispäivänä, Tšiing puhui radiossa liikkeen merkityksestä sekä saavuttamista tuloksista¹⁵⁸. Puheesta ilmenee, että liikkeeseen on tullut mukaan uusia elementtejä: *Henkinen liikekannallepano*-kampanjan elvyttäminen, esikunnan organisoima ”*haavoittuneiden ystävät*”-liike, *kansalaisen huumeidenvastainen* yhdistys (oopiumiongelmia vastaan) sekä *kansalaisen fyysisen kasvatuksen järjestö*. Viime mainittu järjestö mm. pyrki lisäämään vuorikiipeilyä, uinnin, nyrkkeilyä ja muiden modernien urheilumuotojen harrastamista kotirintamalla voimakkaiden ihmisten ja sitä kautta fyysisesti voimakkaan kansan luomiseksi¹⁵⁹. Fyysisen kasvatuksen Tšiing lisäsi, kuten edellä on kerrottu, myöhemmin osaksi Sun Yat-senin periaatteita.

¹⁵⁶Tšiing Kai-šek, uuden elämän liikkeen yhdeksännen vuosipäivän viestissään ”Our Spiritual Force” 18.2.1943. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II. sivu 741.

¹⁵⁷ Tšiing Kai-šek uuden elämän liikkeen viidentenä vuosipäivänä julkaisemassaan adressissa 18.2.1939. The Collected Wartime Messages, sivu 188.

¹⁵⁸ Tšiing Kai-šek uuden elämän liikkeen kuudennen vuosipäivän adressissa ”New Life in Wartime”, 18.2.1940. The Collected Wartime Messages, sivu 380.

¹⁵⁹Tšiing Kai-šek, samassa adressissa. sivu 380.

Tšiang linjasi puheessaan myös uusia tavoitteita ”sodan ajan elämäntavalle” ja palvelujoukoille: Kansantalouden parantaminen ja sota-ajan tuotannon lisääminen¹⁶⁰. Tavoite sisälsi mm. keinoja peruselintarvikkeiden hinnan alennuksiin, japanilaisten tuotteiden sekä Japaniin vietävien tuotteiden pannan, maatalouden ja teollisuuden kehittämisen, teiden rakentamisen, karjatalouden elvyttämisen luomalla paremmat edellytykset kuljetuksille (maakunnissa yleisiä muuli- ja hevoscärryt) sekä naisten liikkeen herättämisen (*”uuden elämän liikkeen naisten käsityö instituutti”, ”sotilaiden perheiden tehtaot”*).

Uskon, että uuden elämän liikkeen merkitys on saattanut olla suuri kiinalaisten hengen ja yhteenkuuluvuuden nostajana. Esimerkiksi lääkintähuoltoon panostamisella on varmasti moraalialia kohottava vaikutus. Kiinan armeijan haavoittuneiden hoitoa moitittiin sodan alussa ulkopuolisten tarkkailijoiden toimesta suorastaan välinpitämättömäksi. Usein haavoittuneet jätettiin teiden varsille oman onnensa nojaan jättäen taskuun muutamia kolikoita omatoimisen selviytymisen avuksi¹⁶¹. Muutoinkin ohjelma osoittaa, että Tšiang panosti sotatoimien lisäksi vahvasti kotirintaman oloihin ja sodanaikaiseen talouteen. Taustalla heijastuu Sun Yat-senin periaatteet, nationalismi, demokratia ja hyvinvointi.

Uuden elämän liike oli Tšiangin oma ohjelma. Ehkä siksi kirjoittaessaan ja puhuessaan ohjelmasta hän ei viittaa kansan kolmeen periaatteeseen niin voimakkaasti kuin muualla teksteissä ja muiden ”ohjelmien” yhteydessä. Kuitenkin yhteys periaatteisiin on selvästi nähtävissä ja viimeistään silloin kun ohjelman onnistuminen on kyseenalaista, Tšiang pyrkii nostamaan profiiliaan maininnalla kansakunnan isän ajatuksiin pohjautuvasta ohjelmasta. Edellisten sivujen tekstin pohjalta voidaan päätellä, että hyvistä tarkoituspäristään huolimatta liikkeellä oli myös itsekkäitä tavoitteita: Tšiang halusi varmasti hyvinvoivan kansan lisäksi kansan, joka myös ajattelee *hänen* haluamallaan tavalla. Eli toisin sanoen uuden elämän liike oli yksi Tšiangin ja kuomintangin päämääriä ajavista propagandaohjelmista. Joissain yhteyksissä liikettä on verrattu Saksan propagandakoneiston toimintaan samalla aikakaudella. Jos tarkastellaan Tšiangin sotilaallista strategiaa 1930-luvulla ja sodan ensimmäisenä vuonna 1937, huomataan yhteys kansalliseen strategiaan, jonka osana uuden elämän liike toimi. Alkuvaiheen yhteenottojen sotilasstrategiassa juuri taisteluhenki ja uhrautuvuus olivat Tšiangin ajatuksissa päällimmäisenä.

*”Uuden elämän liike on aseellisen vastarintamme periaatteellinen motivoiva voima. Lisäksi se on San Min Chu I:n (kansan kolmen periaatteen) toteutumisen perusta”*¹⁶².

¹⁶⁰ Sama, sivut 380- 381.

¹⁶¹ Spence, Chin, sivu 129.

¹⁶²Tšiang Kai-šek, uuden elämän liikkeen yhdeksännen vuosipäivän viestissään “Our Spiritual Force” 18.2.1943.

”Vastarinta ja Jälleenrakentaminen”

”Meneillään olevan sodan luonne (Japanin sota 1937-) on täysin toisenlainen kuin minkään koskaan historiassamme käydyn sodan... Tästä syystä, kuomintang ja hallitus, ainutlaatuisen sodan ollessa meneillään, on päättänyt uudesta toimintalinjasta, joka on samanaikaisesti sekä vastarintaa että jälleenrakennusta”¹⁶³.

Tämä uusi toimintalinja, joka oli tuleva jatkumaan koko kahdeksanvuotisen sodan ajan, oli nimeltään *Kang Chan Chien Kuo*, käännettynä *aseellisen vastarinnan ja kansallisen jälleenrakentamisen ohjelma*. Sittenkin käyttöön otettiin lyhyempi nimi *”vastarinta ja jälleenrakentaminen”*.

Tässä Tšiangin vuoden 1938 suunnitelmassa on neljä päätoimintalinjaa: 1.) Diplomatia, jonka avulla Kiinan pitäisi, ilman itsenäisyyden ja itsemääräämisoikeuden uhraamista, sallia yhteistyö kaikkien ystävällismielisten maiden kanssa käydäkseen yhteiseen taisteluun imperialistisia vihollisia vastaan. 2.) Sisäinen hallinto, joka tulisi järjestää siten, että paikallishallintotason menettelytavat ovat yhtenäiset maan hallituksen kanssa. Tämän avulla kansan voima ja tahto ovat yhtä, siten palvellen kansallisia päämääriä. 3.) Kansantalous. Suunnitelmallinen talous, joka tulisi saattaa käytäntöön siten, että kansallinen puolustus ja kansan hyvinvointi saataisiin kehittymään ja täyteen voimaansa. Siten Kiinasta voi tulla puolustukseltaan voimakas ulkoista aggressiota vastaan. 4.) Kulttuuri ja ajattelu, jossa tavoitteena on perinteisten moraalikäsitteiden ja uuden tieteen yhdistäminen.¹⁶⁴

Toimintalinjan päämäärät ovat jälkikäteen helposti tulkittavissa. Diplomatian keinoin Tšiang pyrki selvästi pääsemään liittoon Japanin vihollismaiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoitti liittoutumista Yhdysvaltojen kanssa yhteiseen Tyynenmeren sotaan vuoden 1941 Pearl Harbourin hyökkäyksen jälkeen. Muita suurstrategian piirteitä oli pyrkimys luoda koko Aasiaan Japanin vastainen liittouma ja mieliala luomalla positiivisia suhteita naapurimaihin kuten Vietnamiin ja Thaimaahan¹⁶⁵. Tällä oli vaikutusta myös puolustusstrategiaan, koska

---

The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II. sivu 738.

¹⁶³Tšiang Kai-šek kirjassaan *Chinas destiny*. Sivun 125.

¹⁶⁴ Sama, sivut 125-126.

¹⁶⁵Tšiang Kai-šek, *The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II*. Kirjassa on useita naapurimaille suunnattuja viestejä ja puheita josta diplomatian pyrkimykset on selvästi nähtävissä. Pu Hu-yu taas kirjoitti, että Tšiangin mukaan sodanajan ulkopoliittikan tavoitteena oli liittyä yhteiseen rintamaan kaikkien mahdollisten Japania vastustavien voimien kanssa yhteisen rintaman muodostamiseksi ja Aasian rauhaan saattamiseksi. (*Military Exploits and deeds*, sivu 199).

naapurimaiden kautta kulki elintärkeitä kulkureittejä Kiinaan. Lisäksi Tšiang ilmeisesti toivoi (kommunismiin vastaisuudestaan huolimatta) Neuvostoliiton liittymistä Japanin vastaiseen rintamaan. Lopullisena tavoitteena diplomatialla ja politiikalla olisi tietenkin ollut nationalismin periaatteen mukaisesti Aasian suurvalta, Kiina. Päätoimintalinjat liittyvät pääosin kuitenkin kansalliseen strategiaan:

Sisäisen hallinnon saaminen kansallisia päämääriä palvelevaksi kuulostaa jälkikäteen pyrkimykseltä naamioida kuomintangin valta ja Tšiangin oma halukkuus diktatuuriin yhteisen hyvän nimissä tarvittavaksi toimintatavaksi. Viittaus paikallishallintotason poikkeaviin menettelytapoihin voi tarkoittaa kommunisteja tai sitten paikallishallinnossa ilmeisesti yleistä korruptiota ja mielivaltaa. Toimintalinjan avulla Tšiang lienee pyrkinyt poistamaan ongelmia ja saamaan kansan kolme periaatetta ja ennen kaikkea demokratian ja nationalismin käyttöön myös paikallishallintotasolle.

Kolmas toimintalinja, kansantalous, viittaa mielestäni selvästi siihen, että Tšiang on pystynyt ennakoimaan Japanin sodan kestävän niin kauan kuin jommankumman osapuolen resurssit loppuvat. Sota-ajan talouden kehittäminen ja koko maan talouden suunnitelmallinen elvyttäminen palvelivat siten nationalismin ja sosiaalisen hyvinvoinnin periaatteiden toteutumista. Varsinaisesti Tšiang pääsi toteuttamaan talouden parantamisen aikanaan Taiwanissa, joka nousikin kokoonsa nähden taloudellisesti voimakkaaksi valtioksi.

Neljäs toimintalinja, kulttuuri ja ajattelu, heijastelee samoja ajatuksia kuin jo edellä käsitelty luku Tšiang Kai-šekin lisäykset periaatteisiin. Tšiang pyrki Sun Yat-senin tavoitteisiin nationalismin ja sosiaalisen hyvinvoinnin alueella mutta tarkensi omilla ajatuksillaan tavoitteitaan kulttuurin ja ajattelun osalta panostamalla koulutukseen ja vapaa-aikaan.

*”Täten vastarinnan ja jälleenrakentamisen suunnitelma on nähtävä kansan kolmen periaatteen alkuperäisen idean kristallisoitumisena”.*¹⁶⁶

Edellisistä voidaan nähdä, että sodan aikana toimeenpantu toimintalinja on samankaltainen kuin esimerkiksi 1930-luvun uuden elämän liike. Kyseessä ei vain enää ollut sisäinen taistelu, vaan torjuntataistelu ulkoista hyökkääjää, Japania vastaan. Kuten Tšiang itse toteaa, että ilman kansan kolmea periaatetta ei olisi ollut mitään vastarintasotaa¹⁶⁷

¹⁶⁶Tšiang Kai-šek, *Chinas destiny*. Sivut 126.

¹⁶⁷ Sama, sivu 128.

Kesällä 1938 Tšiang organisoivat vastarinta ja jälleenrakentamisen kampanjaan uuden elementin, *San min chu i-youth corps:n*¹⁶⁸, nuorison aktivointiin tähänneen ohjelman. Nimikin jo kertoo, että kansan kolme periaatetta ovat jälleen ohjelman punaisena lankana. Adressissa, joka julkaistiin 16. kesäkuuta, on selvitetty ”nuorisojoukkojen” motiivit ja tavoitteet: Tšiang katsoo nuorison olevan perusta, jonka päälle on hyvä alkaa rakentaa tulevaisuuden kansakuntaa, Sun Yat-senin hengessä. Kuten Sun sanoi, ymmärtäminen on vaikeaa, tekeminen helppoa. Niinpä nuorison on opiskeltava kansan kolmea periaatetta joukoissa. Nuorison koulutuksen avulla kitketään turmeltuneet tavat ja ajatukset ja kasvatetaan moderneja, vahvan kansallistunteen omaavia kansalaisia. Nuorisolle annetaan sekä henkistä että fyysistä koulutusta vain yhteen päämäärään tähden: Ehdoton lojaalisuus ja yhteishenki periaatteiden hengessä.¹⁶⁹

Nuorisoliikkeen toteuttamisen Tšiang jakoi kuuteen pääteemaan: 1.) Sodan ajan joukkoihin liittäminen: Nuoriso tulisi aktiivisesti ottaa mukaan kansalliseen puolustukseen, sotatuotantoon, viestintään ja propagandaan sekä koulutustyöhön. 2.) Vähintäänkin sotilaskoulutuksen perusasiat koulutettava kaikille joukon jäsenille. 3.) Poliittinen opetus, perustuen kansan kolmeen periaatteeseen. 4.) kulttuurinen jälleenrakennus tulemalla tietoiseksi oman kulttuurin rikkaudesta. 5) kova työ ja palvelus, kuten tohtori Sun opetti: elämän tarkoitus nojaa työntekoon. 6) tuotanto ja tutkimus tulisi saattaa nykyaikaisten teknologisten vaatimusten tasolle. Nykyaikaisen tutkimuksen avulla nuoriso, tulevaisuuden yhteiskunnan tukipilari, hallitsee aivan uuden tyyppisen kansallisen luonteenpiirteen.

Kaikkien edellä lueteltujen avulla Tšiang katsoo kytkevänsä yhteen koko nuorison, niin tulevat sotilaat, tutkijat, maanviljelijät, kauppiat kuin opiskelijatkin. Kaikille annettulla systemaattisella koulutuksella Tšiang yhdistää nuoret modernin valtion perustaksi: Valtion, jonka perustana ovat San Min Chu I sekä uuden elämän liikkeen neljä suurta toimintaperiaatetta.¹⁷⁰ Tšiang Kai-šek ennakoivat varmasti tällä nuorison koulutusstrategiallaan pitkän tähtäimen tapahtumia. Ajatus on erittäin kaukonäköinen, käytännön toteutumisessa lienee ollut ongelmia muiden lähteiden valossa. Joka tapauksessa nuorison koulutus jäi Tšiangin osalta muutamaa ikäluokkaa sodanjälkeisen vallanvaihdoksen myötä (nykyisin Kiinassa on kuitenkin satoja miljoonia korkeakoulutuksen saaneita). Huomion arvoinen

¹⁶⁸Tšiang Kai-šek kiinalaiselle nuorisolle suunnatussa adressissaan “The Responsibilities of China’s Youth” 16.6.1938. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II. sivu 63.

¹⁶⁹Tšiang, Samassa adressissa, sivut 63-66. Tšiang puhuu Youth Corpsien tarkoituksesta ja tavoitteista kytkeä nuoriso kansan kolmeen periaatteeseen myös kirjassaan ”China’s Destiny, sivuilla 218-220.

¹⁷⁰ Tšiang, samassa adressissa. sivut 69-70.

seikka edellisessä on kuitenkin se, että vastarinta ja jälleenrakentamisen ohjelma kytkeytyy Sun Yat-senin periaatteiden lisäksi myös aiempaan uuden elämän liikkeeseen. Kansan kolme periaatetta Tšiang Kai-šekin sotataidollisessa ajattelussa ilmenee näin jo toisessa muodossaan.

Ennen Japanin sodan alkua Kiinassa oli kamppailtu kommunistien ja nationalistien kesken vuosikausia, kuomintangin hallitessa näennäisesti. Ehkä tärkein vastarinta ja jälleenrakentaminen kampanjan onnistumisista oli kaikkien saaminen samalle puolelle. Tšiangin mukaan sodan alussa, keskellä kansallista kriisiä, kaikki ihmiset sekä poliittiset puolueet osoittivat lojaalisuutensa hallitukselle. Tähän liittyvä kommunistisen puolueen julistus puhuu väitteen puolesta. Se sisälsi neljä vakuutusta: kansan kolmen periaatteen toteutumisen puolesta taistelu, poliittisesta taistelusta sekä bolsevismista, väkivallasta ja maiden pakko-otoista luopuminen, Kiinan neuvostohallituksen lakkauttaminen kansallisen päämäärän hyväksi sekä puna-armeijan nimestä ja organisaatiosta luopuminen ja näin ollen sen alistaminen hallituksen alaiselle kansallisen puolustuksen neuvostolle odottaakseen sen käskyä rintamalle siirtymisestä.¹⁷¹ Mao itse kirjoitti, että pitkäaikaista sotaa on tuettava alistamalla nykyinen luokkataistelu palvelemaan käynnissä olevaa kansallista taistelua japanilaisia anastajia vastaan. Vaikkakin kommunistien ja puna-armeijan vakuutukset eivät täysin toteutuneet, oli Maon puna-armeija sisseineen yhteisessä rintamassa Kiinan ja Japanin välisessä sodassa. Tällä saattoi olla Kiinan pelastumisen kannalta suuri merkitys.

Sotilasstrategian kannalta vastarinta ja jälleenrakentaminen liittyi sodan toiseen vaiheeseen, jossa uudet sodankäyntimetodit valjastettiin käyttöön. se kertoo siitä, kun taistelukentällä strategiaa muutettiin, niin muutettiin myös kansallista strategiaa. Liikkuvan sodankäynnin ja sissien rinnalla muun yhteiskunnan toimintojen strategia muokattiin olosuhteisiin sopivammaksi ja samalla uskottavammaksi. Maa oli siinä tilanteessa, jossa pelkkä uuden elämän liikkeen mukainen korkea moraalit ei enää riittänyt.

”Olemme saavuttaneet henkisen voiton vihollisesta, periaatteiden voiton, kansan kolmen periaatteen voiton. Tarkkailijat joka puolella maailmaa hehkuttavat rohkeuttamme ja päättäväistä vastarintaamme. Taistellesamme on pelkomme vihollisia kohtaan kadonnut. Sen lisäksi, ettemme enää pelkää japanilaisia, on meillä vahva usko siihen, että heidät voidaan myös voittaa”¹⁷².

¹⁷¹Tšiang Kai-šek, China's destiny. Sivut 127.

¹⁷²Tšiang Kai-šek vallatuille alueille lähettämässään viestissä "Our Success" 13.8.1938. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II. Sivut 94.

4. SOTATAITOA TAISTELUKENTÄLTÄ: SOTILASSTRATEGIAN TARKASTELU KIINAN JA JAPANIN VÄLISESTÄ SODASTA

Tässä luvussa käsitellään Kiinan ja Japanin välisen sodan käytännön sotatapahtumia. Sota käytiin vuosina 1937–1945, joskin Japanin ja Kiinan välillä oli aseellisia yhteenottoja ja poliittisia selkkauksia jo aiemmin Japanin vallattua koko Mantshurian alueen vuonna 1931. Käytännössä sota oli siis osa toista maailmansotaa, vaikka alkoikin erillisenä sotana ennen historian tuntemaa varsinaista maailmansodan alkua Euroopassa 1939. Sota päättyi Japanin antautumiseen 1945. Tämä tapahtui Yhdysvaltojen pudotettua kaksi atomipommia Hiroshimaan ja Nagasakiin, Neuvostoliiton hyökättyä Mantshuriaan ja kiinalaisten suorittaessa laajalla alueella Kiinaa vastahyökkäyksiä samaan aikaan. Sota vaati hirvittävän määrän ihmisuhreja molemmin puolin, kiinalaisten osalta luku saattoi olla jopa 20 miljoonaa ihmistä¹⁷³.

Strategian tarkastelu tässä luvussa jakautuu vaiheisiin, jotka perustuvat käsitykseen siitä, miten kyseessä oleva sota on yleisesti järkevää jaotella jaksoihin joiden välissä on esimerkiksi nähtävissä jonkinlainen murros. Sota jaetaan kolmeen vaiheeseen, joista kahta tarkastellaan alaluvuissa yksityiskohtaisesti. Vastaavanlaisena jaotteluna voidaan pitää esimerkiksi Suomen jatkosodan jaottelua hyökkäysvaiheeseen, asemasotavaiheeseen ja perääntymisvaiheeseen. Toisaalta vielä isompana kokonaisuutena koko toisen maailmansodan aikainen taistelu Suomessa jaetaan Talvisotaan, Jatkosotaan ja Lapin sotaan, joka vastaisi ajallisesti paremmin tutkimusaiheen jaottelua. Mutta Kiinan ja Japanin sodassa ei käyty useita erillisiä sotia, joten jaottelu tehdään, kuten se jäljempänä on esitetty.

Kappaleen tarkoituksena on vastata tutkimuskysymyksen ”Miten Tšiang Kai-šekin sotataidollinen ajattelu ja sen taustalla olleet vaikuttimet näkyvät Kiinan ja Japanin välisen sodan strategiassa ja miten se vaikutti sodan lopputulokseen, eli saavutettuun torjuntavoittoon” siltä osin, kuin kysymyksessä on tähän mennessä epäselvää: Sodan strategiaa käsiteltiin kansalliselta ja osin suurstrategiselta tasolta edellisessä luvussa. Niinpä tässä luvussa pureudutaan strategian alimman tason, sotilasstrategian kysymysten pariin.

---

¹⁷³ Himeta, Sankô sakusen towa nan dataka-Chûgokujin no mita Nihon no sensô, Iwanami Bukuretto 1996, wikipedian mukaan. Saatavilla osoitteessa http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Sino-Japanese_War, viitattu 28.1.2008.

Sodan alku

Kiinan ja Japanin välinen sota alkoi siis oikeastaan jo vuonna 1931 Japanin hyökättyä Mantshuriaan (nk. Lukouchiaon selkkaus). 1932 Japanilaiset hyökkäsivät Shanghaihin aiheuttaen niin sanotun tammikuun 18:sta selkkauksen. Edelleen samankaltaisia hyökkäyksiä ja alueiden valtauksia Kiinan pohjoisosissa tapahtui tammikuussa 1933 (Shanhaikuanissa) ja 1935 japanilaiset esittivät vaatimuksen kiinalaisten vetäytymisestä Hopein maakunnan alueelta.

Joulukuussa 1936 tilanne kärjistyi siten, että esimiehensä passiiviseen taisteluiden välttelyyn turhautunut Chang Hsueh-liang kidnappasi Tšiing Kai-šekin Sianissa. Myöhemmin hän vapautti Tšiingin, joka kirjoitti kirjan kyseisestä episodista¹⁷⁴. Vaikka kirja on kirjoitettu ennen varsinaista sota, valottaa se varsin laajasti Tšiingin perustelut saamalleen kritiikille passiivisuudesta Japanin aggressioita kohtaan. Tšiing perustelee, että Kiina ei ole vielä valmis kohtaamaan Japanin modernia ja voimakasta armeijaa, vaan tarvitsee aikaa vahvistuakseen. Taisteluiden alkua tulisi pitkittää Kiinan hyväksi niin kauan kuin mahdollista.¹⁷⁵

Varsinaisesti sodan kuitenkin katsotaan alkaneen vuonna 1937, yleisesti lähes kaikissa teoksissa sen alkutapahtumaksi mainitaan Marco Polo sillan tapahtumat 7. heinäkuuta 1937, Lukouchiaossa. Tuolloin komppania japanilaisia sotilaita ylitti rajan klo 11.40 (kiinalaisten mukaan väkivaltaisesti hyökäten, japanilaisten mukaan etsimään kadonneita sotilaitaan) ja Kiinan paikallisen varuskunnan sotilaat avasivat tulen. Kello 04.50 aamulla Japanilaiset aloittivat tämän seurauksena hyökkäyksen Whamping Shienin pääkaupunkia kohtaan.¹⁷⁶ Tapahtumasta puhutaan useissa teoksissa nimellä Lukouchiaon selkkaus.

¹⁷⁴ ”A fortnight in Sian, when the fate of China hung in the balance” sisältää hänen päiväkirjansa tuolta ajalta.

¹⁷⁵ Tsiang Kai-sek och Mayling Soong Chiang. 1937. Marsalkens fångenskap (originalets Sian: A coup D'état, Shanghai 1937, ilmestynyt englanniksi 1938 nimellä ”China at the Crossroads. An account of the fortnight in Sian, when the fate of China hung in the balance”.) Stockholm.

¹⁷⁶ Chiang, Wego W.K. 1979. How Generalissimo Chiang Kai-shek won the eight-year Sino-Japanese war 1937-1945. Taiwan. Sivut 156-157. sekä Hu Pu-yu, 1973. The military exploits and deeds of President Chiang Kai-shek. Sivu 188. Myös Furya, Keiji: Chiang Kai-Shek his life and times, New York 1981. Sivu 534-536. Furya katsoo Japanin puhtaasti provosoineen taisteluiden alkamisen, joskaan muidenkaan teksteissä ei jää epäilyksen sijaan sille, kuka sodan mahdollisesti sai alkamaan. Sen sijaan esimerkiksi Tokion Yushukan museossa kyseistä sota esittelevällä osastolla näkökulma on päinvastainen ja sodan alkamiseen ja koko sillan episodiin on esitetty toisenlaiset syyt ja kiinalaiset mainitaan provokaation aiheuttajiksi (muistiinpanot, tutkijan hallussa). Tällainen kiistely on tuttua myös kotoisessa sotahistoriassamme, esimerkiksi kiistely talvisodan aloittaneiden Mainilan laukausten ampujista.

Näistä tapahtumista ja sodan aloittamisesta eteenpäin sota voidaan jakaa kolmeen selkeään jaksoon. Ensimmäinen vaihe on heinäkuusta 1937 lokakuuhun 1938, jolloin Hankow kukistui. Tällä ajanjaksolla Japani valtasi nopeasti Kiinan pohjoisia alueita sekä rannikkoalueita idästä. Kolme merkittävintä taistelua Liun mukaan olivat taistelu Shanghaista ja Nankingista elokuusta joulukuuhun 1937, Taiierchuangin ja Hsuehchin taistelu maaliskuusta kesäkuuhun 1938 sekä Hankowin piiritys kesäkuusta lokakuuhun 1938¹⁷⁷ (katso myös kartta, LIITE III). Ensimmäinen alaluku keskittyy käsittelemään Tšiingin strategiaa tämän ajanjakson aikana. Luvussa myös selvitetään tarkemmin, mitkä olivat osapuolien voimasuhteet sodan alussa. Luvussa pyritään myös selvittämään ja esittämään Tšiing Kai-šekin armeijan kenttästrategiaa sodanalkuvaiheissa yhden esimerkki taistelun avulla.

Kuva 9. Kiinalaisia sotilaita asutuskeskustaistelussa Taiierchuangissa. Taiierchuangin taistelu liittyi sodan ensimmäiseen vaiheeseen ja siellä kiinalaiset saavuttivat ensimmäisen merkittävän voittonsa. Taistelua pidetään esimerkkinä Tšiingin *"ajanvoitto luomalla tilaa taistelukentälle"* taktiikasta. Kuvan lähde (http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Sino-Japanese_War).

¹⁷⁷ F.F. Liu. 1956. A military History of Modern China 1924-1949. Sivut 198. Nankingin valtaus ja väestön tuhoaminen alueella ajoittuvat myös samalle tarkastelujaksolle. Jotkut pitävät tätä myös hyvin merkittävänä taisteluna, koska japanilaissotilaiden siviiliväestöön kohdistunut raakuus sai aikaan voimakkaan Japanin vastaisuuden Kiinan väestössä ja nostatti sitä kautta taisteluhenkä. Liu on kuitenkin löytänyt ratkaisevimmiksi juuri ne taistelut, jotka myöhemmin osoitan Tšiingin strategian kannalta merkityksellisimmiksi.

Sodan toinen vaihe alkoi joulukuussa 1938, kestäen joulukuuhun 1941¹⁷⁸. Vaiheen alkaessa Japanilaisilla oli hallussaan jo pohjoisessa Peipingin ja Tietsingin välinen alue, etelässä Kantonin alue, Hankow ja sen myötä osa keskistä Kiinaa sekä Shanghai ja Nankingin alue idässä (katso jälleen myös karttaliitteeseen). Japanilaisten hallinnassa olivat kolme suurta jokea, keltainen, läntinen ja Yangtze (merkittäviä sekä kulkureitteinä Japanin merivoimille että paikallisten viljelyksen kannalta), merkittävimmät kaupungit rannikolla ja osin sisämaassa sekä koko rannikko. Sodan toisen vaiheen kuluessa Japanilaisten nopea eteneminen kuitenkin tyrehtyi; rintamalinja vakiintui Keskisen Kiinan alueelle. Jaksottelun perusteluna onkin se, että kyseisen jakson alussa ja sen aikana Kiinan joukot saavuttivat koko alueella voittoja taistelussa japanilaisia vastaan. Erilaiset murrosvaiheet ja kenttästrategian muutokset saatetaan löytää nimenomaan tästä sodan vaiheesta, jota käsitellään toisessa alaluvussa.

Sodan kolmas vaihe alkaa vuonna 1941 Kiinan kannalta merkittävästä tapahtumasta: Japanin hyökkäys Pearl Harbouriin aloittaa sodan viimeisen vaiheen. Tšiang itse kutsui kirjassaan tätä jaksoa myös nimellä ”Kiinan taistelun jatkaminen osana liittoutuneita”, joka kuvaa hyvin mikä merkitys Yhdysvaltojen saamiselle samalle puolelle oli. Kolmas vaihe on taistelukentän strategian kannalta vähemmän merkittävä, taistelut näyttäisivät jatkuneen samaa ”kaavaa” noudatellen. Merkittävää ajanjaksolla onkin suurstrategia, ja asiaa käsiteltiin sen vuoksi tarkemmin jo edellisessä pääluvussa.

4.1 ”Viimeiseen mieheen ja patruunaan!” puolustussotaa ilman menestystä vai strategista aikavoittoa?

Sodan alkaessa voimasuhteet Kiinan ja Japanin välillä olivat Japanin eduksi niin sotavoimien koossa kuin sotateknikassakin. Japanin kolmensadan vuoden unelma ja sadan vuoden valmistelu Kiinan valtaamiseksi antoivat seuraavat lähtökohdat: Kenttäarmeija 1:3, ilmavoimat 1:9, merivoimat 1:32, reservit 1: 54 - kaikki Japanin eduksi.¹⁷⁹ Japanin modernilla armeijalla oli vaunuja, tykistöä, lentokoneita, sotalaivoja, konetuliaseita ja yksittäisillä sotilailla oli modernit varusteet kypärineen kaikkineen. Tosin Japanilaisten upseerit kantoivat vielä perinteikästä katanaa, samurain miekkaa. Japanilaisten laskelmien mukaan sota olisi ohi

¹⁷⁸ Sinällään tällainen ”vaiheistus” on vääristävä, että taisteluita kuitenkin käytiin koko ajan. Jälkeenpäin sen tekeminen on mahdollista, vaikka yksittäinen sotilas juoksuhaudassa ei tuntenutkaan mitenkään siirtyvänsä ”toiseen vaiheeseen”.

¹⁷⁹ Hu Pu-yu, *The Military Exploits and Deeds of President Chiang Kai-Shek*. sivu 189.

kolmessa kuukaudessa¹⁸⁰. Tšiang itse arvioi vuoden 1937 heinäkuussa, että Japanin kenttäarmeijan vahvuus olisi 3,5 miljoonaa miestä ja merivoimat 1,200,000 tonnia. Ilmavoimilla oli arvion mukaan 3000 konetta ja ”maa on sekä taloudellisesti, poliittisesti, sosiaalisesti että sotilaallisesti valmis sotaan”. Tšiang tunnusti, että ”Japani ansaitsee tittelin moderni valtio”¹⁸¹. Samalla Tšiang varoitti Kiinan keskeneräisestä puolustuksesta ja totesi, ettei valmisteluihin ole suhtauduttu riittävän vakavasti.¹⁸²

Kiinalaisten aseistus ja varustus oli japanilaisiin verrattuna surkea. Kuitenkin heillä oli luontaisesti joitakin merkittäviä vahvuuksia: ”Stoalainen urhoollisuus ja loputon fyysinen kestävyys”¹⁸³. Näillä tuli olemaan myöhemmin merkitystä suurissa torjuntataisteluissa. Tšiang Kai-šek puhui alaisilleen vuonna 1937 rohkaisevasti: Hän uskoi, että kiinalaiset voisivat rikkoa japanilaisen bushidon (soturien tien) korkeammalla sivistyksellään ja kansan kolmella periaatteella. Sitä kautta henki, fyysinen vahvuus ja itseluottamus olisivat ylemmällä tasolla kuin vastustajalla.¹⁸⁴

Japanilaisten strategia oli seuraavanlainen: Samanaikaisesti aloitettava hyökkäys sekä pohjoisesta, jo omien joukkojen hallussa olevalta lähtöalueelta Mantshuriasta että itärannikolta, Shanghain maihinnousulla aloitettavalla offensiivilla. Etenemällä pääteiden ja rautateiden suunnassa japanilaisten tavoitteena lienee ollut katkaista Kiina keskeltä kahtia samalla katkaisten yhteydet pohjoiseen ja merelle ja eristää sekä tuhota tämän jälkeen Tšiang Kai-šekin armeijat sisämaassa. Tšiang itse arvioi, että valtaamalla koko Kiinan ylhäältä alaspäin Japani pyrki saamaan Kiinasta tukialueen, jonka avulla se hallitsisi koko Aasiaa, omissa tavoitteissaan jopa koko maailmaa¹⁸⁵.

Sotilasstrategiaa hieman alemmalta tasolta tarkasteltuna japanilaisten mekanisoitu moderni armeija oli pitkälle harjoitettu. Heidän perusmenetelmänsä oli ajaa vaunuilla vastustajan pääpuolustusosaman läpi ja siten halkaista se kahteen osaan. Tämän jälkeen osat saarrostitiin

---

¹⁸⁰ Hu Pu-yu, sivu 194.

¹⁸¹ Tšiang Kai-šek adressissaan ”Resistance to Aggression and Renaissance of the Nation” heinäkuussa 1937. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-Shek 1937-1945 I-II. sivu 1.

¹⁸² Tšiang Kai-šek, samassa kirjassa, sivut 2-3.

¹⁸³ Spence, Jonathan, Chin, Annping: Kiinan vuosisata. Sivut 135.

¹⁸⁴ Tšiang Kai-šek, adressissaan ”Resistance to Aggression and Renaissance of the Nation” upseerien harjoitusleirille Lushaan. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-Shek 1937-1945 I-II. sivu 19.

¹⁸⁵ Tšiang Kai-šek, puheessaan ”China cannot be conquered” 26.1.1939. The Collected Wartime Messages, sivu 160.

ja tuhottiin yksi toisensa jälkeen¹⁸⁶. Hyökkäyksiä tuettiin voimakkaasti tykistöllä ja lentokoneilla. Lisäksi merivoimien sota-alueita kuljetettiin mereltä jokia pitkin joista voitiin tukea hyökkäyksiä jokien varrella oleviin kaupunkeihin. Hyökkäyssuunnat olivat pitkälti pääteiden ja rautateiden suunnassa strategisesti tärkeitä kaupunkeja ja risteysalueita kohti. Japanilaiset tavoittelivat ratkaisutaisteluja, ”nopealla liikkeellä nopea ratkaisu” oli heidän tunnuslauseensa¹⁸⁷. Japanilaisten sotavoimat oli jaettu alueittain armeijoihin, kuten pohjoinen armeija tai Keskisen Kiinan armeija. Armeija jaettiin divisiooniin, joita esim. Pohjois-Kiinassa hyökänneessä armeijassa oli aluksi kahdeksan, käsittäen yhteensä noin 160 000 miestä.

Tšiangin strategia sodan aluksi oli seuraava: ”meillä täytyy olla itse uhrautuvuutta; me tarvitsemme vallankumouksellista henkeä”. Tämä kuvaa hyvin sitä joukkoja uhraavaa taistelutapaa jolla sotaan lähdettiin. Vaikkei voitosta voi olla varma, tulee päättäväisesti asettua vastarintaan ja huolehtia siitä, että vihollisen eteneminen aiheuttaa sille raskaimmat mahdolliset tappiot. Jokaisen taistelevan joukon tuli heittäytyä tulen eteen, vain tällaisella hengellä luodaan kansallinen puolustus. Kun joukolla ei ole moderneja aseita, vihollisen kivääreitä vastaan asetutaan lihalla ja verellä. Tällä tavoin puolustautumalla Tšiang laski japanilaisilla kuluvan kuukauden ajan yhden provinssin valtaamiseen ja 18 kuukautta 18 provinssin valtaamiseen. Näin ollen jokaisen tulee olla valmis uhrautumaan tämän tyyppisellä ”vallankumouksellisella strategialla”¹⁸⁸.

Tarkastellaan lyhyesti Tšiangin sotilasstrategisia päätöksiä sodan alussa: Lukouchiaon tapahtumien jälkeen kiinalaisille strategisesti tärkeä linja Peipingin ja Tientsingin välillä sekä elintärkeä junarata Peipingistä Hankowiin olivat vaarassa. 20 päivän kuluessa Peiping oli japanilaisten hallussa¹⁸⁹. Tšiang määräsi mobilisoinnin aloittamisen. W.K. Wegon mukaan hän lähetti heti kaksi divisioonaa sijoitettavaksi Peipingin ja Hankowin välisen junaradan varrelle. Samaan aikaan kaikkien muiden joukkojen tuli aloittaa avoimen sodan valmistelu seuraavin tavoittein¹⁹⁰:

---

¹⁸⁶ Furya, Keiji: Chiang Kai-Shek his life and times. Sivu 608

¹⁸⁷ Hu Pu-yu, sivu 191.

¹⁸⁸Tšiang Kai-šek, adressissaan ”*Resistance to Aggression and Renaissance of the Nation*” upseerien harjoitusleirille Lushaan. The collected wartime messages of Generalissimo Chiang Kai-Shek 1937-1945 I-II. Sivut 18-19. Tšiangin strategian nimitys on kuvaava, ”fighting to the end policy”.

¹⁸⁹ F.F. Liu. 1956. A military History Of Modern China 1924-1949. Sivu 197.

¹⁹⁰ Chiang, Wego W.K. Sivut 158-159.

- ensimmäinen linja: Taistelusuunnitelmien laadinta valmiiksi, 100 divisioonan vakinaisen armeijan sekä 80 divisioonan reservin muodostaminen. Lisäksi esikuntien salainen perustaminen heinäkuun loppuun mennessä (eli muutamassa viikossa)
- kaksi kolmasosaa saatavilla olevasta kuuden kuukauden ampumatarvikemäärästä sijoitettava Yangtze joen pohjoispuoliselle alueelle, loput joen eteläpuolen alueille. Mikäli japanilaiset tuhoaisivat ilmavoimillaan ampumatarvikkeet, tulisi valmistautua hankkimaan niitä Ranskasta ja Belgiasta. Reitit Hongkongiin ja Vietnamiin pidettävä auki
- miesvoima kasvatettava miljoonaan mieheen ja 100 000 hevosta mobilisoitava. Varattava kuuden kuukauden reservi elintarvikkeita

Näin Kiinan taistelu Japania vastaan lähti käyntiin. Hyökkäyksen aloitus onnistui japanilaisten kannalta erinomaisesti ja vuoteen 1938 mennessä heidän onnistui vallata useita maakuntia pohjoisessa ja idässä (kartta, LIITE II). Tšiang oli pakotettu vetäytymään kohti sisämaata ja luopumaan maakunnista. Laajoja alueita jäi näin japanilaisten vapaasti terrorisoitavaksi. Vailla taloudellisia ja teollisia resursseja Tšiang ei pystynyt suorittamaan vastahyökkäystä vaan pysytteli erillään sodasta ja suojeli ainoastaan niitä maakuntia ja puolustautui alueilla jotka olivat vielä hänen hallinnassaan.¹⁹¹

Strategiaa sodan aluksi leimaa ensimmäisen maailmansodan antama mielikuva. Painopiste oli vahvoissa puolustusasemissa ja vihollista yritettiin hidastaa ja torjua jäykällä puolustuksella. Taistelu ”viimeiseen mieheen ja patruunaan” on sodan ensimmäisen vuoden ylöskirjoitettujen puheiden punainen lanka. Samalla saavutettava aikavoitto muulle yhteiskunnalle takaisi kansan kolmen periaatteen mukaisen sotavalmiuden rakentamisen. Sodan ensimmäinen vuosi oli kiinalaisten kannalta murheellinen ja sisältää varsinkin siviiliväestön kannalta hyvin synkkiä jaksoja, kuten pääkaupunki Nankingin valtaamiseen liittyneet tapahtumat. Sotilaallisen strategian kannalta katsottuna sodan ensimmäisestä vaiheesta löytyy kuitenkin paljon muutakin kuin tappioita ja menetettyjä alueita, jota seuraavaksi lähdetään selvittämään.

---

¹⁹¹ Spence, Jonathan, Chin, Annping, sivut 119-121.

Tilan vaihtaminen aikaan

Tšiang huomasi heti sodan alussa, että sellaisella armeijalla joka Kiinalla oli ollut mahdollista rakentaa ja valmistella, ei voinut haastaa Japanin modernia armeijaa ilma- ja merivoimineen perinteisellä sodankäynnillä. Tšiangin mukaan ensimmäisessä vaiheessa vihollista oli hidastettava ja kulutettava viivytyssodankäynnin keinoin ja samalla luoda aikaa kotirintamalle valtion sotateollisuuden ja huollon kapasiteetin kasvattamiseksi ja aikaansaamiseksi.¹⁹²

Japanilaiset jatkoivat etenemistä syvemmälle Kiinan sisämaahan. Koska kiinalaiset olivat jo aloittaneet viivytyssodankäynnin laajalla alueella, oli japanilaisilla jo myöhäistä saada heidät motitettua ja tuhottua. Lattimoren mukaan taktiikka oli sama, jota Neuvostoliitto käytti myöhemmin Saksaa vastaan: Puolustus syvällä alueella¹⁹³. Tšiang Kai-šek kutsui tätä taistelutapaa termillä ”trading space for time”, ikään kuin tilan joustava käyttö aikavoiton saamiseksi. Tšiangin strategian perimmäisenä ajatuksena lienee tässä kohtaa edelleen ollut vihollisen hidastaminen siinä määrin, että oma taisteluvalmius saadaan nostettua riittävälle tasolle. Aikavoiton saavuttamiseen pyrittiin seuraavalla tavalla: Siellä, missä japanilaisilla on painopiste ja kaikkein vahvin voimien keskittäminen, annetaan tietä. Samanaikaisesti kuitenkin lähestytään japanilaisten kolonnien ja linjojen sivustoja ja johtamisyhteyksiä¹⁹⁴. Toisaalla strategiaa kutsuttiin nimellä ”vihollisen hidastaminen ja kuluttaminen”¹⁹⁵. Tšiang sanoi, että japanilaiset kykenevät tunkeutumaan yhdestä kohdasta puolustuksen läpi mutta eivät kykene jatkamaan siitä murtaakseen puolustusta ympäriltä. Tämä lienee johtanut mainittuun luopumiseen vahvan puolustusaseman pitämisen taktiikasta ja siirtymisen peräkkäisiin puolustusasemiin syvällä alueella.

---

¹⁹² Hu Pu-yu, sivu 196.

¹⁹³ By Owen and Eleanor Lattimore (*Published August 1944*) *Our Chinese Ally, The War In China*. Saatavilla osoitteessa <http://www.historians.org/Projects/GIRoundtable/Chinese/Chinese6.htm>, viitattu 12.6.2007

¹⁹⁴ Owen and Eleanor Lattimore.

¹⁹⁵ Hu Pu-yu, sivu 191, myös sivu 196. Yleisesti tämänkaltaista strategista viivyttämistä ei Hun mukaan pidetty kannattavana tuon ajan sotilaiden joukossa. Hu kertoo, että havaittuaan vihollisen ”viiden päivän etäisyys-etu” taktiikan Tšiang omaksui Pohjois-Kiinan alueelle käytettäväksi taktiikan, jossa puolustuslinjoja on useita syvällä alueella kyetäkseen siten viivyttämään vihollisen etelään suuntautuvaa liikettä. Esimerkkeinä tämänkaltaisen viivytyksen toteuttamisesta Hu mainitsee XIII armeijan viivytyksen Nankowin ja Paotingin taistelusta Anyangin puolustusasemaan sekä XXVI armeijan vetäytymisen Liulihon taistelusta Niangtzequanin puolustusasemaan.

Aika ja alue olivat siis tärkeimmät elementit vihollisen hidastamisessa ja kuluttamisessa. Aikaa voittamalla koko yhteiskunta saa lisää aikaa sotapönnistelujen suorittamiseksi. ”Aika, alue ja tahto” olivat myös Mao Tsetungin myöhemmin kuuluisaksi muodostunut ”motto”, joskin hieman erilaisella tavalla tulkittuna. Näin nämä kaksi sotataidollista ajattelijaa katselivat molemmat taistelukenttää tässä kohtaa Sunzin silmin. Esimerkkinä sodan ensimmäisen vaiheen ”viivytyks ja aikavoitto” taisteluista voidaan pitää taistelua Shanghaista sekä kiinalaisten ensimmäistä varsinaisesti voittamaa taistelua Taierchuangissa.

Taistelu Shanghaista

Shanghain taistelu 13.8.1937–26.11.1937 tuotti kiinalaisille tappion, jonka myötä muutamaa viikkoa myöhemmin menetettiin myös Nanking, kuomintangin hallinnollinen pääkaupunki. Nationalistien armeija kärsi kuukausia riehuneessa taistelussa suuria menetyksiä ja sen myötä myös koko Kiinan taloudellinen keskus, Shanghai, menetettiin. Mutta mikä merkitys Shanghain taistelulla oli Tšiang Kai-šekin sotastrategiassa? Seuraavassa tarkastellaan Tšiangin strategiaa, jonka avulla hän pyrki luomaan aikavoiton edellytykset pitkälle tulevaisuuteen. (Seuraa lukiessasi kartasta sivulta 86).

Ensinnäkin Japanin aikomus ei ollut alun alkaenkaan hyökätä Shanghaihin. Tšiang itse ohjasi japanilaisia joukkojen käytöllään valitsemaan Shanghain ratkaisutaisteluksi¹⁹⁶. Japanin tavoite oli, kuten todettu, halkaista Kiina kahtia pohjoisesta etelään ja jakaa se sen jälkeen lohkoihin, jotka voitaisiin tuhota. Tšiang pyrki estämään pystylinjaisen rintaman muodostumisen ja siirsi suuren määrän joukkojaan kohti Shanghaita. Tämä houkutteli japanilaiset hyökkäämään Shanghaihin kolmesta syystä¹⁹⁷. Shanghai oli taloudellinen keskus joten hyökkäämällä sinne vaarantuisivat monet yhteiskunnan elintärkeät toiminnot. Samalla aukeaisi avonainen reitti hallinnolliseen pääkaupunkiin, Nankingiin. Nankingissa sijaitsi myös Tšiangin esikunta. Toisekseen valtaamalla Shanghain japanilaisilla olisi kaksi maihinnousualuetta hallussaan, keltaisen joen suu Shanghain pohjoispuolella sekä Hangchoun lahti eteläpuolella. Näin saataisiin yhteisoperaatioille toimintaedellytykset rannikolta Shanghain alueella: merivoimille tukikohtia sekä ilmavoimille kenttiä mantereen puolelta. Kolmas houkutus oli Tšiangin yllättäen lähettämät joukot itsessään. Nämä joukot tuhoamalla Japanin nopeaan ratkaisuun pyrkinyt strategia toteutuisi ennakoitua nopeammin.

¹⁹⁶ Chiang, Wego W.K. Sivut 40-42.

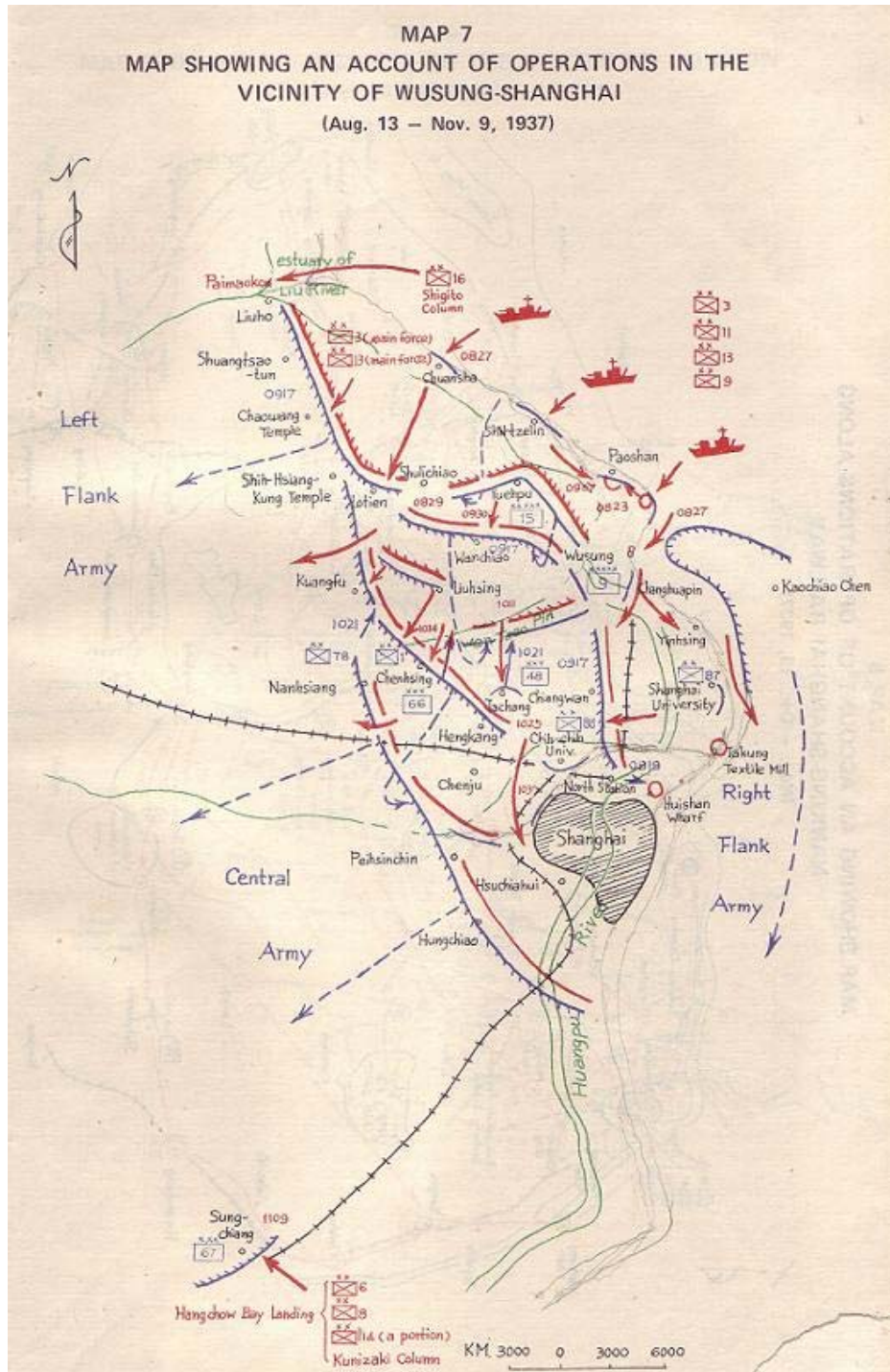
¹⁹⁷Tšiang Kai-šek, Chiang, Wego W.K mukaan. Sivut 40-42.

Japani ”meni ansaan” Tšiangin temmattua aloitteen ja suuntasi joukkonsa vastustajan haluamaan suuntaan¹⁹⁸. Alkoi taistelu Shanghain rannikosta sekä esikaupungeista, joka muuttui myöhemmin viikkokausia kestäneeksi ”talo-talolta” asutuskeskustaisteluksi ja lopulta kiinalaisten vetäytymiseen kaupungista japanilaisten aloitettua saavutetun menestyksen myötä saarroshyökkäykset kaupungin ytimeen. Taisteluun otti osaa lähes miljoona miestä sekä satoja lentokoneita, vaunuja ja laivoja (enimmäkseen japanilaisia)¹⁹⁹. Tšiang ”heitti tuleen” myös kaksi valiodivisioonansa Whampoassa koulutettuine upseereineen. Shanghain taistelun päättyttyä vuoden 1937 lopulla kaupunki oli menetetty, tie Nankingiin avoinna ja kiinalaisten tappiot satojatusiansia sotilaita. Sotilaalliselta näkökulmalta tarkasteltuna Shanghain lopputulos oli ehdottomasti kiinalaisille tappiollinen.

---

¹⁹⁸ Wego W.K. Kenraali Kumadan (chief of Operations for the Japanese Expeditionary Army in China) kuulustelu, jossa japanilainen myöntää heidän muuttaneen suunnitelmiaan Tšiangin aloitteen myötä ja suunnan hyökkäyksensä aiotusta poiketen Shanghain sekä suunnan myös runsaasti pohjoisen armeijan joukkoja Shanghain.

¹⁹⁹ Battle of Shanghai. Wikipedia. Saatavilla osoitteessa http://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Shanghai. Viitattu 28.1.2008.

Kuva 10. Kartalla näkyy kiinalaisten ryhmitys Shanghain esikaupungeissa ja rannikolla sekä ylhäällä Yangtze joen suussa että alhaalla Hangchoun lahden rannalla. (Kartan lähde: History of the Sino-japanese War (1937–1945)).

Strategian kannalta tilanteeseen saadaan sotilaallisen tappion lisäksi aivan uusia näkökulmia. Tšiingin yhtenä tavoitteena oli pystyä osoittamaan uskottavaa puolustusta ulkomaille²⁰⁰. Tämän tarkoituksena oli suurstrategian kannalta mahdollisten liittolaisten vakuuttaminen. Tässä varmasti onnistuttiinkin, sillä japanilaisia pystyttiin pidättelemään pois kaupungista muun maailman mielestä hämmentävän pitkään²⁰¹. Japanilaiset tukivat hyökkäystään ilmavoimilla, laivoilla mereltä käsin, tykistöllä sekä panssarivaunuilla. Silti lähes pelkin kiväärein taistelevat kiinalaiset pystyivät tekemään vastarintaa useiden kuukausien ajan. Tähän on varmasti useita syitä, kuten asutuskeskuksen hankaluus hyökkääjän kannalta, mutta myös varmasti taisteluhenkä, joka kiinalaisilla sotilailla oli. Joka tapauksessa Tšiing sai annettua ”voimannäyttönsä” niin kotirintamalle kuin ulkomaiselle lehdistölle.

Toisena erittäin tärkeänä tavoitteena tällä taistelulla oli tulevan rintamalinjan suuntautumiseen vaikuttaminen. Tšiing pelkäsi Japanin tavoitetta saada pohjois-eteläsuunnassa joukkonsa kohtaamaan toisensa ja näin olleen Kiinan kahtia. Tšiingin tavoitteena oli kääntää rintamalinja itä-länsisuuntaiseksi Shanghain taistelun myötävaikutuksella. Hän päätti suorittaa viivytysoperaatioita pohjoisessa hyökkääviä japanilaisia vastaan ja samalla suunnata joukkojen painopisteen Shanghainiin. Näin pakotettaisiin japanilaiset operoimaan idästä länteen Yangtze joen suuntaisesti (ks. edelleen kartta, liite III). Näin etelämpänä sijaitsevan Wuhanin alue pysyisi edelleen omien joukkojen alueella ja sen teollisuuden ja tuotannon evakuointiin saataisiin lisäaikaa. Samalla kiinalaisten huolto- ja viestiyhteydet omien joukkojen sisällä eivät katkeaisi keskeltä poikki. Taistelun koko olisi itä-länsisuuntaisella rintamalla paljon suurempi, jolloin joukkojen liikkuminen mahdollistuu laajemmalla alueella (”extra space for time!”). Näin Japanin haluama ratkaisutaistelu pystyttäisiin isommalla alueella liikkumalla välttämään. Jos taas Japani pystyisi muodostamaan rintaman ylhäältä alas, kiinalaisilta katkeaisi huoltoyhteys mereltä ja joku pitkin pääsisi merivoimilla sisämaahan asti. Rintamalinjan muotoutumisella oli siis ratkaiseva merkitys: Sillä mahdollistettiin perusta tulevalle taistelun alueen toiminnalle.²⁰² Tšiing siis

---

²⁰⁰ Tšiing Kai-šek, Shanghain taistelun aikaisessa radiolähetyksessä ”Fight to Win” 9.10.1937. Tšiing kehottaa Shanghaita pitämään kaupungin kansainvälisen uskottavuuden, Kiinan yhtenäisen hengen, yhtenäisyyden ja solidaarisuuden nimissä. ”Sotilaat Shanghaissa ovat saavuttaneet muun maailman sympatian ja osoittaneet heille tarpeen kansainvälisen oikeuden ja lain säilyttämiseen puuttumiseksi”. Tšiing siis uskoi Shanghain urhoollisen puolustamisen olevan viimeistään signaali ulkomaisen avun lähettämiseksi. The Collected Wartime Messages, sivut 44-45.

²⁰¹ Battle of Shanghai. Wikipedia. Saatavilla osoitteessa http://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Shanghai.

Viitattu 28.1.2008

²⁰² Chiang, Wego W.K. Sivut 30-35, ”Forcing the Japanese Army to Strengthen Shanghai and Alter Its Line of

vältti ratkaisutaisteluihin joutumisen, saavutti aikavoiton Wuhanin evakuoinnille, suoritti voimannäytön sekä muodosti tulevan toiminnan kannalta edullisen rintamalinjan uhraamalla taloudellisen pääkaupungin sekä hallinnollisen pääkaupungin satamineen ja rautateineen. Samalla menetettiin satojatuhansia ihmishenkiä ja parhaiten koulutetut joukot kuluivat taistelukyvyttömäksi. Mutta taktisesta (sotilaallisesta) tappiosta huolimatta Shanghaita voidaan edellisten perusteella pitää Tšiangin strategisena voittona. On laskettu jopa, että Shanghain uhrauksilla Kiina sai vuoden ylimääräisen aikavoiton, kun neljäsosa koko maan teollisuuden ja talouden (lue siis kansallisen strategian) voimavaroista siirrettiin Wuhanista omaan selustaan ennen kuin taistelut siellä alkoivat²⁰³. On huomioitava, kuinka hankalaa raskaan teollisuuden siirto tuona aikana on täytynyt olla. Vaikka Shanghaissa oli myös teollisuutta, oli Wuhanin alue muun yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävämpi. Näin ollen sotilasstrategialla tienattu ylimääräinen vuosi on varmasti tullut kansallisen strategian ja yhteiskunnan sotakestävyuden kannalta enemmän kuin tarpeeseen. Weiqin pelilaudalla ajateltuna Tšiang saavutti Shanghain ”nappuloiden” uhrauksella paremman asetelman keskeisemmälle pelilaudalle.

4.2 Magneettinen sota ja sissisota: murros Tšiangin sotataidollisessa ajattelussa ja kenttästrategiassa

Tässä alaluvussa käsitellään sodan toisessa vaiheen sotilasstrategiaa kahden uudenlaisen sodankäyntitavan kautta. Aluksi tarkastellaan magneettista sotaa, joka on Tšiang Kai-šekin nimitys sodankäyntitavalle, jolla hän katsoi saavuttavansa torjuntavoiton Japanista. Tämän jälkeen tarkastellaan sissisotaa osana Tšiangin sotilasstrategiaa sodan toiseen vaiheeseen liittyen.

Menetettyään valtavilla miestappioilla mm. Shanghain, Nankingin, Hsuchowin, Tsingtaon ja Peipingin, jotka kaikki olivat suuria kaupunkeja pitkin itärannikkoa ja pohjoisen maakuntia Tšiang kutsui kenraalinsa konferenssiin linjatakseen uuden strategian. Tilanne oli kartalla (katso LIITE III) muuttunut siten, että itä-länsisuunnassa saavutettu rintamalinja oli nyt kääntynyt pohjois-eteläsuuntaiseksi. Tšiang puhui alaisilleen myös kahden rintaman uhasta, hän ei yhteisestä rintamasta huolimatta luottanut kommunisteihin edelleenkaan.²⁰⁴

Operations”.

²⁰³ Chiang, Wego W.K. sivut 34-35. Aikavoitosta mainitaan myös Wikin tietoisissa.

²⁰⁴ Hu Pu-yu, sivu 191.

Tšiang katsoi sodan siirtyneen kokonaan uuteen vaiheeseen viimeistään Wuhanin menettämisen jälkeen. Suuret keskukset, jokien varret tai rannikot eivät ole ne kohdat, joissa aiotaan ryhmittyä. Tästä eteenpäin Kiinan poliittisen ja sotilaallisen strategian voimavarana tulisivat olemaan läntiset provinssit ja laaja taistelualue, mukaan lukien japanilaisten selusta heidän valtaamallaan alueilla. Kun rintama on käännetty niin, että japanilaiset joutuvat puskemaan epätoivoisesti idästä länteen ja teollisuus on saatu siirrettyä turvallisesti läntiseen sisämaahan, on kiinalaisilla tästä eteenpäin maastollinen etu puolellaan.²⁰⁵ Sodan tässä vaiheessa taistelua ylläpidetään vihollisen selustassa ja menetetyillä maa-alueilla sissisodankäynnin keinoin. Sen avulla aloite pidetään koko ajan omalla puolella, välttämällä taistelua ja kosketusta viholliseen kunnes tilaisuuden tullen käydään vihollisen pienempien osien kimppuun suuremman oman joukon vastahyökkäyksellä. Täten suurempi voitto saavutettaisiin sarjalla pieniä voittoja siellä täällä.²⁰⁶

Hu Pu-yun mukaan vallankumoukselliset taktiikat, joita Tšiang kutsui magneettisiksi, olivat taktiikoita, jotka kehittyivät vaikeissa tilanteissa olevien joukkojen yrittäessä vahvistaa taktista sijoittumistaan vallankumouksellisella hengellä. Vallankumoukselliset taktiikat olivat yksi voiton avaimista. Hänen mukaansa Tšiang itse sanoi, että ”emme voi käyttää tavanomaisia taktiikoita taistelussa vihollista vastaan. Meidän täytyy käyttää vallankumouksellisia taktiikoita joissa itse asiassa ei ole mitään erikoista. Vallankumouksellisessa taktiikassa etu saavutetaan iskemällä vihollisen kannalta huonoissa ja omalta kannalta edullisissa olosuhteissa”²⁰⁷. Tällainen on myöhemmin ollut tyypillistä ajattelua ennakkoon heikomman ja vahvemman osapuolen doktriineissa, esimerkiksi Suomen alueellisen puolustuksen periaate perustuu tämänkaltaiseen ajatteluun.

Magneettisen sodan avulla Tšiang pyrki saattamaan Japanin armeijan sellaiseen asemaan, että sen oli mahdoton sekä edetä että perääntyä. Japanin joukot olivat Hun mukaan koko ajan kiinalaisten kontrolloitavissa. Tämän seurauksena sekä upseerit että miehistö pystyivät kokemaan ylemmydentunnetta vastustajiaan kohtaan. Magneettisen sodan yksi osa-alueista oli jo aiemmin aloitettu ”vihollisen viivyttämisen ja kuluttamisen strategia”.

---

²⁰⁵Tšiang Kai-šek. “A Turning Point in Our Struggle”, viesti koko Kiinan kansalle 25.10.1938, Hankowin evakuoinnin jälkeen. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II. Sivu 126.

²⁰⁶ Hu Pu-yu, sivut 189-191

²⁰⁷ Hu Pu-yu, Sivu 195.

Magneettisen sodan onnistumisen perusedellytyksenä näyttäisi olleen Tšiingille ominaisesti vihollisen toimintatapojen tunteminen. Tšiing esitti Liuchowin konferenssissa analyysin sodan molempien osapuolten sekä hyvistä että huonoista puolista.²⁰⁸ Tšiingin mukaan Japanin sodankäynnin erityispiirteitä ja vahvuuksia olivat

- nopeus: hyökkää valmistautumatonta vastaan ja saa aikaan yllätyksen
- kovuus: puolustusaseman pitäminen vahvasti ja sen tekeminen läpitunkemattomaksi
- terävyys: hyökkää rohkeasti ja tunkeutuu kuin naskali
- salassapito: tarkoin varjellut salaiset suunnitelmat

Nopeus viitanee panssareihin ja mekanisoidun armeijan tapaan hyökätä häikäilemättömästi. Terävyys voi kuvata mahdollisuutta ajaa panssarikiila puolustuksen syvyyteen, ”kuin naskali”.

Heikkoudet:

- Pientä: pystyy suorittamaan häirintää vain pienessä mittakaavassa
- lyhyttä: taistelun lyhyt kesto
- pinnallista: kykenee käynnistämään hyökkäyksiä ainoastaan lyhyin tavoittein
- onttoa: ilman riittäviä reservejä selusta on avoin

Häirinnästä on vaikea tulkita, mitä Tšiing on tällä tarkoittanut. Kenties se liittyy tykistön käyttömahdollisuuksiin vain pienelle maa-alueelle kerrallaan. Taistelun lyhyt kesto ja lyhyet tavoitteet viitannevat panssareiden vaatimaan huoltoon, polttoaineeseen sekä Kiinan kannalta erinomaiseen maastoon, jossa japanilaisten on vaikeampi hyökätä. Toisaalta lyhyet tavoitteet eivät vastaa käsitystä siitä, miten mekanisoitu joukko hyökkää syvin tavoittein selustaan, mutta täytyy huomioda, että panssaritaktiikka oli muualla maailmassa vasta kehitymässä huippuunsa ja Saksan panssariarmeijan menestyksessä hyökkäys Ranskaan oli vasta tulossa. Käsitys vaunuista oli osin vielä ensimmäisen maailmansodan mukainen.

Oman sotajoukkonsa vastaukseksi edellisiin Tšiing käski seuraavasti:

- vihollisen nopeuteen tulee vastata hillitsemällä sitä olemalla luja ja vakaa
- vihollisen kovuuden edessä tulee taistella joustavuudella
- vihollisen terävyys nujerretaan väijytyksillä
- mitätöidään vihollisen salaamiseen kohdistuvat toimet ankaralla kurilla

---

²⁰⁸ Hu Pu-yu, Sivu 197.

- hyökätään vihollisen pienempien joukon osien kimppuun suuremmalla joukolla
- Vihollisen lyhyisiin hyökkäyksiin vastataan ajankäytöllisillä sotaliikkeillä
- varaudutaan vihollisen läpimurtoihin syvyydessä olevilla asemilla
- vihollisen heikko selusta-alue hyödynnetään vahvoilla joukoilla.

Edellisillä ranskalaisilla viivoilla kuvataan kiinalaiseen tapaan kovin vertauskuvallisesti magneettisen sodan taktiikoita. Tulkittavissa on, että ajankäytöllä, aloitteella, maaston ja olosuhteiden hyödyntämisellä, syvällä rintamalla, paikallisen ylivoiman hankkimisella selustassa ja sivustoilla, joustavilla joukkojen siirroilla asemasta toiseen ja edestä taakse sekä väijytyksillä ja sissitoiminnalla rintaman toisella puolella mahdollistetaan taktiikoiden toteutuminen ja vihollisen hidastaminen, kuluttaminen ja lopulta lyöminen. Näin magneettinen sota nivoutuu edellä esitettyyn ”ajan vaihtaminen tilaan” strategiaan ja on itse asiassa sen jalostunut muoto.

Edellisen analyysin tarkoituksena Tšiangilla lienee ollut ”pelimerkkien” antaminen rintamaupseereille, sotamenestyksen parantamiseksi. Analyysi tuskin perustuu omakohtaisiin havaintoihin taistelukentältä vaan rintamilta saatuihin tietoihin, jotka on koottu analyysiksi ja sitten Tšiangin esitettäväksi.

”Kaikki nämä yksityiskohdat perustuvat periaatteeseen, että tehdään vihollisen heikkoudesta itselle etu”²⁰⁹.

Kuulostaa jälleen kerran varsin tutusti Sunzin opeilta. Tosin Tšiang siteeraa tässä myös Clausewitzin ”luonnonlakia”, jossa *”toisen huono asema on aina toiselle etu ja päinvastoin”²¹⁰*. Heinäkuun 7.päivä 1939, sodan toisen vaiheen kestänyt jo lähes vuoden ja koko sodan kaksivuotispäivänä, Tšiang lähetti viestin kiinan kansalle sotateoimialueilla sekä vallattujen maakuntien alueilla. ”Päiväkäsytään” hän valottaa tilannetta kansalle ja luo uskoa menestykseen sodassa esittämällä tuloksia ja faktoja kuluneista kahdesta vuodesta. Viestissä kerrotaan myös magneettisen sodan ja sissisodankäynnin strategiasta. Tšiang kertoo, että sissitukikohdat kasvavat päivä päivältä, ja suunnitelma vihollisen selustan muodostamiseksi itselle yhdeksi rintamaksi on täysin toteutunut. Linjojen takana suoritetut operaatiot on Tšiangin mukaan koordinoitu rintamaesikunnista. Vihollisen saartaminen on mahdollista ja kyky suorittaa välitön hyökkäys kaikilta sivuilta on olemassa. *”Kun he*

²⁰⁹ Hu Pu-yu, Sivu 198.

²¹⁰Tšiang Kai-šek, Wego W.K mukaan, sivu 14-15. Tšiang lainaa Clausewitzin ”bibolar Principleä” puhuessaan siitä, miten tämän etu-periaatteen itselle edulliseksi kääntämällä ylivoimainen vihollinen on voitettavissa.

hyökkäävät yhtä rintamaa kohti me hyökkäämme toisaalle”²¹¹. Myöhemmin Tšiang esittää vielä ohjaavat periaatteet valloitetuilla alueella taisteleville kansalaisille: takaa-ajo operaatioiden jatkaminen on välttämätöntä. Operaatiot suoritetaan etsimällä ensin vihollinen, sitten saartamalla ja sen jälkeen hyökkäämällä vihollisen kimppuun. Tämän jälkeen vihollinen uuvutetaan, tuhotaan heidän johtamisyhteytensä sekä tuhotaan heidän jälleenrakennusyrityksensä. Tällaisella sissitoiminnalla Tšiangin mukaan vihollinen kulutetaan loppuun ja sidotaan vallatuille alueille mahdollisimman suuret vihollisjoukot pelkästään sissien vastaiseen taisteluun.²¹²

Kuitenkin parhaiten magneettisen sodan ymmärtää tarkastelemalla hetken Kiinan karttaa (ks. kartta seuraavalla sivulla): Maantieteellinen pohdiskelu avaa aivan uusia syitä sille, miksi taktikat olivat toimivia ja miksi japanilaiset eivät päässeet pidemmälle. Ensinnäkin, kuten edellä on todettu, japanilaisilla oli ilmaherruus, merellinen ylivoima (jokia pitkin myös pitkälle sisämaahan) sekä maakomponentilla kalustollinen ja koulutuksellinen etulyöntiasema. Japanilla oli tykistöä ja vaunuja. Kiinalaisilla taas oli miesmäärältään suuri armeija, joka kuitenkin suurelta osin oli huonosti koulutettu ja aseistettu. Vaunuja, tykistöä tai ilmavoimia ei ollut nimeksikään (amerikkalaisten kiinassa taistelleet ”*Flying Tigers*it” eivät mielestäni muodostaneet muutamalla kymmenellä koneellaan niin merkittävää tekijää).

Japanin hyökkäyksen pysähtyttyä rintamalinja vakiintui tasalle, joka voidaan jotakuinkin piirtää karttaan Peipingistä Hankowin kautta Kantoniin²¹³ (katso karttaan). Kun katsotaan tämän viivan itäpuolelle, havaitaan, että juuri niillä alueilla Kiinaa maasto mahdollistaa mekanisoidun armeijan hyökkäyksen ja tykistön käytön. Lisäksi rintaman itäpuolelle jäivät kaikki satamat, koko Kiinan teollisuustuotanto, käytännössä lähes koko rautatieverkosto, isoja kaupunkeja sekä noin puolet väestöstä. Kiinan huoltoreitit olivat juna- ja laivayhteyksien katkettua kahden huonokuntoisen, osin itse rakennetun autotien varassa, joista toinen meni Burmaan ja toinen n. 2500 kilometrin matkan Neuvostoliittoon²¹⁴. Viivan länsipuolella on vuoria ja vaikeakulkuista maastoa eli käytännössä hyökkääjälle epäedullista maastoa.

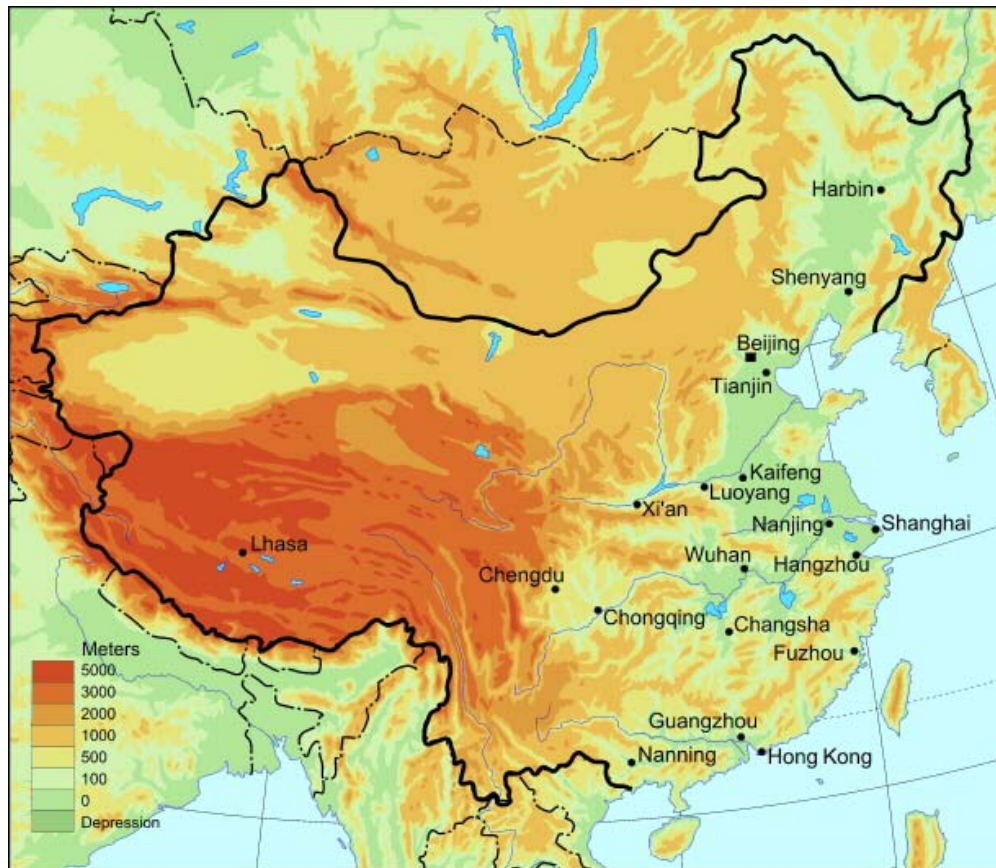
---

²¹¹Tšiang Kai-šek, viestissään ”Resistance in the Enemy’s rear” 7.7.1939 Kiinan kansalle. The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek , sivu 262.

²¹²Tšiang Kai-šek, samassa viestissä, sivu 264.

²¹³ Owen and Eleanor Lattimore.

²¹⁴ Owen and Eleanor Lattimore.

Kuva 11. Kiinan maantieteellinen kartta. Kuvasta näkyvä pinnanmuodostus antaa mahdollisuuden analysoida osapuolien toimintamahdollisuuksia. Rintamalinja pysähtyi jotakuinkin siihen, missä kartalla tasainen maa loppuu.

Tšiing Kai-šekin lanseeraama uusi taktiikka sopi loistavasti rintamalinjan länsipuolelle. Kiinan ja Japanin sodan toisessa vaiheessa aina japanilaisten ylittäessä ”rajan” kiinalaisilla oli etulyönti asema Keskeisen Kiinan vuoristoisilla alueilla. Jos taas kiinalaiset joukot toimivat rintaman itäpuolella, oli japanilaisilla etulyöntiasema aukeassa maastossa, jossa vaunujen ja tykistön käyttö oli mahdollista. Lisäksi ilmavoimien valvonta aukealla oli tehokasta, kun taas peitteisemmässä maastossa kiinalaisten joukkojen siirrot pysyivät paremmin salassa.²¹⁵ Lattimoren artikkeli selittää Tšiing Kai-šekin magneettisen taktiikan periaatteen ehkä kaikkein selkeimmin, maastoon sitoen²¹⁶ : Aina japanilaisten hyökätessä kiinalaiset perääntyvät kosketuksen säilyttäen. Tätä jatketaan, kunnes japanilaiset on vedetty kauas lähtöalueeltaan. Osiin syvälle alueelle jaetulla puolustuksella kiinalaiset sitten pakottavat japanilaiset jakamaan päävoimansa laajalle alueelle ja hyökkäävät sitten pienempiä yksiköitä vastaan. Koska kiinalaisten tykistö on heikko, on ideaalisin hetki hyökätä silloin, kun japanilaiset on saatu johdateltua maastoon jossa tykistön tuliasemasiirrot ovat hitaita ja

²¹⁵ Owen and Eleanor Lattimore

²¹⁶ Owen and Eleanor Lattimore. On hienoa huomata, että karttaa tuijottelemalla pystyy pääsemään samankaltaisiin päätelmiin kuin joku muu on tehnyt vuonna 1944...

vaivalloisia. Tällöin kiinalaiset tuovat aseisiin kranaatinheittimensä. Niiden ja konekiväärien, kiväärien ja lopulta käsikranaattien ja pistimien avulla he hyökkäävät japanilaisia vastaan. Samanaikaisesti vahvistetaan hyökkäystä selustasta käsin ja tuhotaan hyökkäävän osaston kärki. ainoa huono puoli kiinalaisten kannalta on, että he eivät pysty suorittamaan laaja-alaista vastahyökkäystä itse, koska tullessaan avoimeen maastoon he häviävät japanilaisille liikkuvuudessa sekä tulen käytössä ja tulen keskittämisessä. Näin ollen rintamalinjan itäpuolella suoritetaan sissisodankäyntiä. Lattimoren tulkinnan mukaan alue ei ole Japanin valtaama vaan Japanin lävistämä. Koska alue on niin laaja, ei Japani pysty kuin kontrolloimaan tärkeitä pisteitä ja viestiyhteyksiä. Muutoin väestömassa ei ole koko ajan suoranaisten kontrollin alla ja näin ollen se voi toimia ja organisoitua.

Kuva 12. Näyttääkö maasto panssaroidulle joukolle sopivalta? Kiinalaisia joukkoja siirretään pitkin Kiinan muuria. (Kuvan lähde: <http://www.sinodefenceforum.com/chinese-world-military-pictures/>)

Kuten Tšiang itse totesi sodan toisen vaiheen alkaessa,

”Olemme nyt siirtyneet sodan toiseen vaiheeseen ja nyt jo olemme saavuttamassa viholliseen etulyöntiaseman²¹⁷ ...Shanghaissa ja Nankingissa sotavalmistelumme olivat riippuvaisia maantieteestä... tästä eteenpäin, oli tilanne mikä hyvänsä, yrittää vihollinen sitten hyökätä tai saarrosta, ei aloitteeseemme tai strategiaamme pysty vaikuttamaan.. tästä eteenpäin maasto on meidän puolellamme”²¹⁸.

²¹⁷Tšiang Kai-šek, rintamalta lähettämässään viestissä ”The Second Stage of The War” kansan poliittiselle neuvostolle 28.11.1938. The Collected Wartime Messages, sivu 133.

²¹⁸Tšiang Kai-šek, viestissään ”A Turning Point in Our Struggle” Kiinan kansalle 25.10.1938. The Collected

Tšiang vertaa myös Sunzin kirjoituksia maastosta magneettiseen sodankäyntiin, tyyliin ”tiedä paikka ja aika, jossa voit hyökätä niin voit voittaa taistelun”. Tšiangin mukaan sodan alkuvaiheessa Japani pystyi hyödyntämään kaikki resurssinsa niin maalla, merellä kuin ilmassa. Mekanisoidut joukot kykenivät etenemään täydellisesti ja maasto soveltui heidän viestiyhteyksilleen. Sodan toisessa vaiheessa (vaikeaan maastoon siirtymisen jälkeen) vihollinen kohtaa paljon ongelmia huoltotäydennysten ja viestiyhteyksien kanssa.²¹⁹

Changshan taistelu

Esimerkkinä magneettisesta sodasta ja sen taktiikoiden käytöstä on kolmas Changshan taistelu. Taistelu käytiin (ks. kartta, liite IV, Changshan taistelun karttapiirros) Keskisen Kiinan eteläosassa, Changshan kaupungissa, Cantonin ja hankowin välisen rautatien varrella 19.12.1941–4.1.1942. Taistelu liittyi isompaan kokonaisuuteen, jossa Tšiang pyrki tukemaan Brittien taistelua Hongkongissa ja Burmassa japanilaisten hyökättyä samanaikaisesti edellisten lisäksi Tšiangin armeijan 9. näyttämön alueelle Kiangsiin, Hupeihin ja Hunaniin. Japanilaiset päättivät helpottaa Hongkongin valtausta katkaisemalla Mi joen kiinalaisilta. Japanin 11. Armeijakunta asetti hyökkäystä varten aseisiin Hsinchiang joen pohjoispuolelle kolme divisioonaa (-), yhden prikaatin sekä kolme erillisosastoa (joiden tehtävänä lienee ollut sivustojen suojaus).²²⁰

23.12 alkaen japanilaiset aloittivat useita hyökkäyksiä ja murtautuivat ensimmäisen linjan läpi. Neljän vuorokauden taistelun jälkeen japanilaiset saavuttivat tavoittelemansa Mi joen tasan. Japanilaisten komentaja arvioi kiinalaisten vetäytyneen jo etelämpänä Changshasta, joten hän päätti vastoin esimiestensä käskyä jatkaa hyökkäystä takaa-ajona Changshaan saadakseen mahdollisuuden ottaa kiinni ja tuhota kiinalaiset joukot. Kuitenkin kiinalaisten päävoima perääntyi koko ajan japanilaisten molemmilla sivustoilla. Changshaan oli jätetty ainoastaan yksi armeijakunta.²²¹ Ylitettyään Mi joen japanilainen 11. armeijakunta kohtasi kiinalaisten voimakkaan vastarinnan päästen kuitenkin 31.12. mennessä Chinchingin-Fulinpun tasalle (kartta). Tšiang Kai-šek arvioi tilanteen kehittyvän hyökkäykseksi hänen Changshassa olevaa reserviään vastaan ja antoi seuraavanlaisen käskyn: ” *Reservimme tulee sijoittaa Changshan molemmille sivustoille kauas taistelukentältä. Sen jälkeen tulee odottaa, kunnes japanilaisten*

Wartime Messages, sivut 129-130.

²¹⁹Tšiang Kai-šek, puheessaan ”China Cannot be Conquered” Kuomintangin kokouksessa 26.1.1939. The Collected Wartime Messages, sivu 163.

²²⁰ Chiang, Wego W.K. Sivut 107-108.

²²¹ Chiang, Wego W.K. Sivut 108-109.

*päähyökkäys Changshassa on pysähtynyt. Tämän jälkeen reservimme hyökkäävät samanaikaisesti useista eri suunnista vihollista kohti ja tuhoavat sen*²²². 9. Näyttämön joukot ryhmitettiin käskyn mukaisesti, ja tammikuun 1.päivänä japanilaisten 11. Armeijakunta aloitti hyökkäyksensä kahdella divisioonalla, suojaen kolmannella divisioonalla sivustaansa ja selustaansa Chingchinissä. Changshaan ryhmitetty kiinalainen varuskunta pystyi torjumaan vihollisen hyökkäyksen. Vuorokauden vaihtuessa, tasan 24.00 kiinalaiset aloittivat suunnitellun hyökkäyksen, lähtöalueinaan Liuyang joen eteläpuolinen alue (kartta). 4.1.1942 joukot saavuttivat Changshan ja saivat yhteyden kaupungissa olevaan varuskuntaan. Samalla joukot saartoivat japanilaiset Changshaan hyökänneet joukot. Japanilaiset olivat ”motissa” ja pyrkivät jo samana yönä murtautumaan ulos. Kaikkialla kiinalaiset suorittivat välittömiä vastahyökkäyksiä ja torjuivat murtautumisyrietykset tuloksetta: Changshaan hyökänneet kaksi divisioonaa, 3. ja 6. divisioona 11. Armeijakunnasta, menettivät kaatuneina ja haavoittuneina yli puolet vahvuudestaan.²²³ Käytännössä sotilaskielellä tämä tarkoittaa niin suuria menetyksiä ja joukon lamauttamista että taistelukyky menetetään joksikin aikaa. Lopun osan onnistui kuitenkin irtautua alkuperäiselle lähtöalueelleen Hsinchiangin joen pohjoispuolelle, 11:sta Armeijakunnasta irrotettujen yhden divisioonan ja yhden prikaatin sekä Japanin ilmavoimien suojaamana. Kenraali Wegon mukaan hyökkäyksellä ei ollut strategista merkitystä Japanille juuri vallatun Hongkongin rinnalla. Japani pyrki taktiseen voittoon mutta kärsi selvän tappion. Taistelulla oli kiinalaisille psykologiselta kannalta merkittävä itsetunnon kohennus. Kiinalaisen miehistön usko omaan suorituskykyyn nousi taivaisiin.²²⁴

Sissisodankäynti osana strategiaa

”Nykyaikainen sodankäynti on koko kansan sotaa” (Tšiang Kai-šek, 1943)²²⁵

Sissisota (*guerilla warfare*) sellaisena kuin se Kiinassa toteutettiin kyseisenä aikana, on varmasti kaikkien aikojen tunnetuimpia Kiinan sotataidon lanseeraamia ”tuotoksia” Sunzin klassikon ohella. Sen antaman esimerkin pohjalta nähtiin useita, Kiinan sissisodankäynnin kaltaisia sotia muualla maailmassa. Vo Nguyen Giap, Ho Tshi Minh, Ernesto Guevara ovat esimerkkejä kumouksellisen sodan jäljittelijöistä, jotka kehittivät Kiinassa käydyn sodan oppeja edelleen sovellettavaksi omassa kumouksellisessa taistelussaan.

²²² Chiang, Wego W.K. Sivu 110.

²²³ Chiang, Wego W.K Sivut 110-111.

²²⁴ Chiang, Wego W.K. Sivut 111-112.

²²⁵ Tšiang Kai-šek kirjassaan *China's Destiny* (1943), sivulla 122.

Pääosassa tässä Kiinan muulle maailmalle esimerkin antaneessa kehitystyössä olivat Mao Tsetung ja hänen puna-armeijansa, jotka kehittivät pitkällisen sodan ja vallankumouksen teoriaansa juuri Tšiang Kai-šekin syrjäyttämiseksi ja lopulta onnistuivat siinä vuonna 1949. Myös Tšiang Kai-šekin johtama kuomintangin armeija harjoitti sissisodankäyntiä, kuten aiemmin on ilmennyt. Molempien, toisilleen vihamielisten puolueiden harjoittamalla sissitoiminnalla japanilaisten valtaamien alueiden selustassa oli varsin suuri merkitys japanilaisten joukkojen kuluttamisessa. Mao Tsetung sai heistä kahdesta olla se, joka voittajan ominaisuudessa nousi suureksi sissisodankäynnin teoreetikoksi. Koska sekä Tšiang että Mao suorittivat sissisotaa tahoillaan näennäisen yhtenäisessä rintamassa Japania vastaan, vertaillaan seuraavassa lyhyesti sissisodankäynnin periaatteita siten, kuin Mao ja Tšiang ne näkivät Kiinan ja Japanin sodan aikana.

Mao Tsetung lienee siis tunnetuin sissisodan teoreetikoista. Hän laati pitkällisen sodan teorian, jonka mukaan kumouksellisessa sodassa on kolme vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa sissiarmeija puolustautuu ylivoimaisen vihollisen strategista hyökkäystä vastaan, toisessa vaiheessa sissitoiminnalla kulutetaan ja uuvutetaan vihollista niin, että se joutuu siirtymään strategiseen puolustukseen ja kolmannessa vaiheessa toteutetaan vastahyökkäys kansannousuun liittyen lähinnä konventionaalisen sodankäynnin menetelmiä käyttäen. Sissiarmeijan sodankäyntikyky kasvaa prosessissa siten, että sen koulutus ja varustus mahdollistavat kolmannessa vaiheessa ratkaisutaistelun tavanomaisen sodankäynnin menetelmin, toisin kuin kahdessa aikaisemmassa vaiheessa, joissa sitoutumista taisteluun vihollisen asevoimia vastaan pyritään välttämään.²²⁶

Maon omin sanoin tämä tarkoittaa ensimmäisessä vaiheessa liikuntasotaa säännöllisillä joukoilla, toisessa vaiheessa sissisodasta tulee päämuoto ja säännöllisistä joukoista avustavia joukkoja. Kolmannessa vaiheessa sissit suorittavat säännöllisten joukkojen rinnalla sotatoimia ollen niiden kanssa jo tasavertaisia.²²⁷

Mao tiivisti sissisodan olemuksen kymmeneen periaatteeseen:

- hyökkää ensin vihollisen hajanaisia ja eristettyjä voimia vastaan ja vasta myöhemmin keskitettyjä voimia vastaan

---

²²⁶ Kesseli, sivut 16-17

²²⁷ Mao Tsetung. Kirjoituksessaan pitkällisestä sodasta toukokuussa 1938. Kirjasta Teoksia, osa I. Tampere, 1958 (alun perin Shanghai, 1951). Sivut 404-408.

- ota haltuusi ensin maaseutu ja pienet sekä keskikokoiset kaupungit ja vasta myöhemmin suuret kaupungit
- päätavoite on hävittää vihollisen tehokkaat voimat
- taistelussa käytä ylivoimaa vihollisen tuhoamiseksi, näin kokonaisuudessaan pienemmillä voimilla voidaan lopulta voittaa
- älä ryhdy taisteluihin valmistautumattomana
- älä pelkää mitään uhrauksia tai vaikeuksia
- käytä liikkuvaa sodankäyntiä vihollisen voittamiseksi
- valtaa heikosti puolustetut kaupungit
- käytä haltuusi saamiasi aseita ja joukkoja (vangit, loikkarit) omien voimien täydentämiseen
- käytä yhteenottojen välistä aikaa lepoon, uudelleen organisointiin ja koulutukseen²²⁸

Tärkeimmät elementit Maon teoriassa ovat aika, alue ja tahto. Kumoukselliset vaihtavat aluetta aikaan, jota puolestaan tarvitaan pyrittäessä vaikuttamaan väestön tahtoon tuen ja voimien hankkimiseksi. Väestön voittaminen omalle puolelle oli siis tärkeämpää kuin alueiden hallinta. Mao kehitti teoriansa ”pitkän marssin” vuosina 1934–1935 ja japanilaisia vastaan käydyn sissisodan aikana.²²⁹ Tässä kohdataan jo aiemmin mainittu yhtäläisyys Tšiangin ajatusten kanssa, Tšiang tosin puhui ennemminkin aikavoiton saavuttamisesta joustavalla tilankäytöllä.

”Kiinalla on laaja alue ja monilukuinen armeija, mutta sen armeijan teknillinen varustelu ja koulutus on riittämätön”²³⁰ (Mao)

”Meillä on käytettävissämme 450 miljoonaa ihmistä sekä näille ihmisille neljä miljoonaa neliökilometriä taistelukenttää”²³¹. (Tšiang)

---

²²⁸ Kesseli, sivut 17-18

²²⁹ Kesseli, sivu 18

²³⁰ Mao Tsetung. Kirjoituksessaan pitkällisestä sodasta toukokuussa 1938. Kirjasta Teoksia, osa I. Sivu 404.

²³¹ Tšiang Kai-šek, puheessaan ”Fight to Win”, lokakuussa 1937. Kirjasta ”The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek”. Sivu 47.

Tässä on hyvin ytimekkäästi todettuna perustelu sille, miksi sissisodankäynti olisi kiinalaisille tehokas tapa hyödyntää valtavia resurssejaan vahvempaa vihollista vastaan. Vihollisella on miesmäärästään huolimatta ylivoima niin armeijan varustelussa kuin taistelukoulutuksessa. Näin ollen vaihtoehdoksi jää heikommalla suorittaa liikuntasotatoimia laajalla rintamalla sitoutumatta ratkaisutaisteluihin. Maon ajatusten mukaan taistelutoimet suoritetaan taktisesti katsottuna ulkolinjoilla, ripeinä hyökkäystoimina. Pitkät joukkojen siirtymiset ja marssit ovat tässä sodankäynnissä välttämättömiä. Asemasotaan ei pidä ryhtyä, eikä jäykkään puolustukseen vaan joukkoja tulee ryhmittää useaan peräkkäiseen linjaan, ja niitä tulee joustavasti liikutella. Tästä maksetaan se hinta, että vihollinen saa haltuunsa alueita, mutta se hinta maksetaan koko maan säilymisestä. Samalla vihollinen pystytään houkuttelemaan sisämaahan, jossa on sille epäedullinen maastonkohta ja voidaan itseä iskeä yllättäen, heikkoon kohtaan ja itse valitsemalla hetkellä väsyneeseen viholliseen. Tämä on heikon armeijan strategisesti tehokkain taistelutapa voimakasta vihollista vastaan.²³²

Tšiangin puheissa ja kirjoituksissa on nähtävissä pyrkimys aktivoida vallattujen alueiden väestö Japania vastaan heti sodan alusta alkaen. Kuitenkin vasta sodan toisen vaiheen lähestyessä hän alkaa puhua sodasta vallatuilla alueilla nimellä sissisota²³³. Tästä on pääteltävissä, että aluksi hän pelkäsi japanilaisten pystyvän kääntämään vallatun seudun väestön omalle puolelleen. Tilanteesta epätietoinen maaseudun kouluttamaton väki saattoi olla hyvinkin epätietoinen mistään yhtenäisestä Kiinasta, heitä oli todennäköisesti riistetty aina samalla tavalla riippumatta kulloisestakin valloittajasta. Näin ollen aluksi Tšiang pyrki propagandalla luomaan Japanin vastaisen mielialan liittyen Kiinan yhtenäistämiseen. Japanilaiset varmasti edesauttoivat tätä julmuuksillaan, joskin pyrkivät luomaan valtaamilleen alueille oman hallinnon Mantshurian ”nukkehallituksen” tapaan. Myöhemmässä vaiheessa, mielipiteen muokkaututtua yhtenäisen Kiinan hyväksi, vallattuja alueita kannustettiin aseelliseen vastarintaan japanilaisten joukkojen selustassa. ”Tappakaa heidän upseerinsa, katkokaa viestiyhteydet, aiheuttakaa vahinkoa keinolla millä hyvänsä” saattoi kuulua Tšiangin kehoitus, huolimatta ”*kostouhasta jonka teot aiheuttavat vallattujen alueiden sissien perheille*”²³⁴. Kuten muistetaan, Tšiangin mukaan vain uhrausten kautta voidaan tulevaisuudessa saavuttaa jotain parempaa.

²³² Mao, kirjassa Teoksia, osa I. Sivut 408-415.

²³³ Viestissään Pohjois-Kiinaan, Mantshurian alueen kiinalaisväestölle To the People of Mantshuria”, 18.9.1938 Tšiang kehottaa voimakkaasti alueen väestöä nousemaan vastarintaan japanilaisia vastaan. Collected Wartime Messages, sivut 110-115. 26.1.1939, puheessaan ”China Cannot Be Conquered” hän puhuu jo avoimesti sissisodankäynnistä menetetyillä alueilla. ”The occupied areas have become fields of activity for our regular and guerrilla forces”. Sama lähde, sivu 161.

²³⁴Tšiang, puheessaan ”Fight to Win”, lokakuussa 1937. Kirjasta ”The Collected Wartime Messages”. Sivun 47.

Tšiang Kai-šekin periaatteet vallattujen alueiden sissisodan käymiseksi olivat seuraavanlaisia²³⁵: Ensinnäkin vallatuilla alueilla suoritetaan vastahyökkäysten takaa-ajoa, taukoamatonta etsintää, saarrosta, hyökkäyksiä sekä vihollisen ”näännyttämistä” katkomalla viestiyhteyksiä ja estämällä niiden korjaustoimet. Näin vihollinen kuluu ja vallatun alueen sissien tukialueet (guerrilla bases) laajenevat ja vahvistuvat. Sissitoiminnalla sitoutetaan mahdollisimman suuri joukko japanilaisia sissien vastaiseen sotaan laajalla alueella.

Toiseksi vallatulla alueella estetään japanilaisten yritykset käynnistää yhteiskunnan toimet heidän edukseen. Japanilaisille ei luovuteta elintarvikkeita, ei makseta veroja eikä muutoinkaan tehdä yhteistyötä. Tuotanto on suunnattava kiinalaisille joukoille. Tämä vahvistaa edellisen sivun päätelmää sekä liittyy myös aiemmassa kappaleessa käsiteltyyn kansalaisen velvollisuuteen, jossa tämän kaltainen toiminta kiellettiin osana kansallista strategiaa. Lisäksi teksti osoittaa, että kiinalaisilla on todella täytyntä olla vallatuilla alueilla kohtuullisen paljon liikkumavaraa, jos tuotantoa kyetään suuntaamaan myös omille joukoille. Japanilaiset pystyivät valvomaan vain tiettyjä kohteita ja näin ollen sissien tukialueet ovat varmasti olleet toimintamahdollisuuksiltaan hyvät.

Kolmanneksi vallattujen alueiden kansalaisten tulee varoa japanilaisten propagandaa ja suunnata sen sijaan omaa mielipiteen muokkaustaan niille sotilaille, jotka japanilaiset ovat värvänneet kiinalaisesta väestöstä. Kaikki, mitä japanilaiset yrittävät uskotella, tulee kyseenalaistaa ja ”nukkesotilaat” saada kääntämään aseensa yhteisen isänmaan hyväksi.

Maon mukaan säännöllisten joukkojen sotateimet ja sen liikuntasota ovat pääosassa mutta sissitoiminta on sen välttämätön apukeino. Tämä kuvastuu hyvin myös Tšiangin strategiassa. Japanin sota on näännytysotaa sekä tuhoamissotaa. Tuhoamissodassa joukot keskitetään, näännytysodassa hajautetaan laajalle alueelle vastustajan voimien pirstomiseksi. Tuhoamistaistelut ovat välttämättömiä strategisesti, koska sillä välin on mahdollista voittaa aikaa, parantaa kotimaisia ja kansainvälisiä edellytyksiä. Operatiiviset tuhoamistoimet ovat keino strategiseen näännyttämiseen. Sodan kestänyt 10 kk huomataan, että näännytystä on tapahtunut mutta tuhoamista ei, ei sissitoiminnassa eikä säännöllisillä joukoilla. Kuitenkin esimerkiksi Taierchuangissa osoitettiin uskottavuutta japanilaisille. Sotaa tulee pitkittää ja vastustajaa näännyttää kaikilla joukoilla²³⁶. Tässäkin Mao ja Tšiang ovat samalla

²³⁵Tšiang Kai-šek, viestissään ”Resistance in the Enemy’s Rear” Kiinan kansalle 7.7.1939, sodan syttymisen toisena vuosipäivänä. The Collected Wartime messages, sivut 264-265.

²³⁶Mao, kirjassa Teoksia, osa I. Sivut 408-415.

aaltopituudella. Tšiangin yksi sodan alusta jatkuvasti painottamista seikoista oli pyrkimys sodan pitkittämiseen keinolla millä hyvänsä²³⁷, vastustajan strategisten voimavarojen kuluttamiseksi.

---

²³⁷Tšiang Kai-šek, mm. viestissään ”A Turning Point in Our Struggle” Kiinan kansalle 25.10.1938. The Collected Wartime Messages, sivu 128. ”The war must be prolonged”.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tšiang Kai-šekin sotataidollisen ajattelun taustatekijöistä

Tšiang Kai-šekin sotataito ja sotataidollinen ajattelu ovat vaikuttaneet merkittävästi Kiinan asevoimien kehitykseen 1920-luvulta aina vuoteen 1945, kuomintangin oman armeijan perustamisesta aina sisällissodan päättymiseen asti. Tšiang oli kuitenkin asevoimien komentaja (Kiinan kansallisen sotilasneuvoston puhemies) ja käytännössä koko maan ylin virkamies useiden vuosien ajan. Näin ollen hän oli käynnistämässä asevoimien, talouden, teollisuuden ja politiikan kehityskulkua, joka jatkui Maon aikana ja jonka lopputuloksena tällä hetkellä näemme globaalin suurmaan, jopa Yhdysvallat haastavan lähitulevaisuuden supervallan. Koska Tšiangin ura kesti vuosikymmeniä ja hänen kirjallinen tuotantonsa ulottuu koko tuolle jaksolle, oli hänen ajatuksiaan tarkasteltava sen mukaisesti pitkän aikajakson puitteissa.

Tšiang Kai-šek nousi valtaan juuri ”syntyneessä” uudessa valtiossa, jolla ei ollut omaa armeijaa. Maassa oli ainoastaan vanhan feodaaliajan perinteen mukaisesti yksittäisten ruhtinaiden, sotalordien, yksityisarmeijoita. Nuorena valtiossa ensimmäisiä kehitettäviä kohteita lienevät yleensä aina asevoimat. Näin myös tasavallan alkuaan Kiinassa. Tšiang Kai-šek toimi tuon projektin yhtenä käynnistäjänä. Hänen aikanaan aloitettiin kaaderiarmeijan luominen ja perustettiin sotakouluja ja akatemioita. Myös asevelvollisuus aloitettiin ja nuorisolle alettiin antaa eräänlaista puolisosotilaallista koulutusta. Urakka jäi sodan takia kesken, tai ainakin se hidastui oleellisesti.

Tšiang Kai-šekin sotataidollisen ajattelun taustalla olivat kiinalainen ajattelutapa, kulttuuri, uskonto ja filosofia sekä perinteinen kiinalainen ajatus sodankäynnistä, kuten Sunzin teos ”sotataito”. Edelleen taustavaikuttimena oli japanilainen sotataito, samuraiden bushidon jäljiltä uudistuneen Japanin armeijan koulutus 1900-luvun alussa, jolloin Tšiang aloitti sotilasuransa Japanin sotilasakatemiassa.

Luonnollisesti uudella armeijalla ei ole taktiikan ja strategian osalta mitään omaa ”vanhaa”, mihin nojata. Sellainen täytyy siis hankkia jostain muualta jo olemassa olevalta. Kiinan tasavallan nuoreen armeijaan omaksuttiin vaikutteita ennen kaikkea ulkomaisesta sotataidosta. Tšiang Kai-šek kiinalaisti läntiset sotataidon teoriat. Tšiangin tiedetään opiskelleen niin Clausewitzia kuin Jominiakin. Hän ihaili 1800-luvun Preussin kansallisvaltion koulutusta ja yhteiskuntaa ja opiskeli sotataitoa muutaman kuukauden Neuvostoliitossa 1920-luvulla. Hän yhdisti läntisiä sotataidon teorioita aasialaiseen, ja sai aikaan omaleimaisen, vallitsevaan tilanteeseen ja kiinalaiseen ajatteluun soveltuvan yhdistelmän. Kärjistäen voidaan arvioida, että Tšiangin uran alkuvaiheessa voimakkain vaikutus oli Japanin bushidolla, klassisella Kiinalla sekä Sun Yat-senin periaatteilla. Myöhemmin ajatuksiin vaikutti ennen kaikkea lännestä tullut uusi teknologia ja se ajattelutapa, jonka mukaisesti länsimaat (uudella teknologiallaan) sotaa kävivät. Sittemmin tämä sellaisenaan taltioitu tieto muokkautui kiinalaisiin oloihin soveltuvaksi yhdistelmäksi.

Tšiang Kai-šekin sotataito oli kuitenkin myös vuosikymmenten käytännön sotatoimissa opittua. Tämä näkyy kirjoituksissa runsaana vihollisen ja vallitsevan tilanteen pohtimisena. Hänen ajatuksiaan ja ylöskirjoitettuja puheitaan ja oppituntejaan voidaan pitää pohdiskelevina ja enemmän filosofisina, mutta myös lähes kaksi vuosikymmentä sotaa nähneen ja paljon oppineen miehen opetuksina. Hänellä ei ollut käytännössä aikaa pohtia sotatoimia kovin analyttisesti ennen vuotta 1949, koska maa oli siihen asti lähes jatkuvasti sotatilassa. Näin ollen kirjoitukset ennen vuotta 1949 täytyy tulkita sotajoukon komentajan ajatuksiksi, joilla on selvä päämäärä, sen sijaan että pyrittäisiin näkemään hänet analyttisenä sotateoreetikkona. On vaikea löytää hänen ajatuksistaan mitään ”yleispätevää” sodankäynnin ohjetta tai peruseriaatetta, tyyliin ”aika, alue ja tahto”, kuten Mao Tsetungilla. Ennemminkin Tšiang kirjoitti ja puhui vallitsevaan tilanteeseen sitoen. Hänen sotataidolliset pohdiskelunsa ja strategiansa muokkautuivat tilanteen niin vaatiessa. Näin ollen ei ole ihme, ettei häntä lueta Maon rinnalle ”suurten” teoreetikkojen joukkoon, koska mitään abstraktia teoriaa ei oikein ole olemassa. Kuitenkin on löydettävissä tiettyjä, syntyhetkiltään Taiwanin aikaan (vuoden 1949 jälkeen) sijoittuvia peruseriaatteita joiden voidaan katsoa olevan lähimpänä ”sotateoreetikon” tunnusmerkkejä. Näillä tarkoitetaan Tšiangin ”lyömätöntä” triangeli-taktiikkaa sekä länsimaista kopioitua sodan kymmentä peruseriaatetta, johon hän lisäsi toiset kymmenen omaansa, perustuen sodissa kokemaansa.

Tšiang Kai-šekin oppi-isän, Sun Yat-senin luomat kansan kolme periaatetta, nationalismi, demokratia ja sosiaalinen hyvinvointi, jotka itsessään olivat jo yhdistelmä länttä ja itää, olivat erittäin merkittävä tekijä sotataidollisen ajattelun taustalla Tšiangin sotilasuran varhaisista vaiheista alkaen. Tšiang hyödynsi periaatteita pyrkien luomaan niistä Japanin bushidon kaltaisen, koko yhteiskunnan ajattelutavan ja kulttuurin, jonka avulla Kiinasta tehtäisiin jälleen suurmaa Aasiaan ja koko maailmaan. Kansan kolme periaatetta nitovat yhteen idän ja lännen, uuden ja vanhan. Periaatteista tuli Tšiangin sotataidon osa-alueista sekä kansallisen strategian että suurstrategian perusta.

Kansan kolme periaatetta

Kansan kolme periaatetta olivat Sun Yat-senin luoma oppi, jonka tavoitteena oli Kiinan aseman palauttaminen Aasian ”suurten” joukkoon. Sunin haaveena lienee ollut voimakas kansallisvaltio vapaana imperialistisesta hallinnasta. Vakaa talous, kukoistava teollisuus, modernit liikenneyhteydet, hajanaisen politiikan kytkeminen tiukan keskushallinnon alle sekä yhtenäinen armeija olivat voimakkaan valtion edellytykset. Lisäksi ihmisten hyvinvointia ja koulutusta tuli periaatteiden mukaan parantaa ja siten eriarvoisuutta kaventaa.

Oppia otettiin tuon ajan suurmaista, ja valittavana oli useita malleja sisältäen niin kapitalismin mallin kuin sosialisminkin. Sun Yat-senin luoma demokratian malli saattaa olla hyviksi katsottujen puolien sekoitus molemmista, lisättyä kiinalaisen elämäkatsomuksen ja kulttuurin vaikutuksella. Sun ikään kuin ”kiinalaisti” länsimaiset opit. Tšiang Kai-šekin kirjoittamat lisäykset viimeiseen periaatteeseen koulutuksesta ja hyvinvoinnista tähtäsivät selvästi ”tavallisen” kansalaisen sotilaallisten taitojen parantamiseen sekä henkisen maanpuolustuskyvyn ja maanpuolustustahdon kohottamiseen.

Tšiang Kai-šek otti periaatteet sekä omaksi elämäntavakseen, että puolueensa kuomintangin ohjelmaan tehdäkseen Sunin ajatukset tutuiksi kaikille kansalaisille. Periaatteiden tuli sisältyä opetussuunnitelmiin yleisenä ”elämäkatsomustietona” ja periaatteet ulotettiin kaikkialle ihmisten elämään. Periaatteet pyrittiin myös liittämään koulutusjärjestelmään kaikilla tasoilla tarkoin suunnitelmin.

Sun Yat-senin kirja näyttää olleen Tšiingille ja Kuomintangille ikään kuin ”pyhä kirja”, jonkinlainen ”nationalistien raamattu”. Tšiing tulkitsee periaatteita kulloiseenkin tilanteeseen sopivaksi vallitsevan tilanteen mukaisesti. Kuten myös Maon punainen kirja myöhemmin, näyttää kansan kolme periaatetta olleen toimintaohje, jota tulee opiskella ja lukea kansalle säännöllisesti. Kansan kolme periaatetta muodosti Tšiingin kansallisen strategian ja osittain myös suurstrategian ytimen. Se, miten ehdottomasti tavallinen kansalainen omaksui periaatteet ajatusmaailmansa perustaksi, on hyvä kysymys. Voidaan kuitenkin arvella, että kansan kolme periaatetta saavuttivat merkittävää menestystä kansan keskuudessa muistaen kuitenkin, että kuten kommunisteilla myöhemmin, oli kuomintangilla keinonsa saattaa haluamansa aatteet ihmisten ”johtotähdeksi” myös väkisin. Kiinassa ei toisinajattelijoiden ole koskaan ollut liian helpot oltavat.

Teoriasta käytäntöön: Strategisista ratkaisuksista ja vaikuttavuudesta sotamenestykseen

Johtopäätöksiä Kiinan ja Japanin välisen sodan aikaisista sotilasstrategisista toimista voidaan käsitellä edelleen läpi tutkimuksen käytettyä jaottelua. Koska alempi strategian taso palvelee ylemmän strategian tason päämääriä, käsitellään suurstrategia, kansallinen strategia sekä sotilasstrategia omina kokonaisuuksiaan ja nimenomaan ”ylhäältä alas”. Jotta sodan aikainen kehityskulku näiden strategian tasojen osalta olisi selkeämmin nähtävissä, käsitellään johtopäätökset osittain edellä esitettyihin sodan ”vaiheisiin” sitoen.

Tšiingin suurstrategia Kiinan ja Japanin välisessä sodassa

Suurstrategian osalta ei ole tarpeen sitoa johtopäätöksiä sodan kolmeen vaiheeseen, koska ne voidaan esittää tiivistetysti, joskin kronologisessa järjestyksessä, yhdessä kappaleessa. Tšiingin suurstrategia näyttäisi perustuneen nationalismiin periaatteeseen, jossa Sun Yat-sen opetti kuinka diplomatian ja politiikan keinoin Kiinasta tulisi Aasian supervalta. Strategiana Tšiingilla vuosien 1931 ja 1937 välillä oli diplomaattisten suhteiden säilyttäminen viholliseen ja mahdollisiin kumppaneihin sekä status quon ylläpito mahdollisimman pitkään oman valmiuden saavuttamiseksi ennen sotaa. Tänä aikana Kiinan hallinto, talous ja armeija tulisi järjestää kansan kolmen periaatteen mukaisesti. Näin suurstrategia linkittyy (kuten muutkin strategian tasot linkittyvät toisiinsa ilman selvää rajalinjaa) edelliseen eli kansalliseen strategiaan. Liittolaisten hankkiminen ja ulkomainen tuki asevoimien varustamiseksi olivat Tšiingin ulkopoliittisia päämääriä. Ennen sotaa Tšiing teki yhteistyötä myös Saksan kanssa, josta saatiinkin mm. sotilasneuvonantajia kouluttamaan hänen joukkojaan. Sitten

yhteistyö päättyi Japanin ja Saksan lähentymisen myötä. Yhdysvallat oli alun alkaen todennäköisesti Tšiangin tavoittelemista liittolaista ykköskohde.

Sodan puhjettua suurstrategia muuntui kansallisen puolustusstrategian ohessa liittoutumiseen ja avun saamiseen lännestä, lähinnä Yhdysvalloilta ja osin Neuvostoliitolta. Lisäksi Tšiang pyrki sodan aikana solmimaan suhteet Aasian maissa, kuten Intia, Burma, Vietnam ja Thaimaa, muodostaakseen myös siten rintaman (ja säilyttääkseen tärkeät kulkuyhteydet Burmaan) Japania vastaan. Tšiangin sodanaikainen sanonta, 70 % politiikkaa ja 30 % sotilaallista voimaa heijastelee Sun Yat-senin lisäksi myös Sunzin oppeja ja kuvaa hyvin hänen sodan johtamistaan. Tšiang saattoi odottaa apua lännestä jo aiemmin, heti täysimittaisen sodan puhjettua, mutta osittain muu maailma lienee odottanut ”näyttöjä” ennen varojen tuhlaamista. Yhdysvallat lainasikin Tšiangille kymmeniä miljoonia dollareita sodan kuluessa (samoin kuin Englanti) Tšiangin osoitettua heille uskottavaa kykyä ja tahtoa puolustautua Japania vastaan.

Osana suurstrategiaa voidaan pitää propagandaa, jonka avulla Tšiang rakensi maailmanlaajuista Japanin (ja kommunistien) vastaista rintamaa. Tšiang onnistuikin markkinoimaan itsensä länsimaailmalle ainoana potentiaalisena Kiinan demokratian ja itsemääräämisoikeuden pelastajana. Asetelmaksi muodostui lopulta tilanne, jossa Yhdysvallat tukivat aseiden ja dollareiden muodossa nationalisteja ja Neuvostoliitto taas aseisti Maon kommunisteja. Näin Japania vastaan saatiin merkittävää lisäapua. Samalla haettiin kuitenkin jo asetelmia tilanteeseen jolloin Japani on lyöty ja keskinäinen välien selvittely alkaa.

Vuonna 1941 Japani hyökkäsi Pearl Harbouriin ja helpotti näin itse kiinalaisten painetta rintamalla ryhtymällä sotaan Yhdysvaltoja vastaan. Tämän jälkeen Tšiangin suurstrategiasta tuli yhä enemmän Amerikka keskeinen, ymmärrettävästi. Tämän vakuuttavan lännelle kristillisenä (Tšiang jopa kääntyi kristityksi) demokratian pelastajana esiintymisen myötä hänet noteerattiin vuonna 1943 Jaltan konferenssissa neljän suuren joukkoon: Tuolloin Tšiang astui samaan neuvottelupöytään Churchillin, Rooseveltin ja Stalinin kanssa keskustelemaan maailman kohtalosta, yhtenä neljästä merkittävimmästä globaalista johtajasta. Tätä voitaneen pitää Tšiangin osalta varsin onnistuneena suorituksena. Tästä ei käy vähiten kiittäminen myös hänen Amerikassa kouluttautunutta ja sujuvaa englantia puhuvaa vaimoan, jonka avulla luultavasti ”idän epäsuora filosofia” on pystynyt kommunikoimaan yhdessä lännen kanssa.

Sodan viimeisinä vuosina Kiinan resurssit olivat kasvaneet jo niin, että Tšiang pystyi alkamaan ottaa kantaa myös kotirintaman ulkopuolisiin taisteluihin ja lähetti joukkojaan

esimerkiksi Brittien avuksi Burmaan. Tilanne alkoi varmasti näyttää jo valoisalta: Hänellä oli vahvoja liittolaisia, oma rintama oli kestänyt ylivoiman paineen ja päässyt vähitellen jopa vastahyökkäysten toteuttamiseen, vastustajan resurssit alkoivat väjäämättä huveta ja Tyynen Meren taistelut siirtyivät koko ajan lähemmäs Japanin pääsaaria. Japani ja Saksa olivat liittolaisia jotka suurstrategisesti taistelivat erillään ilman yhteistä päämäärää (toisin kuin Kiina ja Yhdysvallat) jolloin molemmat myös tuhottiin erillään. Tilanne päättyi oikeastaan 6. elokuuta 1945 klo 8.15 Japanin aikaa, kun Yhdysvallat ratkaisi tilanteen Hiroshimassa lopullisesti Kiinan hyväksi.

Kansallinen strategia sodan aluksi

Tšiang Kai-šekin kansallinen strategia ennen sodan alkua oli nationalistien, kommunistien sekä yksityisten sotalordien armeijoiden yhdistäminen Japania vastaan ja luoda joukoista kansallinen armeija jossa olisi uhrautuva henki. Yhdistääkseen armeijat Tšiang hyödynsi kansan kolmea periaatetta ja pyrki erilaisin keinoin markkinoimaan periaatteet kaiken toiminnan pohjaksi ja siten nostamaan henkistä ja taloudellista puolustuskykyä. Hän ymmärsi, että hajanaisia joukkoja vastaan hyökätessään Japanin moderni armeija tulisi nopeasti valtaamaan koko Kiinan. Yhteinen rintama oli vai nimellinen: Pakon edessä kommunistit taistelivat, totta kai, myös japanilaisia vastaan, mutta nämä kaksi Kiinan armeijaa (nationalistit ja kommunistit) toimivat käytännössä omassa johdossaan toisistaan erillään. Samalla, sodan kestäessä, kommunistit kasvattivat kannatustaan maaseudulla ja työväestön keskuudessa omia poliittisia päämääriään tavoitellen. Kommunistit siis valmistautuivat jo sisällissotaan Tšiangin nationalisteja vastaan. ja yhtä lailla Tšiang pyrki näennäisestä yhteisrintamasta huolimatta pitämään maan sisäiset asetelmat hallinnassaan.

Tšiang Kai-šek pyrki Sun Yat-senin oppien avulla yhdistämään Kiinan ”henkisesti”. Kansan kolme periaatetta olivat Tšiang Kai-šekin luoman henkisen liikekannallepanon perusta. Periaatteet olivat kaiken sotataidollisen ajattelun taustalla. Tšiang Kai-šek loi periaatteisiin pohjautuvia kampanjoita joilla tuettiin kansallisen strategian mukaisia päämääriä:

Ennen sotaa, 1930-luvulla Tšiang pyrki ohjelmallaan ”uuden elämän liike” ajamaan kansakunnan yhdistymistä. Liike perustui kansan kolmeen periaatteeseen. Tätä kampanjaa on verrattu Saksaan vastaaviin, kansan hengen nostamiseen ja mielipiteen muokkaamiseen tähdänneisiin propaganda ohjelmiin. Ajatus ei ole ihan vääräkään; 1930-luvun Kiinassa, yhtä lailla kuin samaan aikaan Saksassa, kansan tuki ja usko yhteiseen päämäärään oli merkittävä tekijä ja näin ollen propaganda oli yksi tärkeimmistä keinoista sen aikaansaamisessa.

Pyrkiessään kolmen periaatteen kautta nostamaan Kiinan kansallistunnetta hän on voinut pyrkiä myös (Sunzin opin mukaiseen tavoitteeseen) sodan ehkäisevään voimannäyttöön Japanille. Ulkovaltojen, eritoten Japanin, usko Kiinan asevoimien suorituskykyyn on täytynyt olla tuohon aikaan melko alamaissa. Myös Kiinan sisällä kuomintangilla oli varmasti tarve osoittaa uskottavuutta. Japani terrorisoi koko Pohjois-Kiinaa pitkin 1930-lukua, mutta kuomintang keskittyi kommunistiongelman ratkaisemiseen, omien maanmiestensä auttamisen sijaan. Tšiang halusi maan pohjoisosan uhraamalla pitkittää sodan alkua oman valmiuden kasvattamiseksi. Tämän valmiuden saavuttamisessa ja Japanin vastaisen yhteisrintaman luomisessa uuden elämän liike oli yksi keskeinen strategia.

Tšiang Kai-šekin kansallista strategiaa sodan alkuvaiheessa leimaa yhtenäisyyden tavoittelu sekä yhteiskunnan ”sotavalmiuden” edelleen kasvattaminen. Kansallisen strategian osana niin politiikka, talous kuin sosiaaliset olot ja koulutusjärjestelmä tuli järjestää kahden rintaman sodan kestämiseksi. Toisaalla häämötti Japanin uhka ja nopea alueiden valtaaminen ja toisaalla Tšiang halusi koko ajan uhrata voimavaroja myös kommunistien uhkan kukistamiseen.

Tšiang oli alun alkaen haluton aloittamaan sotaa täysimittaisesti, ja japanilaiset saivat lähes ilmaiseksi alueita hallintaansa (mm. koko Mantshurian) 1930-luvun aikana. Sodan puhjettua 1937 täysimittaisena Tšiang pyrki vauhdittamaan kotirintamalla sotilaallista koulutusta, saamaan kommunistit taistelemaan myös Japania vastaan sekä valjastamaan yhteiskunnan palvelemaan sotaponnisteluja uhrauksista välittämättä. Kansan kolme periaatetta olivat koko kansallisen strategian perusta ja voimavara, jonka avulla haluttuja toimintoja ajettiin. Tšiang markkinoi menestyksekkäästi nationalismia ja kytki siihen sen onnistumiseksi periaatteiden mukaisen ”demokratian” ja ”sosiaaliset olot”.

Prosessin onnistumisesta voidaan todeta, että hallinto oli korruptoitunutta ja toisinaan varmasti kaukana demokraattisesta eikä köyhässä maassa sosiaaliset olot sodan aikana varmastikaan kehity päätä huimaavasti. Täytyy kuitenkin muistaa, että kiinalainen filosofia oli tuhansia vuosia ollut Konfutsen periaatteiden mukaisesti perhe- ja yhteisökeskeistä, ei kuitenkaan koko valtavassa Kiinan maassa vaan maakuntien ja eri ”heimojen” sisällä. Kiina oli siis vielä hajanainen, sotalordien kukistamisesta huolimatta feodaaliskollisempi kuin kansallisesti mitenkään yhtenäinen. Esimerkiksi *Mantsut* olivat ihan oma rotunsa pohjoisessa ja osa heistä ei varmasti ollut halukas liittymään Kiinan yhteiseen rintamaan. Näin ollen kansallisen yhtenäisyyden saavuttamista voidaan pitää merkittävänä saavutuksena, vaikka se ei aivan täydellisesti esimerkiksi kommunistien osalta toiminutkaan.

Armeijan rakentaminen jatkui myös sodan syttyä ja sotilaskoulutukseen panostettiin koko sodan ajan vajavaiset resurssit huomioiden. Kaaderiarmeijan luominen aloitettiin jo 1920-luvulla Whampoan akatemian myötä, ja prosessia jatkettiin sodan aikana. Miesmäärää kasvattamalla saataisiin hyödynnettyä maailman suurimman väestömäärän voimavarat. Tšiang piti Neuvostoliiton mallin mukaisesti itsensä yhteiskunnan poliittisena johtajana, joka on samalla myös asevoimien ylin vallankäyttäjä. Näin politiikan päättäjällä on myös asevoiman käyttö hallinnassaan, kuitenkin niin, että poliittisen vallankäyttäjän ymmärtää myös sotilaallisen strategian päälle. Tšiang oli siis jollain tapaa Stalinin ja Hitlerin kaltainen ”diktaattori”, joskaan ei kyennyt siihen aivan yhtä ehdottomasti kuin kollegansa lännessä.

Kansallisen strategian päämäärät sodan jatkuessa

Rintamalinja pysähtyi japanilaisten alun nopean etenemisen jälkeen ja sotilaallisessa kenttästrategiassa siirryttiin epäsuoriin menetelmiin sotamenestyksen saavuttamiseksi. Kansallisessa strategiassa valjastettiin uuden elämän liikkeen rinnalle toinen, kansallisia päämääriä palveleva kampanja: ”vastarinta ja jälleenrakentaminen” perustui edelleen kansan kolmeen periaatteeseen, tavoitteenaan hengen nostaminen ja yhteisen vastarinnan luominen Japania vastaan. Vastarinnan ja jälleenrakentamisen strategia muodostui tuossa kriittisessä tilanteessa, jossa Japani oli vallannut valtavia ja yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeitä alueita Kiinalta. Tämä kansallisen strategia suuntautui optimistisesti tulevaisuuteen, antaen kansalaisille uskoa vastarinnan jälkeen jo hämmöttävässä, takaisin vallattujen alueiden jälleenrakentamisessa. Strategia verhoiltiin Sun Yat-senin tutuilla periaatteilla ja otettiin käyttöön sotilaallisen strategian uusien taistelumenetelmien rinnalle. Kampanjaan sisällytettiin elementtejä, joilla koko yhteiskuntaa pyrittiin sitouttamaan yhteiseen rintamaan. Näitä olivat mm. nuorison (sotilas)koulutusohjelmat ja naisten aktivoimiseen tähdänneet ohjelmat.

Mielipiteiden muokkaus oli merkittävä osa-alue kansallista strategiaa japanilaisten valtaamalla alueilla sekä myös vielä hallussa olevilla alueilla. Vielä vanhaan, kansallisuudeltaan hajanaiseen elämään tottuneita ihmisiä tuli valistaa kansallisuudestaan tietoisiksi: Kuvaannollisesti sanottuna ”Meidän luona teidän on parempi olla kuin heidän”.

Jotta sotatalous pysyisi sotatoimien tasalla, tuli resurssien säilyä vähintään samalla tasolla. Ilman reittiä ulkomaailmaan tämä ei olisi ollut mahdollista. Näin ollen yhtenä päämääränä oli huoltotien aukipitäminen Kiinasta naapurimaihin. Tärkein jäljellä oleva huoltoreitti kulki Burman kautta.

Sodan kestäessä Tšiang pysyi tietoisena kommunistien uhasta ja pyrki jo sodanaikaisilla toimillaan luomaan tulevaan yhteenottoon edellytyksiä sitomalla omia joukkojaan kommunistien alueelle pyrkien eristämään heidän tukialueitaan.

Kansallinen strategia sodan kolmannessa vaiheessa ei eroa merkittävästi aiemmista. Strategiset tavoitteet ja menetelmät olivat kansallisella tasolla samoja. Kansallisen strategian menetelmistä muistettakoon, että sodan (ja sisällissodan) jälkeen Tšiang kokosi ajatuksensa kansakunnan valmistamisesta sotaan ja lisäsi ne Sun Yat-senin kansan kolmen periaatteen kolmanteen lukuun, sosiaaliseen hyvinvointiin, nimellä koulutus ja vapaa-aika. Näissä lisäyksissä Tšiang kertoo vielä sodanjälkeisestä näkökulmasta, kuinka tulevaisuudessa Kiinan tulee oman kansallisen puolustuksensa henkinen ja fyysinen vahvuus rakentaa.

Yhteenvedona kansallisesta strategiasta koko sodan ajalta voidaan todeta, että punaisena lankana Tšiangilla oli Clausewitzin periaatteen mukaisesti se, että kansallisen politiikan tulisi määrätä sotilaallista strategiaa. Näin ollen Tšiang ohjasi sotilasstrategiaa kansan kolmella periaatteella sekä sääteli taistelukenttää taloudella ja liittolaispolitiikalla. Japanilaiset taas antoivat puhtaasti sotilaallisia seikkoja ajattelevien johtaa poliittisia päätöksiä joka johti liian ison kakunpalan haukkaamiseen. Strategiaan kuuluu voimavarojen laskeminen (Sunzi: määrien laskeminen) joka ei tarkoita pelkästään miesmäärää ja aseita. Tšiang veti resurssien ja määrien arvioinnissa pidemmän korren: Hän laski, että sotaa mahdollisimman kauan pitkittämällä Japanin resurssit kuluvat loppuun ja patruunoiden loputtua kiinalaisia seisoo pystyssä lukumäärältään edelleen paljon enemmän. Pitkittäminen onnistui ainoastaan yhdistämällä onnistuneen sotilasstrategian tehokkaaseen kansalliseen strategiaan ja edelleen menestyksekkääseen suurstrategiaan.

Sotilasstrategiaa

Sotilas- tai kenttästrategia muotoutui sodan alkuvaiheessa kahden kansallisen strategian määräämän tavoitteen ympärille: Ensinnäkin Tšiang Kai-šek pyrki viemään Japanin nopealta ratkaisutaistelulta edellytykset pois vastaamalla hyökkäykseen myös parhailla joukoillaan (kaksi valiodivisioonaa, joita johtivat hänen Whampoassa koulutetut upseerinsa, uhrattiin Shanghaihin) sekä muiden joukkojen uhrautuvalla taistelulla. Toisena tavoitteena oli aikavoiton hankkiminen: Tšiang pyrki ratkaisevan yhteenoton viivyttämällä luomaan edellytykset Kiinan asevoimien ja yhteiskunnan valmiuden nostamiseksi (valmiudella tarkoitetaan kykyä ja valmiutta kohdata sota). Tähän oli pyritty koko 1930-luvun ajan mutta prosessi oli vielä pahasti kesken. Uuden elämän liike ja muut yhteiskunnan sotakelpoisuutta

edistävät toimet eivät olleet Tšiingin mielestä vielä tuoneet Kiinaa sellaiselle tasolle, että täysimittaista sotaa olisi mahdollista voittaa. Niinpä vihollista tuli hidastaa ja kuluttaa pohjoisesta (Mantshurian suunnasta) ja myöhemmin myös idästä käsin muun yhteiskunnan pyrkiessä sillä välin saamaan sotaponnistelut käyntiin.

Sotilasstrategiassa näkyvää oli nimenomaan joukkojen uhrautuvuuteen kasvattaminen. Taisteluhenki ja valmius kuolla oman maan puolesta ovat puheiden ja kirjoitusten yhtenä kantavana voimana. Tässä heijastuvat ennen kaikkea japanilaisen samuraifilosofian vaikutteet, *kuolemaa ei sotilaan tule milloinkaan pelätä* ja antautuminen on häpeällistä, *sotilaiden tulee taistella viimeiseen mieheen ja patruunaan*. Tšiang näki tämän todennäköisesti suurimpana pelastavana tekijänä, hengen voiman heikommin aseistetulla osapuolella. Sunin periaatteista pyrittiin tekemään jonkinlainen ”Kiinan bushido”. Joukot taistelivatkin uhrautuvasti, ja ensimmäisen sotavuoden tappiot olivat satoja tuhansia sotilaita. Äkkiä ajateltuna tilanne ei ehkä ollut kaukana ensimmäisen maailmansodan tuhoamistaisteluista ja järjettömistä, totaalisen sodan tappioluvuista.

Samanlaista uhrautuvuutta ja henkeä kuin Japanin bushidossa ei ehkä saavutettu, mutta ei voi väittää Tšiingin puheiden menneen kuuroille korvillekaan. Sen verran sankarillisesti kiinalaiset huonommilla aseillaan ja vajavaisella koulutuksellaan myös taistelivat. Osin japanilaiset saattoivat aiheuttaa itse vastustajansa taisteluhengen kasvun kiinalaiseen väestöön ja sotavankeihin kohdistamallaan julmuudella. Aivan varmasti ihminen taistelee nurkkaan ajettuna henkensä edestä, jos tiedossa on tappion myötä vain kidutusta ja kärsimystä. Japanilaiset pyrkivät valtaamallaan alueilla kääntymään alueen hallinnon omaksi ”nukkehallinnokseen” ja muokkaamaan yleistä mielipidettä omaksi edukseen. Kuitenkin tiedot vallattujen alueiden väestön kohtelusta ainoastaan lisäsivät pelkoa ja japanilaisvastaisuutta, Japanille suosiolliset tahot ovat todennäköisesti tehneet sen pelkästään henkensä pitimiksi.

Sodan ensimmäisestä vaihetta kuvaava taistelu oli Shanghaiin ja Nankingin taistelu, jossa sitkeän puolustuksen kautta vihollisen etenemistä hidastettiin hirvittävin tappioin. Lopulta kaupungit menetettiin, ja Tšiang evakuoiti päämajansa Nankingista Chungkingiin. Tämän jälkeen japanilaiset aloittivat vallatun sotatoimialueen järjestelmällisen hävittämisen. Shanghaiissa puolustus oli ollut sitkeää aiheuttaen paljon tappioita japanilaisille, jonka seurauksena voidaan arvella japanilaisotilaiden saaneen lisäkimmokkeen alkaville tuhotoimille. Samaan aikaan Kiina pystyi kuitenkin osoittamaan ulkopuolisille tarkkailijoille

kykynsä tehdä vastarintaa. Tällä luotiin siemen tulevalle kansainväliselle yhteistyölle Japanin vastaisessa rintamassa.

Tšiangin sotilasstrategisia ratkaisuja sodan alkuvaiheessa olivat hidastamisen, sitkeän ja sankarillisen puolustuksen ja aikavoiton lisäksi myös nopeaan taktiseen voittoon tähtäävät päätökset, joissa omien joukkojenkin uhraamisen uhalla yritettiin saada vastustajalle merkittävää vahinkoa aikaan. Näitä olivat mm. Keltaisen joen patojen aukaisu, sekä japanilaisjoukkojen pommittaminen ilmasta käsin välittämättä kummassakaan tapauksessa alle jäävistä omista joukoista tai siviileistä. Myös parhaiden joukkojen uhraaminen Shanghaissa vaikuttaa radikaalilta ratkaisulta jälkikäteen. Kaikki nämä olivat varmasti omiaan tuomitsemaan Tšiangin aikalaislehdissä ja lännessä, mutta tavallaan kertovat myös Tšiangin näkökulman uhrauksista, joita vaaditaan päämäärä saavuttamiseksi.

Sodan ensimmäisen vaiheen myötä kaikki rannikon tärkeät satamat, rautatiet ja kulkuyhteydet sekä koko Pohjois-Kiina olivat japanilaisten hallussa. Tšiang oli vetäytynyt sisämaahan, ja tilanne oli varmasti pahan tuntuinen: Tšiangin kirjoituksia leimaa tuona aikana ”vimma” pakottaa kaikki kynnelle kykenevät uhrautumaan ja taistelemaan uhkaavan tappion hetkellä. Ajatuksissa näkyvät taustalla pyrkimys ”länsimaisen sodan” käymiseen kuluttava tuhoamissotana.

Kenttästrategia murroksessa alun tappioiden jälkeen

Sodan seuraavaa ”vaihetta” tarkasteltaessa tullaan murrokseen, joka alkoi muotoutua jo aiemmin mutta joka konkretisoitui sarjana taktisia voittoja siellä täällä rintamaa. Sodan toisena vuonna sotilaallinen strategia muuntui jäykän torjuvasta puolustuksesta ja viivyttämisestä aivan uudennlaiseksi: Vihollinen oli nyt niin pitkällä sisämaassa ja omien joukkojen valmius sekä yhtenäinen rintama kommunistien kanssa mahdollistivat siirtymisen enemmän perinteiseen kiinalaiseen sodankäyntiin, jossa epäsuora strategia on pääosassa suoraviivaisen kulutussodankäynnin sijaan. Toinen syy murrokseen voi olla Tšiangin kokemuksessa. 1920-luvulla hän yhdisti sotalordit väkivalloin nationalisteihin hyökkäämällä röyhkeästi pienemmillä joukoillaan, hyödyntäen hetkellistä joukkojen ylivoimaa. Ehkä Tšiang ”palasi juurilleen” strategiaan, jossa (ovela) hyökkäys oli paras puolustus.

Tšiang aloitti vihollisen valtaamalla alueilla sissisodankäynnin, johon kuuluivat alueen väestön mielipiteen muokkaamisen lisäksi eittämättä tiedustelutoiminta sekä iskut, väijytykset ja sabotaasi japanilaisten selustassa. Tätä tekivät (omia päämääriä ja etujaan tulevassa

sisällissodassa ajatellen) niin Tšiangin kuin Maon kommunistien joukot, kukin omalla tahollaan ilman suoranaista yhteistoimintaa tai yhteistä johtoa. Sissitoiminnalla sidottiin japanilaisten voimavaroja ja joukkoja toissijaisiin tehtäviin valtavalla Kiinan alueella, jossa japanilaisten resurssit eivät kuitenkaan riittäneet kuin keskeisten risteysten ja taajamien valvontaan. Näin sissit mahdollistivat aloitteen tempaamisen ja loivat toimintaedellytyksiä tavanomaisten joukkojen suorittamille manöövereille.

Tavanomaisilla joukoilla aloitettiin Tšiangin lanseeraama ”magneettinen sodankäynti”. Siinä aikaa vaihdettiin itselle luovuttamalla tilaa taistelukentällä viholliselle, rintaman liikkua joustavasti eteen tai taakse vihollistilanteesta riippuen. Tämän saavutetun ajan ja luovutetun tilan avulla vihollinen ”imettiin” magneetin tavoin tunkeutumaan syvälle vaikeaan taistelumaastoon, jossa panssarivaunujen, tykistön ja ilmavoimien (toisin sanoen kaiken, mitä Kiinalla ei juuri ollut) tehokas käyttö oli erittäin hankalaa. Samalla saatiin vältettyä vihollisen ylivoiman kohtaaminen eli vältettiin suuri ratkaisutaistelu, johon japanilaiset koko ajan pyrkivät. Tämän jälkeen syvälle omaan ryhmytykseen vedetty vastustaja saarrosetettiin, ja Sunzin periaatteiden mukaisesti keskitettiin omien joukkojen määrä hetkellisesti ylivoimaisena japanilaisten hyökkäysryhmytyksen heikompiin kohtiin. Seuraavaksi joukot hyökkäsivät japanilaisten hyökkäysryhmytykseen useasta suunnasta yhtä aikaa. Sitten voimia taas jaettiin laajemmalle alueelle, jotta vastustaja ei saisi painopistettä luotua vaan olisi pakotettu hajauttamaan joukkojaan laajalle. Menetelmä osoittautui sissisotaan yhdistettynä tehokkaaksi, ja antoi varmasti niin Tšiangille kuin koko armeijalle uutta uskoa ja itseluottamusta vaikuttaen edelleen positiivisesti sotamenestykseen. Magneettisesta sodasta parhaana esimerkkinä voidaan pitää Changshan taistelua, jossa kiinalaiset saavuttivat kuvatulla menetelmällä suuren voiton. Magneettinen sota ja sissisota olivat yksi torjuntavoiton avaimista ja mielestäni sotilaallisen strategian tason osalta kaikkein ratkaisevin tekijä.

Kenttästrategia sodan viimeisinä vuosina

Sodan kolmannen vaiheen osalta ei strategian alimmalla tasolla tarkasteltuna tullut merkittäviä muutoksia. Kiinalaiset jatkoivat sotaponnistelujaan vastustajan suurta voimaa välttämällä ja aloitteen säilyttämällä itse taistelumaaston ja vastustajan koon valiten. Samaan aikaan kotirintamalla resurssien kasvattaminen toi lisää pelimerkkejä myös taistelukentälle. Japanilaisilla taas voimavarat vain ehtyivät kaiken aikaa, sillä se oli sitoutunut nyt Kiinassa olevien kymmenien divisioonien lisäksi myös sotaan tyynellä merellä Yhdysvaltoja vastaan. Sodan kolmannessa vaiheessa voidaan olettaa Tšiangin jo etsineen itse japanilaisten sijaan

paikkaa lopulliselle ratkaisutaistelulle. Sodan lopulla nähtiinkin sarja laajemmin valmisteltuja vastahyökkäyksiä japanilaisia vastaan, niiden kuitenkaan aiheuttamatta lopullista ratkaisua ennen Hiroshiman ja Nagasakin atomipommeja 1945. Kiinalaiset taistelivat kahdeksan pitkää vuotta hyökkääjää vastaan, jonka koko muu maailma oletti valtaavan Kiinan muutamassa kuukaudessa. Vaikka torjuntavoiton taustalla on suurempia kokonaisuuksia ja kansalliseen ja suurstrategiaan liittyviä tekijöitä, niin viime kädessä taistelukentällä sotivat yksittäiset, sotilaallisen kenttästrategian mukaisia käskyjä tottelevat rivimiehet tekivät sen tärkeimmän: Pysäyttivät vihollisen hyökkäyksen ennen koko maan valtaamista.

Lopuksi:

Lyhyt yhteenveto lienee tarpeen Tšiing Kai-šekin sotataidon vaikutusten tiivistetyksi selvittämiseksi. Ensinnäkin, jos kansan kolmen periaatteen voi tulkita myös poliittiseksi ohjenuoraksi ja siten osaksi sotataitoa ja strategiaa, voi kansan kolmen periaatteen myöntää olleen sotataidon ”väline” Tšiingille. Sen avulla hän pystyi edesauttamaan kommunistit ja nationalistit yhteiseen rintamaan joka saattoi pelastaa Kiinan. Mielestäni olen myös osoittanut, että kyseessä oli Tšiingin taitava kansan kolmen periaatteen hyödyntäminen hänen omassa sotataidossaan, haluttujen päämäärien saavuttamiseksi. Tšiing Kai-šekin sotataito nojaa Sun Yat-senin ”viisauteen”. Tšiing Kai-šekin sotataito oli yhdistelmä kiinalaista ja länsimaista (kärjistäen Sun Tzuta ja Clausewitzia) käsitystä sodankäynnistä jossa strategian ”apuvälineenä” ja kaiken ajattelun taustalla ovat Sun Yat-senin ”prinsiipit”.

Mitä Tšiing sai aikaan, miten hänen strategiansa vaikuttivat sotamenestykseen? Ensimmäisenä muistettakoon maan henkinen yhdistäminen ja mihin olosuhteisiin ja kulttuuriin se tehtiin. Asepalvelus ja koulutus myös tehostuivat. Sodan alussa saavutettiin aikavoitto ja pysäytettiin rintamalinja. Kohotettiin taistelutahtoa pelon, vihan, pakon, onnistumisten ja propagandan myötä. Alettiin saavuttaa näin ollen taktisia voittoja jatkuvan teurastuksen sijaan. Muulle maailmalle osoitettiin puolustuskykyä. Hoidettiin talous ja resurssit sellaiselle tasolle, että Japanin voimavarat loppuivat ensin. Pyydettiin apua ja vastaanotettiin apua oikeilta tahoilta. Saatiin siis liittolaisia. Ja näiden kaikkien tekijöiden summana, voitettiin sota.

Oliko sitten jotain, joka totaalaisesti epäonnistui? Luonnollisesti ensimmäisenä tulee mieleen, että päättyneen sodan jälkeen käyty sisällissota hävittiin. Mao kokosi jo Japanin sodan aikana laajoilta alueilta maaseutua väestön omalle puolelleen Tšiingin painiessa muiden ongelmien

kanssa. Näin ollen hänen arvostelemisensa kahden rintaman sodan käymisestä on kyseenalaista, ennemmin voisi jälkiviisaana kysyä, miksi sitä ei käyty vielä suuremmassa mittakaavassa? Toinen seikka, joka Tšiingista muistetaan, on valtavat tappiot ja kuolonuhrit. Hänen johtaessaan maata ilmeisesti miljoonat ihmiset menettivät henkensä. On kuitenkin huomioitava tämän tutkimuksen yksi olennainen johtopäätös: Kiinalaisessa ajattelussa isomman päämäärän savuttamiseksi voidaan tehdä suuriakin uhrauksia. Tšiing saattaisi itse kehottaa näkemään ”metsän pulta”...jos 100 miljoonaa ihmistä kuolee, niin onko sillä väliä, jos 400 miljoonaa muuta saa elää ja maa säilyy valloittamattomana? Toisen vaihtoehto olisi pahimmillaan voinut olla Kiinan valtaaminen ja vielä valtavammat kuolonuhrit.

Täytyy myös huomioda, mistä lähtökohdista Kiina alkoi vastarintasotansa Japania vastaan: Maa oli imperialismiin kahleista ja päätyneen (mantshujen) keisariajan vaikutuksista irti pyristelemässä oleva hajanainen kansakunta, jossa on maailman eniten ihmisiä. Tšiing itse vertasi Kiinan torjuntataistelua esimerkiksi Yhdysvaltojen itsenäisyysotaan. Siinäkin nuori, uusi valtio halusi eroon muiden valtioiden kahleista ja taisteli itsensä vallankumouksella itsenäiseksi. Tšiingin mielestä Kiinan taistelu Japania vastaan oli heidän itsenäistymistäistelunsa yksi vaihe, matkalla kolmen periaatteiden avulla arvoiselle tasolle. Näin ollen voidaan Tšiingin todeta käyneen kumouksellista sota Japania vastaan, samalla osoittaakseen muille jalansijaa maassa pitäneille, että imperialismiin aika Kiinassa on lopullisesti päättymässä. Tšiingin kannalta harmillista oli se, että muuan Mao Tsetung valmisteli samaan aikaan omaa, kansallisella tasolla kumouksellista sotaansa, joka oli tuleva tuhoamaan Tšiingin haaveet vuosien 1945–1949 sisällissodassa. Sen sijaan Sun Yat-senin ja Tšiing Kai-šekin haaveet uudesta maailmanjärjestyksestä ja Kiinan supervaltiosta muiden suurten joukossa näyttäisivät alkavan pikkuhiljaa 2000-luvulla toteutua.

6. LÄHTEET

Julkaistut lähteet

Cheng, Pei-kai, Lestz, Michael, and Spence, Jonathan D., *The Search for Modern China*, New York: W.W. Norton and Company, 1999. sivut 295-300. I16.2 *Mme. Chiang on the New Life movement, 1935*. Madame Chiang Kai-shek, *General Chiang Kai-shek and The Communist Crisis* (Shanghai: China Weekly Review Press, 1935), sivut 55-73. Viitattu 20.8.2006. Saataavilla internetistä: <http://www.isop.ucla.edu/eas/restricted/chiang.htm>, UCLA Center for East Asian Studies

Chen-Ya tien. 1992. *Chinese Military Theory. Ancient and Modern*. Spa Books Ltd, UK.

Chiang, Kai-shek. *The Collected Wartime Messages of Generalissimo Chiang Kai-shek 1937-1945 I-II*. New York. (China news service 1943, 1944, 1945, 1946). 1969.

Chiang, Kai-shek. 1947. *Chinas Destiny*. Second printing in English, first printing in Chinese 1943, Chinking. McMillan Company, New York.

Chiang, Kai-shek. 1957. *Soviet Russia in China*. Second printing 1957 (first printing 1957). New York.

Chiang, Kai-shek och Mayling Soong Chiang. 1937. *Marsalkens fångenskap (originalets Sian: A coup D'état, Shanghai 1937, ilmestynyt englanniksi 1938 nimellä "China at the Crossroads. An account of the fortnight in Sian, when the fate of China hung in the balance")*. Stockholm.

Chiang, Wego W.K. 1979. *How Generalissimo Chiang Kai-shek Won the Eight-Year Sino-Japanese War 1937-1945*. Taiwan. First Revision. LI ming Culture Enterprise Co. Taipei, Taiwan. Republic of China.

Clausewitz, Carl von. 1999. *Ajatuksia sodasta ja johtamisesta*. Suom. O. V. Kaarnakari. 12. Painos. Tallinna.

Cleary, Thomas. 1991. *The Japanese Art of War. Understanding the Culture of strategy*. Shambhala Publications, Boston Massachusetts, USA.

De Mente, Boye Lafayette. 2005. *Samurai Strategies*. Tuttle Publishing, Singapore.

Elleman, Bruce A. 2001. *Modern Chinese Warfare, 1795-1989*. Routledge, London and New York.

F.F. Liu. 1956. *A Military History of Modern China 1924-1949*. 1. PAINOS. Princeton University Press, New Jersey.

Forty, George. 1999. *Japanese Army Handbook 1939-1945*. Sutton Publishing, Great Britain.

Furya, Keiji. 1981. *Chiang Kai-shek His Life and Times*. New York.

Gangulee, N. Professor. 1945. *The Teachings of Sun Yat-sen. Selections from his Writings*. 1. PAINOS. The Sylvan Press, London. Great Britain.

Hsu Long-hsuen, Chang Ming-kai. 1971. *History of the Sino-Japanese War (1937-1945)*. Chung Wu Publishing Co. Taiwan. 3. PAINOS 1985.

Hu Pu-yu. 1971. *The Military Exploits and Deeds of President Chiang Kai-shek*. Translated by Chen Key-liang. Chung Wu Publishing Co. Second Edition (First Edition 1971). Taipei, Taiwan. Republic of China. 1973.

Huotari, Tauno-Olavi & Seppälä, Pertti. 1999. *Kiinan kulttuuri*. Kolmas painos. Otava, Keuruu.

Kesseli, Pasi. 1998. *Kumouksellinen ja vastakumouksellinen sota: tutkimus Malaijin (1948-60), Vietnamin (1946-75) ja Algerian (1954-62) sodista*. Maanpuolustuskorkeakoulu, historian laitoksen julkaisusarja 2 N:o 4 Saarijärvi.

Kulomaa, Jukka. 2004. *Syvään taisteluun. Johdatus Neuvostoliiton maavoimien sotataitoon 1917–1991*. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Mao Tsetung. 1951. *Teoksia, osat I ja II*. Tampere 1958.

Mao Tsetung. 1954. *Strategic Problems of China's Revolutionary War*. Peking, China.

- Miyamoto Musashi: Maa, vesi, tuli, tuuli ja tyhjiys (Go Rin No Sho, A Book Of Five Rings, toimittanut Harris, Victor, 1974. suom. Lahdenperä, Samppa). Otava, Keuruu 1995.
- Nitobe, Inazo, 1905: Bushido. The Soul of Japan. Tuttle Publishing, USA. 1969.
- Seppänen, Esa. 1971. Sissisota, aikamme sota. 1. painos. Tampereen kirjapaino Oy, Tampere.
- Sun Tzu. 1998. Sodankäynnin taito. WSOY.
- Sun Yat-sen. 1927. The Three Principles by Sun Yat-sen. Known to the Chinese as the "San Min Chu-i". First Printing. Shanghai, China.
- Sun Yat-sen. 1928. San Min Chu I: The Three Principles of the People. The Commercial Press, Limited. Fourth impression. Shanghai, China.
- Sun Yat-sen. 1964. San Min Chu I: The Three Principles of the People. With Two Supplementary Chapters by Chiang Kai-shek. Taipei, Taiwan.
- Spence, Jonathan & Chin, Annping. 1996. Kiinan vuosisata, sadan viime vuoden historia valokuvina. UK.
- Swope, Kenneth. 2005. Warfare in China Since 1600. Great Britain.
- Ratti, Oscar & Wetsbook, Adele. Secrets of the Samurai. 1991. A Survey of the Martial Arts of Feudal Japan. Tuttle Publishing, USA.
- Tames, Richard. 1996. Matkaopas historiaan: Japani. Kuopio, Puijo.
- Useita kirjoittajia, toim. Paret, Peter. 1990. Makers of Modern Strategy. From Machiavelli to the Nuclear Age. Oxford University press, Hong Kong.
- Useita kirjoittajia. 1983. Strategian käsikirja. Sotatieteen laitos. Helsinki.
- Van de Ven, Hans. 2000. Warfare in Chinese History. Leiden Brill. Holland.
- Visuri, Pekka. 1997. Turvallisuuspolitiikka ja strategia. WSOY.

Yamamoto Tsunetomo. 1979. Hakagure: The Book of Samurai. Second Printing 1983. Kodansha International ltd, Japan.

Zetterberg, Seppo (toim.), useita kirjoittajia: Maailman historian pikkujättiläinen. WSOY 2003.

Artikkelit, opinnäytteet

Lattimore, Owen and Eleanor. "Our Chinese Ally, The War In China". (*Published August 1944*). Saatavilla osoitteessa

<http://www.historians.org/Projects/GIRoundtable/Chinese/Chinese6.htm>, viitattu 12.6.2007

Jääskeläinen, Mika. 2007. "Sun Yat-senin kansan kolme periaatetta Tsiang Kai-sekin sotataidollisessa ajattelussa". Sotatieteiden kandidaatin tutkielma. Maanpuolustuskorkeakoulun opinnäytetyö.

Jääskeläinen, Mika. 2008. "Sotataidon historiaa Kaukoidästä: Japanin opintomatkan havaintoja ja kokemuksia". Artikkelin luonnos, ilmestyy MPKK:n lehdessä II/08 sekä tulikomentoja lehdessä kolmessa osassa vuoden 2008 aikana.

Murawiec, Laurent: "Chinas strategy is to make war while avoiding a battle". Saatavilla internetistä: <http://www.armedforcesjournal.com/2005/11/1164221>. Viitattu 21.8.2006.

Parks M. Coble, B.A., M.A., Ph.D. professor of history, University of Nebraska, Lincoln. Artikkelissaan "Chiang Kai-shek", Viitattu 24.1.2008.

saatavilla osoitteessa http://encarta.msn.com/encyclopedia_761572748_2/Chiang_Kai-shek.html.

Person of the Year 1937: "Generalissimo and Madame Chiang Kai-shek". Time Magazinessa 3. tammikuuta 1938. Timen internet-arkisto, saatavilla osoitteessa <http://www.time.com/time/subscriber/personoftheyear/archive/stories/1937.html>. Viitattu 28.1.2008.

Rasmussen, Ole Dahl. "Ikivanha lautapeli opettaa tietokonetta ajattelemaan". Tieteen Kuvalehti, 09/2005. Saatavilla osoitteessa <http://www.tieteenkuvalehti.com/polopoly.jsp?a=2539&d=157>, viitattu 13.6.2007.

Muut lähteet

Answers.com. Viitattu 25.10.2006. Internet-osoite: <http://www.answers.com/topic/sunys-jpg-1>

Chang, Iris: Nankingin verilöyly. WSOY, Helsinki, 2006.

Hooker, Richard. 1996. Modern China, Mao Tsetung. Viitattu 20.8.2006. Saatavilla internetistä: <http://www.wsu.edu:8001/~dee/MODCHINA/MAO.HTM>

http://www.taipeioffice.fi/Suomi/Yleistietoa/Silmays_2005-2006/Silmays_Taiwaniin_2005_2006_05-Politiikka_ja_hallinto.htm. Viitattu 20.8.2006.

Kiiskinen, Osmo: Aasian historiaa koskevia opinnäytteitä Suomen yliopistoissa. Viitattu 20.8.2006. Saatavilla internetistä: <http://agricola.utu.fi/tutk/aasia.php>

<http://senseis.xmp.net/?WhatIsGo>, viitattu 13.6.2007

<http://senseis.xmp.net/?FunGoFacts>, viitattu 13.6.2007

Lappalainen, Jussi T. 2002. Haluatko historian kirjoittajaksi? Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Webster geography. Viitattu 21.8.2006. Internet- osoite: <http://www.lycos.com/info/chiang-kai-shek--chinese-communists.html>, josta linkki osoitteeseen: <http://www.m-w.com/cgi-bin/nytmmaps.pl?taiwan>.

Wikimedia commons: Flag of the republic of China. Viitattu 25.10.2006. http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Flag_of_the_Republic_of_China.svg

Wikipedia, free Encyclopedia:

http://en.wikipedia.org/wiki/Three_Principles_of_the_People, viitattu 15.7.2006

http://www.chinese-wiki.com/Military_Strategists_and_Works, viitattu 3.12.2007

http://en.wikipedia.org/wiki/Chinese_philosophy, viitattu 26.1.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Sino-Japanese_War, viitattu 28.1.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Shanghai, viitattu 28.1.2008.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Seppuku>, viitattu 22.11.2007

United States Military Academy West Point. The history department. Department maps. Chinese civil war. Nationalist China 1929-1937. Viitattu 20.7.2006. Saatavilla internetistä: <http://www.dean.usma.edu/history/web03/atlases/chinese%20civil%20war/chinese%20civil%20war%20pages/chinese%20civil%20war%20map%202.htm>

Aki Mauri Huhtinen. ”Sodan ja Väkivallan filosofiaa antiikista mediaikaan”, saatavilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/filosofia/s2006/Huhtinen.htm>, viitattu 25.1.2008

http://www.sarudama.com/japanese_folklore/diplomacy.shtml, viitattu 22.11.2007

<http://victorian.fortunecity.com/duchamp/410/seppuku.html>, viitattu 22.11.2007

<http://www.win.net/ratsnest/archive-articles21/fog0000000384.html>, viitattu 22.11.2007

http://prion.bchs.uh.edu/~zzhang/1/Nanking_Massacre/, viitattu 23.11.2007

<http://www.samurai-archives.com/>, viitattu 25.11.2007

Muistiinpanot opintomatkalta Japanista 26.9.- 7.10.2007, tekijän hallussa.

Omat Luentomuistiinpanot

Kenraalimajuri evp., tohtori Karlis Neretnieks (Ruotsi), MpKK:n Sotatieteen päivillä pitämällään luennolla ”remarks concerning the uncertainties of strategic decision making in wartime conditions”.31.5.2006. Muistiinpanot tutkijan hallussa.

Eversti Juha Pyykösen luento 91. KadK:n strategian kurssilla 8.3.2006. Muistiinpanot tutkijan hallussa.

7. LIITTEET

LIITE I	Nationalistien alue ja sotalordien alueet ennen puolustuksen yhdistämistä	123
LIITE II	Tilannekartta vuodesta 1931	124
LIITE III	Kartta rintamalinjoista 1937-1945	125
LIITE IV	Kartta Changshan kolmannesta taistelusta	127

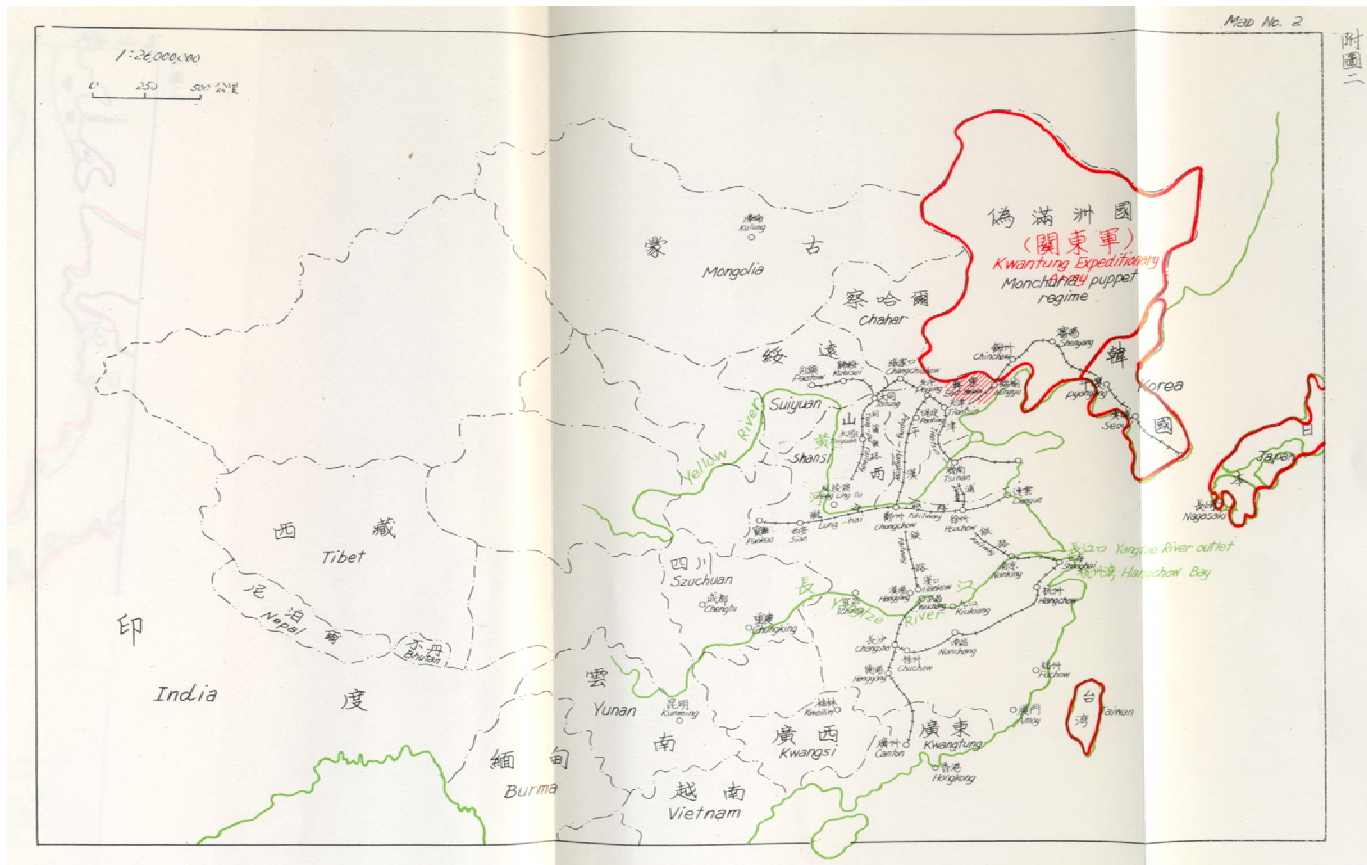
Nationalistien alue ja sotalordien alueet ennen puolustuksen yhdistämistä

Kuvassa sinisellä merkitty alue on kuomintangin ja nationalistien hallussa, valkoisella ja vaaleanpunaisella merkityt alueet sotalordien alueita. Kartta kuvaa hyvin lähtökohtatilannetta, jossa vain murto-osa Kiinan maakunnista oli kuomintangin valvonnassa. Tiedostaessaan jatkuvasti kasvavan Japanin uhan Tšiing pyrki jo 1920-luvulla alistamaan sotalordit kuomintangin valtaan. Tullessa 1930-luvulle Tšiingin päävastustaja ja siten este periaatteiden mukaiselle yhtenäiselle hallinnolle ja puolustukselle oli selvästi kommunistit. Kuva olisikin havainnollisempi jos siitä löytyisivät myös kommunistien tukialueet.

(Kuvan lähde: United States Military Academy West Point. The history department. Department maps. Chinese civil war. Nationalist China 1929-1937. Viitattu 20.7.2006. Saatavilla internetistä: <http://www.dean.usma.edu/history/web03/atlases/chinese%20civil%20war/chinese%20civil%20war%20pages/chinese%20civil%20war%20map%2002.htm>)

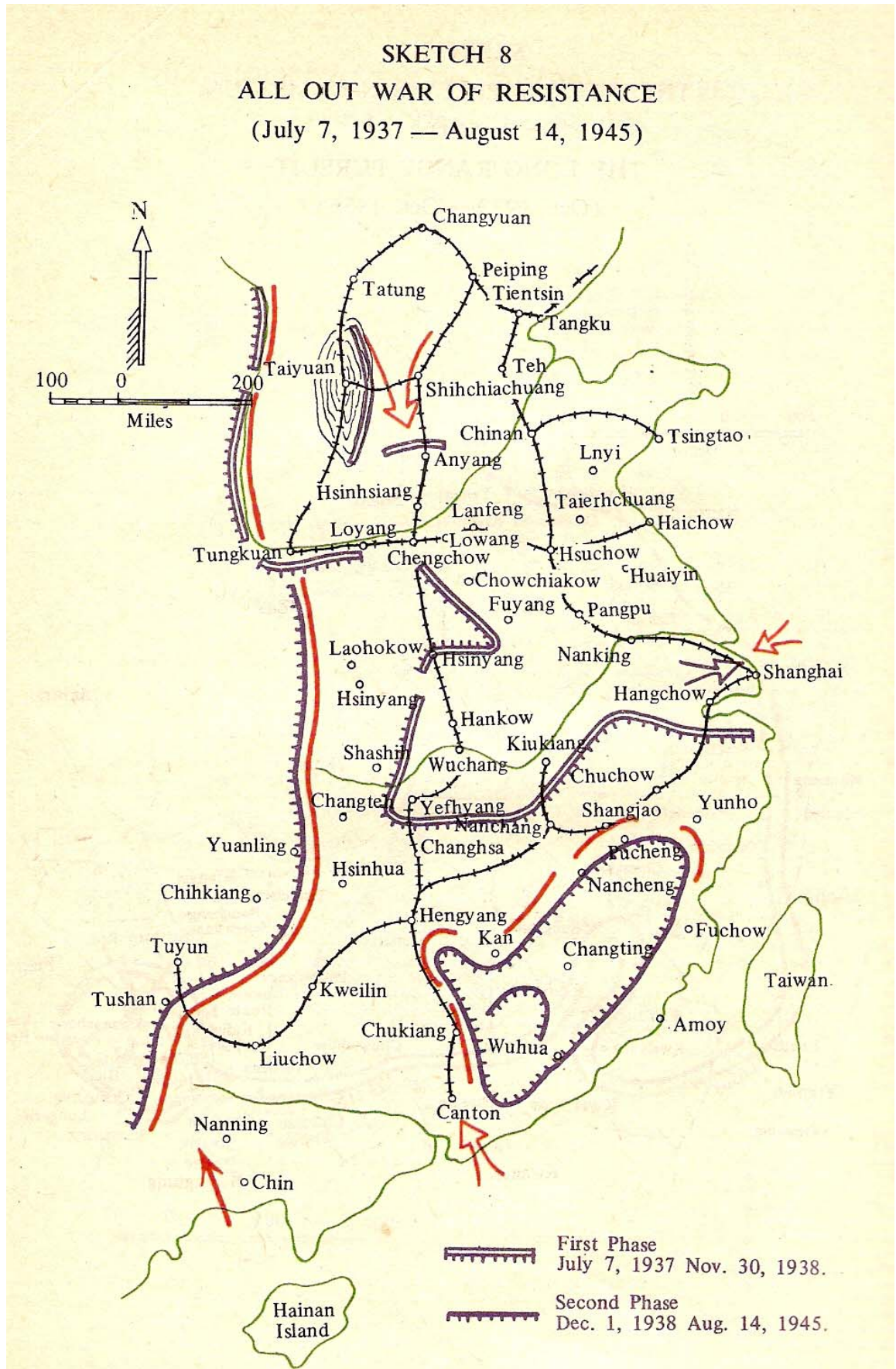
Tilannekartta vuodesta 1931

Kartalla näkyy tilanne Japanin vallattua Mantshurian vuonna 1931. Punaisella merkityt ovat Japanin hallussa olevia alueita. (Termi ”Manchurian puppet regime” viittaa ”nukkehallitukseksi” kutsuttuun Mantshurian hallitukseen.) Näillä aluevaltauksilla Japanilla oli hallussaan Kiinalle tärkeä alue (luonnonvarat, yhteydet ym.) ja samalla vuoden 1937 hyökkäystä ajatellen edullinen lähtöasema mantereen puolella. Japani siirsikin joukkojaan Mantshuriaan ja piti sotaharjoituksia alueella pitkin 1930-lukua.

(Kuvan lähde: Chiang, Wego W.K. 1979. How Generalissimo Chiang Kai-shek Won the Eight-Year Sino-Japanese War 1937–1945. Taiwan.)

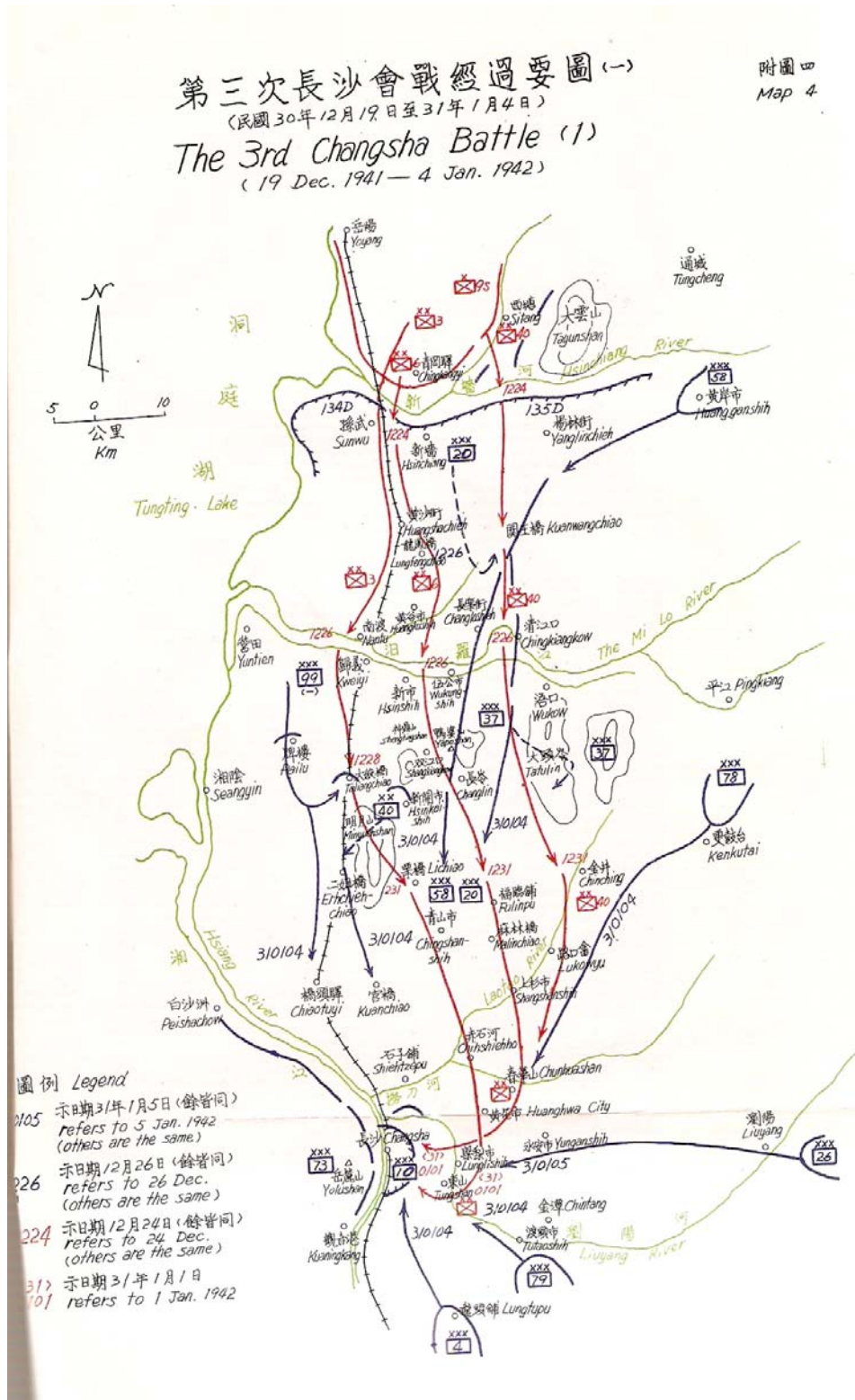
Kartta rintamalinjoista 1937-1945

Kartassa näkyy sodan ensimmäisen vaiheen rintamalinjan muotoutuminen Shanghaiin taistelun myötä Tšiangin tavoittelemalla tavalla: Japanin pyrkimys halkaista Kiina pystysuunnassa lohkoihin on estetty kääntämällä rintamalinja itä-länsisuuntaiseksi. Näin myös Wuhanin alue saatiin vielä ”omalle puolelle”, joka antoi kiinalaisille noin vuoden aikavoiton ja vei samalla japanilaisilta heidän nopean ratkaisunsa avaimet. Toisen vaiheen (ja myös tutkijan määrittämän kolmannen vaiheen) rintamalinja on siirtynyt syvälle Kiinan hankalakulkuisempaan ja vuoristoiseen maastoon, jossa kiinalaiset pystyivät pitämään pintansa magneettisen sodan ja sissisodan keinoin. Rintamalinja pysyi tämänkaltaisena, joskin ”joustavana” hyökkäysten ja vastahyökkäysten mukaisesti, sodan loppuun asti.

Kartan lähde: Hu Pu-yu. ”The Military Exploits and Deeds of President Chiang Kai-shek”. Sketch 8, “all out war of resistance”.

Changshan kolmas taistelu

Kartan lähde: Chiang, Wego W.K. How Generalissimo Chiang Kai-shek won the Eight Years Sino-Japanese War. Karttaliitteet, map 4.